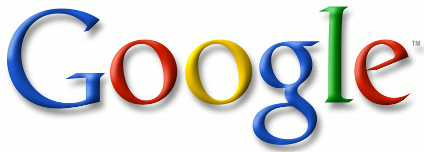

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

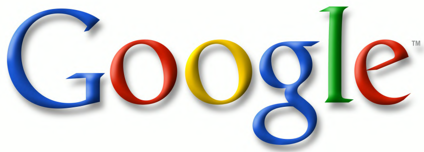
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

HOE ZIJ STIERVEN

DOOR

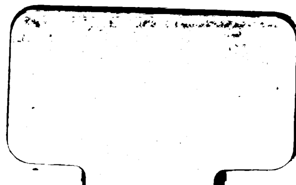
G. JORDAAN.

ANDREAS COETSEE
DRUKKER EN UITGEVER — BURGHERSDORP, KAAP KOLONIE.

HOOVER INSTITUTION
on War, Revolution, and Peace

FOUNDED BY HERBERT HOOVER, 1919

HOE ZIJ STIERVEN.

Mededeelingen aangaande het einde dergenen, aan wien gedurende den laatsten oorlog, in de Kaap-Kolonie, het doodvonnis voltrokken is.

BIJEENVERZAMELD

door

G. JORDAAN.

Met vele Portretten.

1904.

DE STEM-DRUKKERIJ — BURGERSDORP, K. K.

Opgedragen

AAN DEN

HOOGGELEERDEN HEER

Prof. JAN LION CACHET,

ter herinnering aan zijne gevangenschap en den heldendood zijns zoons,

met gevoelens van diepe hoogachting.

DE SCHRIJVER.

VOORWOORD.

De volgende mededeelingen en brieven aangaande hen die in den laatsten oorlog met den dood gestraft zijn, zullen zeker door een groot gedeelte der inwoners van deze Kolonie en van de naburige staten met belangstelling ontvangen en gelezen worden. Door verschillende omstandigheden kwam ik in het bezit van sommigen en de lust ontwaakte bij mij om te beproeven eene volledige verzameling van stukken dienaangaande te vergaderen. Dit is mij echter slechts gedeeltelijk gelukt. Van sommige veroordeelden kon ik geen bijzonderheden verkrijgen. Ik had eerst niet de gedachte om alles door den druk bekend te stellen, doch de aandrang van vrienden was te sterk, en ook meen ik dat eene verzameling als deze eene kostbare bijdrage is voor de geschiedenis van den laatsten oorlog en waardig is om bewaard te blijven.

Verscheidene van deze brieven zijn reeds in de nieuwsbladen verschenen, maar zeker nu slechts in de handen van enkelen.

Bij het doorlezen van dit aandoenlijk boekske

zullen de lezers wel opmerken, dat ik mij zooveel mogelijk onthouden heb van opmerkingen. Mijn doel is dan ook niet om mijn gevoel uit te spreken; maar om eenvoudig mede te deelen wat geschiedt, geschreven en geleden is.

Ontvangt dan dit boekske als zoodanig en laat het een plaatsje vinden in uw huis-bibliotheek.

Hartelijk dank ik al de vrienden die mij in staat gesteld hebben om deze stukken te verzamelen; bijzonderlijk de familieleden der veroordeelden. Moge de troost, die van Boven komt, hen bij het herdenken aan hunne dierbaren ten deel worden.

HENDRIK VAN HEERDEN, Jac.zoon.

Hendrik van Heerden Jac.zn.

GEBOREN TE CRADOCK.

Veroordeeld en doodgeschoten op

2 Maart 1901.

HENDRIK VAN HEERDEN Jac. zoon.

Geboren te Cradock. Veroordeeld en doodgeschoten op 2 Maart 1901.

Wij geven hieronder de beschrijving van zijne executie, zooals ons die werd medegedeeld door zijne echtgenoote.

Waarde Heer.

Gij hebt mij gevraagd U een verslag te geven van de executie van mijnen man. Gaarne voldoe ik nu er aan.

Hij werd op de plaats Zevenfontein gevangen genomen, op beschuldiging dat paardensporen op de plaats gezien waren. Op den 1sten Maart 1901 kwamen drie militairen te paard bij zijn woning aan en vroegen hem welke paardensporen er bij zijn huis waren en daar voorbij gingen. Hij zeide toen dat hij zich van geen paardensporen bewust was, die zijn huis voorbij gingen. Zij hielden echter vol dat er paardensporen voorbij gingen en daar hij er niets van wist arresteerden zij hem en zetten hem op een paard en namen hem toen mede. Zij waren niet ver of er vielen schoten in de richting die zij gegaan waren. Ten minste één schot, het schot dat mijn overleden man trof. Ik stond nog altijd te kijken van af het oogenblik dat zij van ons huis waren afgereden. De Hottentot die bij hen was jaagde toen weg achter een randje en verstak zich in een gat.

Omtrent vijf minuten later hoorde ik meer schoten, de Engelschen werden getroffen, zij vielen op den grond. Ik en een meid gingen toen om mijn echtge-

noot te halen. Wij brachten hem in huis en verpleegden hem zoo goed wij konden.

Te drie ure in den middag kwam er een ambulance wagen om hem en de drie Engelschen te halen. Toen de dokters hem zagen vroegen zij verbaasd: maar waren de Boeren dan van achteren? daar hij het schot van achteren had gekregen.

Ik antwoordde: Neen, zij waren voor hem geweest, want zij waren omtrent 700 pas van ons huis toen mijn echtgenoot viel.

Niet van hooren zeggen kan ik dit bevestigen, maar met eigen oogen heb ik het gezien.

De dokters zeiden toen dat ik mijn echtgenoot moest oppassen, totdat hij zoover zou zijn dat hij vervoerd zou kunnen worden, want hij had een doodelijken wond.

Mijn echtgenoot heeft altijd aan mij gezegd dat hij loyaal zou blijven. Hij werd op den 1sten Maart vroeg in den morgen gewond en in den namiddag ten drie ure waren de dokters daar om de wond te onderzoeken.

Op den tweeden Maart, met zonsopgang kwam een Engelsche kolonne onder Gorringe bij ons huis en kampeerde daar.

In den namiddag om 4 uur vertrok die weder. Zij waren omtrent 1200 pas van ons huis, toen een troep van 25, onder bevel van een luitenant, terugkwam naar onze woning. Ik zeide tot onzen boekhouder: Zullen zij nu misschien de laatste goederen uit den winkel komen halen?

De luitenant liep tegen de kamerdeur, schopte die open en zeide: „Van Heerden, U is schuldig bevonden en moet worden doodgeschoten. Ik geef U daarvoor 7 minuten tijd."

Hij vroeg den officier of hij dan niet onder verhoor zou komen en zijn zaak zou mogen bepleiten. „Neen, was het antwoord, U is schuldig bevonden en moet over 7 minuten den dood sterven." Ik hield hem toen al dien tijd in mijne armen, en toen de zeven minuten om waren, scheurde hij hem uit mijne armen, legde

hem op een kombaars, droeg hem uit naar buiten, achter een kraalmuur, plaatste hem daar op een kistje en schoot hem dood. Zeven schoten doorboorden zijn hoofd.

Mijn boekhouder vroeg den luitenant het lijk aan mij terug te brengen. Dit deden zij. Zij brachten het in een kamer en wierpen het daar op het bed.

De laatste woorden van mijn echtgenoot waren, toen hij zag dat zijne smeekbeden niets baatten: „Mijn vrouw, mijn vrouw! zet op mijn grafsteen: Onschuldig bloed, Onschuldig bloed.

Hij werd begraven door Izak van der Merwe en zeven kaffers.

Aldus aan uw verzoek voldaan hebbende, noem ik mij,

Uw dw. Vriendin,

M. M. VAN HEERDEN.

Karel Nienaber,
Petrus Nienaber

EN

Jan Nieuwhoudt.

Executie op 10 Maart 1901 op De Aar.

Beschuldigd van op 18 Februari 1901 mede geholpen te helpen om een trein te ontsporen bij de Aar. Veroordeeld door een krijgsraad.

PETRUS NIENABER.

2

JAN NIEUWHOUDT.

KAREL NIENABER, PETRUS NIENABER en JAN NIEUWHOUDT.

Executie op 10 Maart te De Aar.
Beschuldigd van op 18 Februari 1901 mede geholpen te hebben om een trein te ontsporen bij De Aar.
Veroordeeld door een krijgsraad.

Wij laten hieronder volgen wat de vader van Nieuwhoudt schrijft.

„Mijn zoon heeft gezegd dat hij onschuldig was, en dat wij nu maar tevreden moeten zijn en dat dit eene toelating van God was. Ook zeide hij, dat hij Jan v. d. Berg alles heeft vergeven en dat wij het ook moeten doen, want Jan weet niet wat hij gedaan heeft. Voorts sprak hij dat hij bereid was den Heer te ontmoeten.

De heer D. C. Nienaber schrijft: „De eerste woorden van Karel en Petrus, toen ik bij hen kwam, waren: Is er geen kans om ons los te krijgen? waarom toch niet de menschen van de „Bad" laten komen om getuigenis af te leggen, of ook wel de gewonde man om te zeggen hoe onschuldig wij zijn? Tot op het laatste oogenblik hielden zij vol dat zij onschuldig waren. Karel heeft gezegd dat de hoofdkapitein hem gevraagd had, om getuigenis tegen zijne mede-gevangenen af te leggen, en toen hij weigerde het te doen, werd v. d. Berg Konings getuige. Zij hebben allen die hen bezochten, gevraagd God te bidden om v. d. Berg toch zijne misdaad te vergeven. Het is eene groote troost voor de nablijvenden te weten, dat zij allen bereid waren te sterven."

„Karel zeide dat het voor hem was alsof hij een nieuw leven ingaat, het is niet alsof de dood hem staat te wachten. Hij stapte blijmoedig uit den dood in het leven." Dit is nu alles dat wij weten van de drie ongelukkigen. Maar nadat de vrede gesloten was, legde Generaal Fouche de wapens neer te Cradock, met zijne manschappen. Onder zijne burgers bevond zich een zekere Pienaar, een koloniaal burger, wonende te de Bad. Hij was tegenwoordig toen Generaal Malan de trein te Taaibosch deed ontsporen. Burger Pienaar werd toen gevangen genomen op eene aanklacht, dat hij een medeplichtige was bij het ontsporen van den trein bij Taaibosch, en naar Hanover vervoerd. Generaal Malan en andere getuigen werden opgeroepen en bewezen zijn onschuld, waarop hij ontslagen werd. Uit de getuigenissen, afgelegd in deze zaak, meende men redenen te hebben om te vermoeden, dat van der Berg meineed had gepleegd. Van der Berg werd toen gearresteerd op eene aanklacht van meineed gepleegd te hebben, en verscheen op 11 Mei te Grahamstad voor rechter Schiel en een Jury. Wij geven hieronder het verslag van de zaak de Kroon vs. van der Berg wegens meineed.

De eerste getuige was C. H. Strong, die verklaarde dat hij ageerende magistraat was te Hanover, op den 18den Juli 1902. De beschuldigde heeft voor hem getuigenis afgelegd in zake de Kroon vs. Karel Nienaber, Petrus Nienaber en Jan Nieuwhoudt. Ook heeft hij getuigenis afgelegd in zake de Kroon vs. Andries Petrus Pienaar, wegens medeplichtig te zijn aan de ontsporing van den trein nabij Taaibosch. De beschuldigde had onder eede verklaard, dat hij te samen met de drie Nieuwhoudts en twee Nienabers tegenwoordig was bij het ontsporen van den trein. Karel Natha, een naturel, die bij het voorloopig onderzoek geageerd had als tolk, bevestigde de getuigenis van den heer Strong. Helena G. Celliers, de echtgenoote van den man, op wiens plaats de gevangenneming plaats had, getuigde, dat zij zich den 18den Februari 1901 goed herinnerde. Vroeg in dien morgen kwam Generaal Malan met zijn commando

op de plaats aan, doch vertoefde slechts een korten tijd en vertrok toen verder. Dien avond tegen half negen uur keerde het commando weder terug. Den volgenden morgen, na het vertrek van Generaal Malan, was haar echtgenoot naar Hanover gegaan om de zaak te rapporteeren. Den avond toen Generaal Malan op de plaats was, waren de volgende personen er ook, n.l. Andries Petrus Pienaar, Andries Gouws, die een huis op de plaats bewoonde, Hermanus Nieuwhoudt, Jan van der Berg, de beschuldigde Frederik Nieuwhoudt, Petrus Nienaber en Karel Nienaber, benevens eenige vrouwen en kinderen. De mannen, alsook de beschuldigde van der Berg, waren daar als transportrijders, om voeder voor de militairen te halen. Niet een der mannen is met het commando van Generaal Malan medegegaan. Nadat Generaal Malan met zijn commando vertrokken was, ging getuige, met de andere personen door haar genoemd, op een platvorm staan. Zij moesten met een ladder het platvorm bestijgen. De beschuldigde ging op een hoek van het platvorm zitten. Dit wist zij goed, want zij heeft hem gezegd om niet zoo een geraas te maken. Bij daglicht kon men van het platvorm op de spoorweglijn zien. Terwijl zij op het platvorm waren konden zij de lichten van een trein zien, die in de richting van Nauwpoort naar de Aar ging. Zij hoorden eenige geweerschoten, waarop de trein tot stilstand kwam, en de lichten van den trein gingen uit. Daarna waren zij allen naar den beschuldigde gegaan, de twee Nienabers en Jan en Frikkie Nieuwhoudt in eene andere kamer sliepen.

De kamers waren op de stoep en de deur en tegen over elkander. Den volgenden morgen zag zij al de personen weder. Generaal Malan keerde toen met zijn commando terug, vertoefde een korten tijd en ging toen weder voort. Korten tijd daarna verschenen eenige troepen op het tooneel, en arresteerden al de mannen, behalve Andries Petrus Pienaar en Andries Gouws, die naar het dorp waren gegaan om te rapporteeren, dat Generaal Malan weder zijne verschijning op de plaats had gemaakt. Op den morgen na de ontsporing van den trein, toen Generaal Malan met zijn commando

terugkeerde, waren de burgers allen door-nat, want het had dien nacht met de ontsporing van den trein zwaar geregend, terwijl al de transportrijders, waaronder de beschuldigde, die in huis geslapen hadden, volkomen droog waren. Niemand op de plaats wist dat het doel van Generaal Malan was om een trein te gaan vangen, want zij hadden niet gehoord, dat de Generaal er iets van gezegd had. Het was zoo donker, dat zij niet konden zien waar de Generaal met zijn commando heenging, maar zij ging op het platvorm omdat zij een gedachte had, dat er dien avond iets van dien aard zou gebeuren. Deze getuigenis werd door Mej. Susanna J. Gouws bevestigd. De volgende getuige was Andries Petrus Pienaar, die de getuigenis van de twee vorige getuigen bevestigde en verklaarde verder, dat toen Generaal Malan op den morgen van den negentienden met zijn commando vertrokken was, hij en Andries Gouws gegaan waren om te rapporteeren, dat Generaal Malan met zijn commando daar was. Zij werden toen voor de troepen gearresteerd in de nabijheid waar Generaal Malan de trein ontspoord had. Later werden ook de andere mannen, die op de plaats geslapen hadden, ingebracht als gevangenen. Daar waren veel kaffers die de gevangenen konden zien.

Op eene vraag van den beschuldigde, of getuige onder eede kon verklaren, dat hij, de beschuldigde, niet dien nacht uitgegaan was naar het commando van Generaal Malan, werd door den getuige geantwoord, dat zij tesamen op het platvorm waren en toen zij naar beneden kwamen, zij allen naar bed gegaan waren en daar gebleven zijn tot den volgenden morgen. Op een desbetreffende vraag van het hof, antwoordde de getuige, dat zij de gedachte kreeg dat Generaal Malan een trein wilde gaan ontsporen, omdat hij een koevoet en een stuk van een keten, met zich medenam. Een van de burgers had ook gezegd dat zij een trein gingen vangen, maar hij had niet gezien dat zij de koevoet en stuk ketting met zich mede namen.

De volgende getuige, Frederik Nieuwhoudt, verklaarde dat hij, Karel en Petrus Nienaber, Jan Nieuw-

houdt en de beschuldigde in een kamer geslapen hadden. Zij waren allen tesamen met anderen den avond te voren op het platvorm, en tusschen twaalf en een uur zijn zij naar bed gegaan. Gedurende den nacht ontwaakte hij verscheidene malen, en hij is zeker dat niemand dien nacht de kamer had verlaten. Den volgenden morgen waren zij nog allen op de plaats, ook de beschuldigde. Niet lang nadat Generaal Malan vertrokken was, werden zij, n.l. Karel en Petrus Nienaber, Frederik Nieuwhoudt, Jan Nieuwoudt, Hermanus Nieuwhoudt en Jan v. d. Berg, de beschuldigde, gearresteerd door de Britsche troepen. Zij werden toen naar de spoorlijn genomen, waar een aantal kaffers waren. Hij, de getuige, stond later voor een krijgsraad terecht, werd schuldig bevonden wegens hoogverraad en moord en veroordeeld tot 5 jaren gevangenisstraf met harden arbeid. Van de kaffers, die bij de spoorweglijn waren, gaven verscheidenen getuigenis tegen hem. Zij kwamen ongeveer negen uur dien morgen onder geleide bij de spoorlijn en bleven daar tot ongeveer drie uur, toen werden zij vervoerd naar De Aar en in de gevangenis geplaatst. De beschuldigde v. d. Berg, was al dien tijd bij hen en werd in dezelfde cel met hen geplaatst. Maar twee dagen later, nadat zij voor het Hof verschenen waren, werd de beschuldigde niet weer in de cel met hen geplaatst. Voor de eerste maal zag hij de beschuldigde weder, toen hij, de beschuldigde, tegen hen op den 5den Maart getuigenis aflegde. Op eene vraag van een der Juryleden zeide de rechter, dat de personen niet alleen op de getuigenis van v. d. Berg veroordeeld waren, maar ook op de getuigenis van de kaffers. Door het Hof ondervraagd, verklaarde de getuige: dat het in den nacht, toen de trein ontspoord werd, zeer donker was, maar men de lichten kon zien. Zij waren tusschen twaalf en een uur naar bed gegaan. De Rechter wees toen erop dat getuige in een vorige verklaring gezegd had dat zij om negen uur naar bed gegaan waren. De getuige zeide dat het een fout was zij zijn tegen negen uur op het platvorm gegaan. Hij

had gedurende den nacht geen kaars aangestoken, maar zij lagen allen tegen elkander te slapen, en hij is er overtuigd van dat de beschuldigde dien nacht niet de kamer verlaten had.

Hermanus J. Nieuwhoudt verklaarde dat, hij met de anderen op de plaats in kwestie was op den avond van den 18den Februari 1901. Wat de vorige getuige verklaard had was volkomen correct. Geen van hen was met Generaal Malan gegaan, toen hij dien avond ging om den trein te ontsporen, ook de beschuldigde niet. Zij waren tezamen op het platvorm dien avond en hij zat naast beschuldigde toen de trein werd ingepikt.

Hij had zelf de deur van buiten vastgemaakt toen de anderen, waaronder beschuldigde, dien nacht in de kamer gegaan waren. Den volgenden morgen ging hij de deur weer open maken. Eenige kaffers zagen hem toen zij dien morgen gearresteerd werden. Ze werden allen in den tronk te De Aar in een cel geplaatst, maar later werd een van hen weggenomen. Van den dag dat beschuldigde van hen weggenomen werd, tot op den 5den Maart, toen hij (beschuldigde) tegen hen getuigenis gaf, hadden zij hem niet teruggezien.

Wijnand Charl Malan, boer in het district Murraysburg verklaarde: Op den 18den Februari 1901 was ik kommandant en met een rebellen macht in de nabijheid van de plaats De Bad in het Hanover-district. Ik kwam ongeveer middernacht op de plaats en bleef daar tot ongeveer 8 uur den volgenden morgen toen ik van daar wegging. Bij De Bad sloten Gouws en Petrus Pienaar zich bij mij aan. Ik ging zuidwaarts in de richting van Abrahams-Kraal, waar van Zijl woonde en bleef dien dag daar.

Ik had zoowat 25 man, die direct onder mij stonden; de geheele macht was 45 man sterk en de overigen waren onder een veldcornet. Toen ik van de plaats van van Zijl wegging, liet ik eenige mannen bij de overige paarden blijven. Er waren slechts drie inboorlingen bij de macht zoover ik weet. Er waren nooit 40 of 50 bij ons. De drie inboorlingen waren gevangenen en werden opgesloten te Abrahams-Kraal. Ik nam geen

kaffers met mij. Ik ging met mijne mannen terug naar De Bad. Ik nam geen overige paarden, geweren of amunitie met mij. Ongeveer 8 uur kwamen wij te Bad en bleven daar een paar minuten. Mijn veldcornet had orders om eenige instrumenten op de plaats te krijgen, zooals een schroefhamer, een keten en een koevoet, hetgeen hij verkreeg, waarop wij toen rechtuit naar de lijn gingen. Ik heb aan niemand op de plaats gezegd, wat wij voornemens waren te doen, niemand sloot zich toen bij ons aan. Het is geheel valsch, dat beschuldigde, twee Nieuwhoudts en Nienabers zich bij ons aansloten. Indien zij dat gedaan hadden, moest ik het geweten hebben. Zoover ik weet was niemand naar de kamer gegaan om daar personen wakker te maken en hen zich bij ons te doen aansluiten. Ik zag beschuldigde dien nacht niet. Het is niet waar dat ik aan hem zou gezegd hebben, dat hij moest opstaan, want dat ik hem anders zou doodschieten. Het is een onwaarheid als hij zegt, dat ik zelf aan hem een geweer overhandigd heb. Het was voor middernacht, toen wij weggingen, want wij vertoefden slechts een korte wijle.

Wij gingen rechtuit naar de spoorlijn en reden twee aan twee. Toen wij zoowat 100 treden van de lijn kwamen gaf ik bevel om af te stijgen, en ik liet al de paarden achter blijven onder de hoede van drie mannen. Er bleef daar niemand meer. Al de anderen gingen naar de lijn en begonnen dadelijk deze op te breken. Vijf mannen werden aan weerszijden geplaatst om wacht te houden. Zij waren allen leden van mijn macht. Het is eene onwaarheid als beschuldigde zegt, dat de Nieuwhoudts aan de eene zijde van de lijn waren en de Nienabers aan de andere zijde. Het duurde waarschijnlijk een half uur om de de lijn op te breken. De mannen aan beide zijden moesten daar blijven tot verdere orders. Wij namen onze positie in om op den trein te schieten, en toen kwam de trein aan. Wij waren recht tegenover de plaats waar de lijn opgebroken was, omtrent tien treden verwijderd. De wachten aan beide zijden waren bij de lijn. De lijn ging hier voorbij eene uitgraving, zoo

wat 6 of 8 voet diep. Wij waren op de bank. De trein liep in het opgebroken spoor en de engine en drie trucs vielen om. Mijn mannen schoten op mijn bevel op den trein. Ik gaf orders een paar schoten op den trein te schieten eer hij viel, opdat zij uit den trein ook konden schieten. Dit bevel werd uitgevoerd. Toen de trein viel eischte ik eene overgave van wien ook al het mocht zijn. Ik stond op de bank en riep: „geeft gij U over? Daar ik geen antwoord kreeg ging ik met mijne mannen af naar den trein, behalve de wachten die op hunne plaatsen bleven. Ik vond dat er niets buit te maken was op den trein, maar dat sommigen, die in den trein waren, gedood of gewond waren. Zonder den trein te onderzoeken gaf ik bevel dat mijne mannen naar hunne paarden moesten teruggaan. Ik ben daarvan geheel zeker, dat de 8 of 10 mannen die met mij op de bank waren, allen mijn eigen mannen waren. Ik herinner mij niet dat een spoorweglamp op en neder gedragen werd langs den trein. Er waren geen vreemdelingen bij ons toen wij van de lijn weggingen en onze paarden bestegen. Het was zoo donker dat wij de plaats niet konden vinden, derhalve sliepen wij tusschen de plaats en de lijn. Wij kwamen bij de plaats aan ongeveer zonsopgang. Zoover ik weet zag ik slechts Mevr. Cilliers. Van daar gingen wij terug naar Abrahamskraal.

Door beschuldigde: Waarom gingt gij naar Abrahamskraal zoo niemand zich bij u aansloot?

Getuige: Indien hij het nu nog niet weet zal hij het nooit weten; wij kwamen daarheen om den trein te vangen. Ik weet niet welken man de schroefhamer en keten nam.

Door den Voorman der Jury: Het licht op den trein kon niet gezien worden van de plaats De Bad. Als kommandant van de macht zou ik natuurlijk trachten recruten te krijgen, maar die zich bij ons in de kolonie aansloten deden dat vrijwillig en geen geweld aangewend. Ik kan niet zeggen of er dien nacht meer dan een trein voorbijging, Ik zag er slechts een terwijl wij aan de lijn waren.

Door den rechter: Aan diegenen op de plaats werd niet gezegd dat wij gingen om een trein te vangen. Er was heel weinig moeite om een koevoet enz. te krijgen. Ik zond een van mijn mannen om ze te krijgen. Ik had niet aan de bewoners gezegd om de instrumenten gereed te houden. Ik zeide niets aangaande het vangen van een trein. Mijne mannen waren alle boeren, en wisten dus waar zij naar zulke artikelen moesten zoeken op een plaats. Het heugt mij dat er eenige gewonden en dooden bij den trein lagen, maar ik kan niet zeggen hoeveel gedood waren. Er waren geen lichten in den trein of in de trucks.

Cornelis W. Cloete van Johannesburg verklaarde dat hij een luitenant was, in Febr. 1901, in Malan's kommando. Op den 15den Febr. was hij met het kommando op de plaats De Bad.

Getuige, bevestigde de verklaring van den laatsten getuige, maar zeide dat zij geen keten van de plaats mede namen. Zij begonnen op den trein te schieten, en het vuur werd uit den trein beantwoord, toen twee van hunne mannen gewond werden. Het geheele voorval duurde ongeveer een half uur. De lichten op den trein werden door hen uitgedaan, men kon de lichten op een grooten afstand zien. De manschappen van het kommando bestonden hoofdzakelijk uit Transvalers en Vrijstaters. Indien er vreemdelingen onder onze mannen geweest waren zouden zij (de mannen) het aan ons (de officieren) gezegd hebben. Wij hadden geen tijd om de gewonden te helpen, daar een andere trein aan het naderen was.

W. E. J. van der Merwe, een Vrijstaatsch burger, zeide dat hij tegenwoordig was toen de trein gevangen werd. Hij bevestigde de getuigenis der vorige getuigen en zeide dat als prisonier zegt dat hij (prisonier) tegenwoordig was, dan spreekt hij onwaarheid.

H. J. Squires, assistent boekhouder in de Cradock Handels Maatschappij, verklaarde dat hij voor den oorlog in een procureurskantoor te Dordrecht was. In Febr. 1901 was hij een lid van Malan's kommando. Hij bevestigde ook wat door de vorige getuigen ver-

klaard was. Zoo ver hij wist waren er geene vreemdelingen bij hen, toen de trein genomen werd. Hij zag geen andere mannen, behalve die van het kommando, op de plaats De Bad.

Hij zag echter Pienaar daar.

O. C. Strong terug geroepen zijnde, las nu uit de verklaring voor hem onder eede gemaakt door den beschuldigde, de volgende woorden: „De drie Nieuwhoudts twee Nienabers en ik zelf waren tegenwoordig toen de trein genomen werd."

Dit sloot de zaak voor de vervolging.

Voor de verdediging werd opgeroepen: Daniel Mali, een kaffer, die verklaarde dat hij in Febr. 1901 van King Williamstown gegaan was om zich bij de troepen te De Aar aan te sluiten. Hij was in den trein, die genomen werd door Malan. Er waren 151 kaffers in den trein, en getuige was de voorman van dien troep. De nacht was zeer donker, en er was een licht in de „Guards Van." Toen de trein viel konden zij niet zien, wie aan het schieten waren, want zij konden hunne hoofden niet uitsteken. Nadat het schieten gestaakt was, kwamen de Boeren en lieten de kaffers uit, zij hadden een lantaarn bij zich. Een der kaffers werd doodgeschoten. Getuige kon den man die het schot vuurde zien en herkennen, ook anderen kon hij goed genoeg zien om hen later weder te herkennen. Hij kon zich herinneren dat hij eenige dagen later naar den tronk gegaan was te De Aar, en eenigen die hij bij het treinongeluk gezien had, had aangewezen. Hij herkende zes. De prisonier was een van hen. Hij was tegenwoordig bij het verhoor van den krijgsraad op den 5den Maart te De Aar. Er waren 5 prisoniers voor den raad. Die vijf waren tegenwoordig bij het nemen van den trein.

Kruisverhoor: Het was een zeer donkere nacht en zonder licht kon men niet drie voet ver zien. Sommigen van de mannen, die hen onderzochten, staken vuurhoutjes aan en bij het licht daarvan zag hij de mannen die hij herkende. Hij was zeker dat hij prisonier daar gezien had.

Toyapi, een ander Kaffer, gaf ook getuigenis en bevestigde wat door den laatsten getuige gezegd was. Twee Kaffers werden daar doodgeschoten, en hij zag de mannen die op hen schoten. Hij herkende ook zes mannen in den tronk te De Aar. De man die op den eenen Kaffer geschoten had was een van de zes. Beschuldigde was ook een van de zes. Hij was er zeker van dat die zes bij het verongelukken van den trein waren.

John Ghais, een Kaffer, gaf getuigenis en bevestigde wat door de twee laatste getuigen verklaard was. Hij kon niet met zekerheid zeggen of beschuldigde een van de mannen was, dien hij te De Aar herkende. Hij had den prisonier gezien in den nacht toen de trein gevangen werd. De vijf mannen die voor den krijgsraad te De Aar waren, waren allen tegenwoordig toen de trein verongelukt werd.

A. L. Cox, tronkbewaarder te De Aar, verklaarde dat hij zich herinnerde dat eenige prisoniers onder zijn zorg in de gevangenis te De Aar herkend werden als tegenwoordig te zijn geweest toen de trein gevangen werd. Prisonier was een der mannen, die door de Kaffers herkend werden. Huddlestone, Intelligence-Officier te De Aar regelde de bijzonderheden van de herkenning. Er waren drie Kaffers die afzonderlijk werden ingebracht en zij herkenden allen dezelfde mannen als de mannen, die tegenwoordig waren bij het vangen van den trein. Getuige was niet zeker of de beschuldigde toen bij de andere prisoniers was, dan of hij weggenomen was. De vijf die door de Kaffers herkend werden, stonden later voor een krijgsraad terecht. De verklaring van van der Berg werd Huddlestone gegeven, die gewoonlijk onderhandelingen had met militaire prisoniers. Van der Berg werd geheel onder zijn (getuige) zorg weggenomen.

Jan van der Berg, de prisonier, gezworen zijnde, verklaarde: Dat hij op de plaats De Bad was in Febr. 1901. Hij was daarheen gegaan om voeder te halen. Er waren nog twee andere wagens en twee mannen. bij elken wagen. De andere mannen waren de twee

Nienabers, twee Nieuwhoudts en zijn broeder Koos. Het kommando van Malan kwam daar gedurende den nacht, terwijl hij (getuige) in slaap was. De twee Nieuwhoudts en de twee Nienabers sliepen bij hem in de kamer. Boy Pienaar en Jan Gouws sloten zich bij het kommando aan in den morgen van den 18den
Dien avond kwam het kommando terug. Getuige en dezelfde andere mannen lagen toen in dezelfde kamer te slapen. Eenige mannen van het kommando kwamen naar de kamer en zijn vier makkers stonden op en gingen uit.

Van der Merwe kwam in de kamer en zeide dat hij (getuige) moest opstaan en met hen samen gaan. Hij weigerde, zeggende: „Ik kan niet met u gaan." Van der Merwe gebood mij op te staan, hetgeen ik weigerde te doen. Hij ging toen eenige schreden achteruit, waarop Malan naar mij kwam en mij zeide op te staan en met hen te gaan, waarop ik antwoordde: „Ik zal niet met u gaan." Hij zeide: „Als jij niet opstaat zal ik jou schieten." Ik moest opstaan en ging toen naar het kommando dat bereden was. Ik besteeg een paard maar nam geen geweer op dien tijd. De twee Nieuwhoudts en de twee Nienabers waren onder het kommando. Toen wij een weinig van de plaats waren werden wij gewapend. Hermanus Nieuwhoudt kwam ook met ons. Mij werd niet gezegd wat met de instrumenten moest gemaakt worden. De vijf nieuwelingen en vier leden van het kommando bleven bij de paarden en de overigen gingen naar de lijn. Getuige, drie Nieuwhoudts en een Nienaber waren de vijf bij de paarden, terwijl Petrus Nienaber met het kommando ging. Kort daarna kwam een man van het kommando en nam ons mede naar de lijn. Wij werden in twee secties verdeeld en langs de lijn geplaatst. Waar ik was, waren gruisgaten langs de lijn, een weinig verwijderd van waar ik stond.

De lijn werd opgebroken en kort daarop kwam de trein. De trein ging bij mij voorbij en viel toen om. Ik hoorde niet schieten voor de trein tot stilstand kwam. Ik schoot niet zelf maar anderen schoten; een

van de Nieuwhoudts schoot. Er waren Kaffers in den trein. Ik hoorde niet dat er om overgave van den trein gevraagd werd. Ik zag een kaffer dood liggen. Ik zag niet dat geld van de kaffers genomen werd. Ik zag dat mannen met lampen de trein onderzochten; en ben zeker van drie lampen. Al de vijf mannen van de plaats waren daar tegenwoordig; drie mannen van het kommando bleven bij de paarden. Zij bleven ongeveer een half uur bij de lijn, toen kregen zij orders om te paard te stijgen en binnen een half uur waren zij weder op de plaats De Bad. Het is een onwaarheid te zeggen dat onzen weg verloren was en wij de plaats niet weder konden vinden. Petrus Pienaar leidde het kommando terug naar de plaats. Het was nog voor het aanbreken van den dag toen wij op de plaats aankwamen, want wij gingen nog liggen om te slapen. In den morgen van den 19den verliet het kommando de plaats De Bad, maar de drie Nieuwhoudts de twee Nienabers bleven achter, terwijl Petrus Pienaar met het kommando ging. Het was niet waar dat hij den nacht met het treinongeluk op het platvorm gezeten had. Het was ook onwaar wat Kommandant Malan en anderen onder eede verklaard hadden, namelijk dat er niemand anders dan leden van zijn macht tegenwoordig waren toen de trein genomen werd. Te De Aar was ik eerst met de anderen samen, maar werd later weggenomen. Het is niet waar dat mij geld geboden werd voor mijne getuigenis, welke ik voor den krijgsraad gegeven had. Voor de krijgsraadzitting had ik geen onderhandeling met de kaffers die getuigenis in de zaak gegeven hadden. Na afloop van den krijgsraad kreeg ik pardon van den Koning en ging naar het hospitaal te De Aar, daar ik ziek was. Toen ik daar uit kwam ging ik naar Hanover, alwaar ik mij bij de Stadswacht aansloot en waarin ik negen maanden diende. Ik werd gedagvaard in Juli 1902. Mij werd geen geld daarvoor aangeboden. Ik werd op den 30sten Aug. laatste jaar gearresteerd en was sedert dien tijd in den tronk, daar ik geen borgtocht kon krijgen.

In kruisverhoor: Hij kende de Nieuwhoudts en

Nienabers reeds langen tijd, zij waren goede vrienden en hij gaf niet getuigenis tegen hen ten einde zijn eigen leven te redden. Hij was van dezelfde misdaad beschuldigd als zij, namelijk hoogverraad en moord, maar de beschuldiging werd niet tegen hem opgenomen, omdat hij Konings getuige was geworden. Drie der mannen werden ter dood gebracht hoofdzakelijk op zijn getuigenis. Was hij gewillig voorwaarts gekomen om getuigenis te geven, dan kon het gezegd worden, dat dat hij zijn leven redde ten koste van het hunne. Hij werd niet gedwongen getuigenis te geven. Huddlestone was de eerste die met hem sprak aangaande het geven van zijn getuigenis. Huddlestone en de Magistraat kwamen hem uithalen en spraken met hem daarover. Huddlestone had hem gezegd, dat er geene beschuldiging tegen hem was, en dat hij getuigenis moest geven tegen de anderen. Hij wilde het eerst niet doen, maar later deed hij dat.

De Kroonvervolger sprak daarop de Jury toe en zeide, dat de Kroon niet op onverschillige wijze een vonnis tegen den beschuldigde zocht, zij vroeg slechts dat recht zou gedaan worden, en daarom was hij blijde dat er een goede verdediging gemaakt werd door advokaat Marwood Tucker. De getuigenis van de Kaffers beschouwde hij onbevredigend, daar hunne herkenning van de prisoniers kon geïnfluenceerd zijn door van der Berg, die in de yard was toen de herkenning plaats had. Hij wees verder erop dat beschuldigde niet een groote voorliefde voor de waarheid had, zooals bewezen werd uit de verslagen, en het verhaal door den beschuldigde opgedischt was zeer vreemdsoortig. Aan de eene zijde had men het getuigenis van Malan en zijn drie mannen en de dames, die allen één verhaal gaven; daar tegenover stond de getuigenis van den beschuldigde alleen. Moest men zijn verhaal aannemen, dan moest men ook aannemen, dat al de anderen valsche getuigenis afgelegd hadden, en was dat denkbaar? Waarom zouden Malan en al de anderen zulke leugens komen vertellen, daar zij er toch niets bij kunnen winnen. Daarna sprak de advokaat voor de verdeding der Jury

toe, die er op wees welk een vreeselijke daad het was om een trein te ontsporen en wat de gevolgen daarvan konden zijn. Zooals in dit geval werd een trein verongelukt, waarin geen soldaten waren maar een groot aantal kaffers, waarvan eenigen gedood werden. Hij gaf nu een breedvoerig overzicht van de getuigenis en vroeg waarom, indien het mogelijk was die mannen te redden, de dames niet gegaan waren en getuigenis hadden gegeven voor den krijgsraad en alzoo die mannen gered? Hij meende dat de herkenning door de kaffers van de prisoniers niets vreemds was, daar zij goede reden hadden die mannen te herkennen, daar die mannen den trein waarin zij waren, verongelukt hadden en de oorzaak waren van den dood van eenigen hunner makkers. De geheele zaak voor de Jury was, wier getuigenis waar kon zijn, dat van Malan en de anderen, die met hem getuigden, of dat van den beschuldigde? De getuigenis van Mevr. Cilliers geloofde hij niet. Was de getuigenis van beschuldigde waar, dan had hij slechts zijn plicht gedaan tegenover zijn vlag, was ze niet waar, dan kon hij nauwelijks een menschelijk wezen genoemd worden.

Nadat de rechter eene opsomming van de zaak gegeven had, verwijderde de Jury zich gedurende 10 minuten en kwam terug met de uitspraak: „Onschuldig.”

Daarop sprak de rechter den beschuldigde vrij.

F. A. Marais.

Executie 10 Juli 1901.—Middelburg, K. K.

Veroordeeld door een krijgsraad.

F. A. MARAIS.

Executie 10 Juli 1901. — Middelburg, K. K.

Veroordeeld door een krijgsraad.

Een groot aantal bewoners van Middelburg had kennis gekregen den 9den Juli op een bepaald uur op de markt tegenwoordig te zijn om het vonnis van den heer F. A. Marais aan te hooren.

Op het bepaalde uur was men in massa op de markt, waar men gewapende soldaten zag; het, duurde niet lang of Marais werd te voorschijn gebracht, en onder militaire bewaking, voor den kommandant gebracht. Hoe hielden de belangstellenden hunne oogen op hem, bijna als in ademlooze stilte en met gespannen aandacht, wat toch zijn vonnis mocht zijn. De kommandant las het doodvonnis. Hij was schuldig bevonden aan hoogverraad en ook dat hij getracht had moord te plegen. Hij was zeer ontsteld bij het hooren van zijn doodvonnis, en zag er zeer geschrokken en rusteloos uit. Hij verkeerde onder den indruk dat hij dadelijk op de markt zou worden doodgeschoten. Met waggelenden tred werd hij naar een kar geleid, opgeholpen en terug naar de gevangenis gebracht.

Intusschen had een trouwe vriend verlof bekomen hem voor een uur te bezoeken. Hij was juist bezig Rom. 8 te lezen, toen deze vriend zijn cel binnen trad. „Zoo is er dan nu geene verdoemenis voor degenen die in Jezus Christus zijn............" Die vriend las dat hoofdstuk met hem en bad met hem. Hij begon al meer tot bedaren te komen, meer tevreden te worden, meer onderworpen aan zijn lot; de weinige uren die nog overig waren zou hij biddend, wachtend doorbrengen. en als de tijd daar was zou ook aardsche smart eindigen.

Het uurtje snelde spoedig voorbij en hij begon een paar boodschappen af te geven. „Zeg," zoo ging hij voort, „zeg aan mijne vrouw, zij moet onze kinderen in de vreeze des Heeren opleiden, zeg aan broeder Fanie hij moet haar helpen."

Ik heb den Heer vroeg gezocht en gevonden, had ik het niet vroeg gedaan, van daag zou dit te laat geweest zijn. En mijn laatst verzoek is, als mijn ziel is heengegaan, vraag dan mijn lichaam en begraaf mij toch." Dit werd aan hem beloofd. Het uur liep ten einde en zijn vriend moest scheiden, beiden stonden op, gaven elkander de rechter hand, drukten en schudden dien, terwijl de tranen over de wangen rolden, maar woorden wilden niet over de lippen. Eindelijk stamelend, fluisterend, voegden zij elkander toe „tot wederziens in 's Vaders huis." Met gebogen hoofd, in gedachte verzonken, stapte deze trouwe vriend door de straten van Middelburg naar zijn eigen woning. Langzaam daalde de zon. Het werd avond, eindelijk werd het nacht, een lange, bange nacht. Slapen, neen dat kan men niet, want gedachten vermenigvuldigen zich, en men stelt zich voor den geest, hetgeen men in den morgen zien zou. Den nacht doorlezen, dat kan ook niet, want de krijgswet eischte dat alle lichten na negen uur uitgedaan zouden worden. Rusteloos bracht men dus den nacht door. Hoe zal Marais den nacht door worstelen ? Ds. leClus had verlof bekomen den nacht bij hem door te brengen, doch hoewel ik mijn best deed bijzonderheden van den nacht te bekomen, is het mij niet gelukt.

De dag brak aan, het uur waarop het vonnis voltrokken zou worden naderde. Alweer ging een schare van menschen, daartoe gedwongen, naar de gevangenis om toeschouwers te zijn. Hier werden zij rondom het schavot geplaatst. De beul verscheen met den veroordeelde, maar de vrees van gisteren was vervangen door iets zoets, iets hemelsch. Voor hij den galg beklom, geboeid als hij was, kwam hij tot voor den kommandant en staf-officier van gen. French en zeide: „Ik word onschuldig opgehangen, ik heb genade ontvangen u dit

te vergeven, maar bid God dat ook Hij het u vergeven mag." Ondersteund door de militairen beklom hij nu het schavot.

En toen verhief zich daar een krachtige stem, en ontperst aan zijn beklemd gemoed met onweerstaanbare kracht, de rechterhand opgeheven houdende: „Mijn God! mijn God! mijn God! zie, aanschouw deze daden, die aan mij en aan mijn volk gedaan worden, hoor ons toch en help ons." De militairen bevalen den dokter dezen man, dien men meende dat in zwijm was gevallen, ter hulpe te komen, doch zijn hulp werd geweigerd met den uitroep: „Ik ben niet krank, ik heb u alleen bij God verklaagd."

De leeraar was ook op het schavot geklommen en deed een kort gebed. Met de oogen reeds gesloten en het touw om zijn nek riep de veroordeelde „Mijn God — alsof hij zeggen wilde: in Uwe handen beveel ik mijnen geest."

Toen het luik viel was hij heen gegaan.

Het gemompel dat toen ontstond sprak als een stem uit de medelijdende schare: „Nu is hij bij Jezus en gij kunt aan hem niets meer doen."

Volgens belofte werd nu aanzoek gedaan om zijn lijk, doch dat mocht niet. Vijf man, de predikant ingesloten, volgden het lijk naar het graf in de locatie, maar eerst werden twee mudden kalk er over gestrooid en toen het graf toegemaakt. Ruim een week nadat het vonnis voltrokken was hoorde zijn vrouw er van.

Hieronder volgt een brief aan zijn vrouw geschreven.

MIDDELBURG, 8 Juli 1901.

Juffr. A. C. MARAIS.

Waarde en nooit te vergeten Vrouw.—Met deze doe ik U de treurige tijding weten, dat ik u nu moet achterlaten. Maar mijn liefste wees niet ontsteld of treur' niet daarover, want het is Gods wil. Als het niet Zijn wil was, dan zou ik uitgekomen zijn, maar

ach, gedenk aan Hendrik van Heerden. Ik moet hem volgen. Doe toch uw best om den lieven Heere nooit te vergeten, en moet mij ook niet daarin verdenken, want onze dierbare God en Heere Jezus heeft gezegd: Ulieder gedachten zijn niet Mijne gedachten, en uwe wegen zijn niet Mijne wegen. Daarom mijn liefste, wees toch maar tevreden en murmureer niet daarover. Ik moet u net wat vooruit loopen. Denk maar de Heere heeft gegeven en de naam des Heeren zij geloofd. Liefste, vergeet toch niet hoe wij 's avonds op de knieën lagen om den lieven Heere, waarheen ik nu wil gaan, te danken, te loven en te prijzen. Voed ook onze kinderen op voor onzen lieven Heere. Ach dat wij allen elkaar daarboven kunnen ontmoeten, waar nimmer zwaar of tranen meer zullen wezen; dat daar niet een van ons gemist worde! O, dat zal toch heerlijk wezen, als wij samen daar kunnen wezen aan Gods rechter hand. Lieve vrouw, wees toch maar tevreden, bid onzen lieven Heere gedurig om uw stok en staf te wezen, als daar zware dagen komen; ga toch maar alleen en vraag den lieven Heere, Hij is gedurig gereed om te helpen. Ach ik heb gedacht ik zal dit nooit kunnen doorstaan, maar mijn dierbare Jezus geeft mij kracht om het te dragen. Stephanus werd gesteenigd, onder de marteling bad hij nog: Heere vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Denk toch hoe het gegaan is met onzen lieven Heere Jezus. Ach neem dit alles getrouw in acht, dan zult gij zien waarom ik ook die loopbaan loopen moet. Liefste als gij allen verdrietig zijt, ga en neem den Bijbel en lees Romeinen het 8ste hoofdstuk.

Ik heb door den zegen des Heeren toch den leeraar van Middelburg. Ach, van dat hij mij toegesproken heeft, heb ik een aangenamen slaap gehad. Verder mijn liefste, wees nu maar tevreden, gij weet nu waar gij mij weer ontmoeten kunt. Zoo zeg ik: „Tot wederziens, tot wederziens."

O mijn lieve Annie en mijn kindertjes, ik beveel u allen in de hand van mijn lieven Heer; hij kan helpen. Verder liefste, weet ik niet wat ik u meer

kan schrijven. Mijn tijd is zeer kort en kostbaar. Zoo wil ik u daarom zeggen, zeg maar aan zwager Fanie, hij moet maar weer Frekie bij hem nemen. Gij kunt daarom aan hem iets doen. Als gij kunt geef hem twintig ooien en laat hem naar zijn pa gaan. Lieve ik weet nu niet wat ik van u kan zeggen, of gij weer naar oupa zult gaan, maar ik stel u in Boet Martinus zijn handen na oupa zijn dood. Hij moet toch denken, hoe lief wij voor elkander zijn geweest en ook nu nog. Liefste geef dezen brief toch maar aan ma en oupa ook om te lezen en al mijn broeders en zusters. Ach, mijn ouders, broeders en zusters, doet toch uw best den lieven Heere gedurig voor oogen te houden; ach verlaat hem toch nooit! O dat zal toch heerlijk zijn, als wij allen elkander daarboven zullen ontmoeten, waar wij tesamen het Hemellied zingen: Heilig, Heilig, Heilig, is de Heer der Heirscharen; vrede op aarde en eere in de Hoogste Hemelen.

Boet Fannie, ik ben niet meer de mensch van de aarde; nog een kleine tijd dan moet ik verhuizen, maar o, mijn lieve broeder, daar is toch niets tusschen ons, het is alles recht. Zorg toch maar voor Annie en mijn kindertjes, zoo lang als ge kunt. O, mijn broeder, de lieve Heere zal het met u recht makeh, maak toch haar bezigheid maar recht.

Nu moet ik maar eindigen met de beste groete aan u, mijn geliefde vrouw en kindertjes. Ik beveel u allen in de hand van den lieven Heere, met de beste groete ook aan oupa en ma en al mijn broeders en zusters en vrienden. Ik groet u ook met de groeten der beminde. Tot wederziens, tot wederziens, allen die mij lief en dierbaar zijn.

Uw liefste,

F. A. MARAIS P.ZOON.

J. P. Coetzee.

Executie 15 Juli te Cradock.

J. P. COETZEE.

J. P. COETZEE.

Executie op 15 Juli 1901 te Cradock.

Veroordeeld door een krijgsraad.

Een groot en zeker deel personen van het dorp en district van Cradock hadden een kennisgeving ontvangen den 12den Juli 1901, ten 11 ure, op de markt tegenwoordig te zijn, om het vonnis van den heer J. P. Coetzee in zijn bijzijn, aan te hooren.

Het was iets nieuws, iets tot nog toe onbekend, men wist ook niet wat het vonnis zou zijn. Een groote menigte menschen kwam dan ook op het bepaalde uur tesamen. Er waren ook gewapende soldaten en een aantal kanonnen tegenwoordig. De militairen hadden bezit genomen van de Ned. Ger. Kerk. De kerkdeuren waren met zandzakken toegestopt, ook op het dak waren mudden zand, die als schansen dienst deden, en ook hier waren gewapende soldaten, die telkens als er kreten werden aangeheven, met hunne geweren op het leien dak stampten.

J. P. Coetzee werd een plaats voor den kommandant aangewezen. Hij was van het district en nog maar een jongeling. Het vonnis werd door den kommandant in het Engelsch gelezen en door een tolk in 't Hollandsch vertaald. Het hield in, dat hij zich bij den vijand had aangesloten, met het voornemen moord te plegen, en dat hij ter dood veroordeeld was, welk vonnis den volgenden morgen voltrokken zou worden door hem op te hangen. Hierna werd de jonge man naar de gevangenis teruggebracht. De plaatselijke predikant kreeg verlof om hem te bezoeken. Het was maar al te duidelijk dat de veroordeelde

niet bewust was wat gebeuren zou, waarschijnlijk omdat hij het niet verwacht had. De leeraar had nu de treurige taak te vervullen hem met zijn lot bekend te maken, dat zijn leven nog tot eenige uren beperkt was, en dat die uren nu tot voorbereiding moesten dienen. Dat het nu goed was zijn schuld voor God te belijden en Hem om vergeving te smeeken. Hij antwoordde dat hij zich bij de Transvalers had aangesloten, maar hij had niemand vermoord. Wat hij gedaan had, meende hij dat het zijn plicht was geweest, zijn geweten was schoon, hij had niet anders kunnen handelen, hij moest zijn verdrukt volk helpen, en moest hij nu sterven, dan was hij gewillig het te doen, in de hoop eeuwig gelukkig te zijn." Eenigen tijd werd het spreken over de eeuwige dingen en in gebed doorgebracht, waarop zij van elkander scheidden om den volgenden morgen elkander weder te ontmoeten.

Vroeg in den morgen van den 15den Juli gingen de leeraar en de vader van den jongen man, naar de gevangenis, om hem in de laatste ure met raad en troost bij te staan, en dan te scheiden in de volle hoop, niet weder in een gevangenis, niet weder aan de poorte des doods, maar in het nieuwe Jerusalem andermaal hem de hand te drukken met een eeuwig Hallelujah op de lippen. Zij vonden Johannes kalm en gelaten en bereid zijn lot te ondergaan.

„Vader," zeide Johannes, „zeg aan moeder en aan de familie, dat zij niet over mij moeten treuren, alles is recht met mij, ik ga naar mijn Heiland, naar mijn eeuwig zalig tehuis, ik weet gij zult allen over mij treuren en dat is al dat mij heden kwelt."

Alzoo trooste hij zijn treurenden, weenenden vader.

Nog een paar oogenblikken bleven over en die werden aan gemeenschappelijk gebed gewijd. Eerst bad de leeraar, toen de vader en de zoon volgde; het was zijn laatste gebed op aarde, hij beval zijne ziel Gode. Nog was zijn amen niet uit, toen de beul binnentrad om hem te boeien. Het was bepaald dat hij ten 9 ure in de achterplaats der gevangenis gehangen zou worden.

Hier was reeds een schare van gedwongen toeschouwers tegenwoordig, alsook een macht van gewapende soldaten, waarschijnlijk om de orde te handhaven, indien zulks noodig was. De leeraar kwam eerst, gevolgd door den beul en den veroordeelde. De vader bleef in den gang achter.

Wandelende naar het schavot riep de leeraar den veroordeelden man toe: „Ik ben de opstanding en het leven, die in Mij gelooft zal leven al ware hij ook gestorven."

Toen Johannes op het schavot klaar stond om te verscheiden, riep zijn leeraar hem toe: „Broeder, Jezus alleen, Jezus alleen." Als antwoord zacht en zoet, hoorbaar slechts door hen die nabij stonden, kwamen zijne laatste woorden: „Mijn Jezus is nu aan mijne zijde." Het luik viel en hij was niet meer. Op allen maakte de executie een diepen indruk.

Terwijl men nog bij het lijk stond, kregen Ds. Reijneke, M. J. du Plessis, P. W. Michau en anderen kennis, om naar het kantoor van kolonel Saayer te gaan, waar hij hen dan ook een paar uur na de executie ontmoette en zeer onvriendelijk met hen sprak, en aan Ds. Reijneke zeide: „Het bloed van Coetzee zal van u en de Hollandsche predikanten geeischt worden."

Doch ik loop mijn verhaal vooruit, wij gaan terug naar het schavot. De vader vroeg om het lijk van zijn zoon; dat mocht hij niet hebben, maar hij en Ds. Reijneke mochten het volgen naar het graf, getrokken door vier bandieten op een schotskar. De gemeente kwam iets voor negen uur in de kerk tesamen en zat met gebogen hoofden, biddende voor Johannes. Geen woord werd er gesproken, enkel bidden dat was al, dat was genoeg. Men ging, nadat de klok 9 uur had geslagen, uiteen. Nooit had men plechtiger dienst bijgewoond.

———:o:———

P. W. Kloppert.

Executie op 20 Juli 1901 te Burgersdorp.

Veroordeeld door een krijgsraad.

P. W. KLOPPERT.

Executie op 20 Juli 1901 te Burgersdorp.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Op Vrijdag 19 Juli 1901 werden al de ingezetenen van Burgersdorp door den kommandant van die plaats opgeroepen, om ten 12 uur op het Marktplein bijeen te komen. In die oproeping werd niet gemeld waartoe, maar iedereen wist dat het was om het doodvonnis aan te hooren, dat over Petrus Willem Kloppert zou uitgesproken worden. Het grootste gedeelte der inwoners voldeed aan het bevel.

Ten 12 uur schaarden de troepen zich op het Marktplein. Toen werden de namen van eenige der voornaamste personen van het dorp, die eene bijzondere oproeping ontvangen hadden, voorgelezen en die personen werden gelast voor te treden. Hierna kwam de jongeling geleid door eenige soldaten. Het vonnis werd hem toen voorgelezen door den kommandant. Hij hoorde dit in beleefde houding met de grootste kalmte aan, waarna hij naar de gevangenis teruggeleid werd.

Ds. H. W. Geijer, leeraar van de N. G. Kerk, en Prof. J. Lion Cachet, van de Geref. Kerk, die ook gelast waren het voorlezen van het vonnis bij te wonen, gingen oogenblikkelijk na deze verrichting naar den kommandant, om verlof te vragen den veroordeelde te bezoeken en ook hem na de terechtsstelling behoorlijk te begraven; beide zaken werden toegestaan. Het eerste punt zonder eenige restricties, het tweede punt onder zekere bepalingen. Slechts een

klein getal personen mocht tegenwoordig zijn, er mocht geen toespraak gehouden worden, en het lijk mocht niet op het kerkhof, maar op eene aangewezen plaats buiten het dorp ter aarde besteld worden. Dit namen de beide leeraren aan.

Omtrent twee uur gingen nu de twee leeraren naar de gevangenis. Hier vonden zij Kloppert rustig nederzittende in een cel. Hij las in een psalmboek en ontving de predikanten met blijdschap.

Er wordt verhaald dat Kloppert toen hij van de markt in de gevangenis terugkwam, bedaard en kalm naar zijn cel ging en daar met luider stem een paar verzen uit Psalm 146 zong en toen begon te bidden.

Zoodra de leeraren nedergezeten waren begon hij te spreken. Hij zeide hen dat het doodvonnis hem niet onverwacht was overgekomen, daar hij toen hij van Steijnsburg vervoerd was wel begreep, dat zijn einde nabij was. Ook wist hij, dat men sedert eenige dagen bezig was de galg te bouwen. Hij was echter zeer dankbaar dat hem eenigen tijd gegeven werd tot voorbereiding, hoewel hij geheel bereid was om heen te gaan. Ten sterkste ontkende hij dat hij schuldig was aan moord, zooals er in zijn vonnis gemeld was. Hij zeide dat hij rustig lag te slapen, toen de troepen hem vingen. Hij erkende dat hij zich bij de Vrijstaatsche commando's had aangesloten, om zijn medebroeders, die verdrukt werden, te helpen, en omdat de ongerechtigheden der Engelschen te erg werden. Vooral de behandeling der vrouwen in de kampen.

Sprekende over zijne ziel, zeide hij: dat hij veel troost vond in Psalm 73: 13, dat God ook zijn rots en deel in eeuwigheid was. De leeraren lazen en baden met hem, en nu werd hij opmerkzaam gemaakt of hij ook niet over zijne tijdelijke goederen wilde beschikken. Hij dankte voor die opmerking en procureur H. Hofmeijer was weldra daar om hem te helpen zijn testament te maken. Nadat het testamen opgesteld was, teekende hij het met vaste hand. Hierna sprak hij niet meer over zijn aardsche goederen; maar bracht zijn tijd door met lezen en

bidden. Hij zeide vast te zijn in het geloof, volkomen gewillig om zijn leven voor zijn volk te geven.

Omstreeks 8 uur in den avond kwam Prof. Cachet weer bij hem en bleef daar tot 10 uur. Ten 9 uur werden zijne ouders toegelaten, om hem te zien en van hem afscheid te nemen. Deze bleven bij hem tot 10 uur.

Wat er voorviel in zijn cel, toen hij afscheid nam van zijne ouders, mag ook niet aan de vergetelheid worden prijs gegeven.

De cipier en de soldaat verhaalden wat er voorgevallen is. De soldaat zeide o. a.: „Daar stond ik bij de jongeling te weenen — de ouders zaten daar bitterlijk bedroefd — hij, kalm en gelaten, vroeg een bijbel en sprak zijne ouders aan, ongeveer op de volgende wijze: „Gij hebt mij onderwezen in Gods woord van mijne jeugd af aan—laat mij nu toe u te leiden tot de bron van alle vertroosting." Daarop las hij eenige troostrijke verzen en gedeelten van Gods woord hun voor; en nadat hij zijn naam in den bijbel had geschreven, gaf hij dien tot aandenken aan zijne moeder.

„O! leeraar," zeide de soldaat aan Ds. Geijer, „Een ding is zeker hij leunt niet op een vleeschelijken arm."

Dit was reeds duidelijk van het begin af aan, want toen Ds. Geijer hem vroeg wat toch de oorzaak was dat hij zoo kalm en gelaten zijn doodvonnis kon aanhooren zeide hij, dat hij het aan den cipier te danken had, dat hij daar die houding kon aannemen, want de cipier zeide toen hij op het punt stond naar de markt geleid te worden: — „Petrus vergeet niet dat gij een Hemelsche Vader hebt op wien gij leunen kunt, wat ook gebeuren mag; Hij is almachtig en kan jou staande houden." Kon ik dan wankelen bij de gedachte aan dien machtigen arm, die ter mijner beschikking was.

Ds. Geijer bleef in zijn cel bij hem tot 12 uur.

Het was 's nachts iets over twaalven dat Prof. du Plessis en Prof. Snijman, Kloppert's cel binnentraden. Ds. Geijer was even te voren heengegaan. In een bijzonder kouden nacht was de kou in zijn cel bijtend. Hij was juist bedaard gaan rooken, gewikkeld in een paar kom-

baarsjes, die de kou minder scherp maakten. Behalve natuurlijk de soldaat, die hem bewaakte, was bij hem nog de cipier, die innig met hem medelijden had, en zijne ziele woorden van bemoediging en vertrouwen in zijn God toesprak, totdat de anderen inkwamen. Bij hun binnentreden stond Kloppert op en verwelkomde ze met een warmen en bezielenden handdruk. In dien handdruk sprak leven. De buitengewone omstandigheden waaronder hij was, zouden doen denken dat hij voor hetgeen om hem plaats vond koud zou zijn gebleven en dat bezoekers hem onverschillig zouden geweest zijn. Er zou om zoo te zeggen meer de dood dan het leven in zijn geest hebben geheerscht. Maar hij leefde en besefte ten volle. Vandaar dat hij ook terstond tot zich spreken liet en zelf sprak. Op de eerste betuiging van sympathie in zijn zeer ernstig lot, verklaarde hij wel den ernst van zijne omstandigheden te beseffen, maar zeide meteen zich bereid te gevoelen voor het oogenblik van sterven. Als ik maar eerst dat oogenblik door ben en aan de voeten van mijn Heiland lig. Dit waren woorden die hij telkens weer bezigde als er gesproken werd van dit oogenblik. „En ik hoop mijn God zal mij ook in dat oogenblik bijstaan" was de uitdrukking waarin zijn besef van den ernst van het oogenblik van het sterven sprak. Er was geen moedeloosheid, geen wanhopige verstaling van den geest, geen onverschillig afwachten van het gewisse snel naderend einde. Integendeel zijn geest was werkzaam, ijverig, zich voorbereidend, altijd bezig met de dingen des Koningrijks. Als de vraag tot hem gericht werd of hij ook geen lust had om te slapen dan antwoordde hij: „O neen, ik wil met mijn Heiland wakende zijn tot het einde toe. Als ik slapen ga mocht de vijand wel eens gelegenheid vinden om mij te verschrikken.

Het was of hij ijverig op zijn hoede was om den vijand zelfs den minsten schijn van een kans op hem te ontnemen. Hij was doorgaans bezig met zelf te lezen of voor zich zelf te laten lezen of te laten bidden. En als er gebeden was dan bleef hij een wijle op zijne knieën in stil gebed tot God. Soms las hij

luide dan weder bij zich zelf, maar altijd wat meldt van de groote wonderen van Gods genade aan arme boetvaardige zondaren. In de Psalmen, ook de rijmpsalmen vond hij veel. Toen hem uit de Openbaring van Johannes de heerlijkheid van het Nieuwe Jeruzalem voorgelezen werd, dan was zijn opmerking: „Ach, hoe heerlijk, hoe spoedig zal ik daar zijn. Als ik maar eerst dat oogenblik doorsta." En nu gebeurde het nooit, dat hij onder het lezen alleen aan dat oogenblik dacht, zoodat hij doof was voor hetgeen gelezen werd. Er was altijd aandacht zijnerzijds. Want als er onder het lezen een vers voorkwam, dat maar eenigzins klemmen kon en opwekken onder zulke omstandigheden dan knikte hij, met glinstering in de oogen, eerbiedige toestemming, zoodat men zien kon, dat trof. Hij eigende zich dat toe.

Door de waarneming van de openbaringen van zijn toestand geleid, maakte men de opmerking dat, met het oog op de aanstaande Heerlijkheid zijn ziel in een juichende stemming verkeerde, en dat daarom Psalm 103 die stemming zijner ziel kon uitspreken. Hij wilde graag dat die gelezen werd. Hij luisterde met blijdschap en blijkbare voldoening op zijn gelaat, en openbaarde onder het lezen steeds zijn instemming. Hoe liefelijk, zei hij, en nam den bijbel uit de hand des voorlezers, en las in stilte Psalm 103 nog eens en sloot met dezelfde woorden:

„Wien heb ik nevens U omhoog,
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U toch lusten,
Niets is er waar ik in kan rusten, enz.

Dit vers las hij zelf luide, met nadruk en langzaam. Want hij sprak langzaam. En uit dit vers sprak hij veel. Wat was toch het leven op aarde in genot en duur te vergelijken met de eeuwigheid, en dat een heerlijke eeuwigheid, waar men altijd bij God zou zijn. Allen moeten toch eenmaal sterven. En of men nu kort of lang leefde, maakt toch geen verschil bij de eeuwigheid. Hier toch was niets, alles

was daarboven. Als men maar zalig stierf. Alle aardsche banden had hij met Gods hulp kunnen verbreken, Den vorigen avond had hij afscheid genomen van zijn ouders. Dit laatste zeide hij met ontroering, niet de minste zelfs.

Dit afscheid maakte een diepen indruk op die er bij waren. Aan de eene zijde de moeder, versmeltende in tranen en de vader onder mannelijke droefheid, en aan de andere zijde de zoon die sterven ging, met kalmte en bedaardheid hen vertroostende. De soldaat, die juist bij dat afscheid was en de wachtbeurt had en die in den nanacht weder de beurt had, sprak er telkens van en sprak er zijn verwondering over uit. Hij moest hij zich wegens ontroering verwijderen, en de jonge man, die zijn ouders voor het laatst zag, stortte geen enkelen traan. Deze soldaat bewonderde den man, die onder zijn bewaking was. En toen zijn beurt om was, de laatste beurt, die hij bij Kloppert te vervullen had, trad hij eerst aarzelend, maar toen met warmte toe, terwijl Kloppert opstond en hem zijne hand reikte. Hij greep deze hand en sprak onder tranen zijn gevangene dit kort maar krachtig woord toe: „God bless you" en ging heen.

Toen deze heenging vroeg Kloppert wat hij zeide, en bij het vernemen van de meening van den soldaat, „mocht hij ook zalig worden."

Deze mededeelzaamheid om het zoo eens te noemen, was kenmerkend bij hem, sedert hij vernomen had dat er iets verkeerds gaande was; want hij zeide, dit gevoel het eerst gehad te hebben, toen hij, voordat hij nog zekerheid had van zijn lot, op de markt verscheen en de groote schare van menschen daar aanwezig zag, „mogen zij allen voelen zoo als ik," doelende op de genade die hij had, was zijn onmiddelijke wensch. Geen wrok, geen haat, geen benijden van andere positie, maar liefde, gunnende liefde, een allesomvattende liefde, die hem vreemd was, vervulde zijn hart. Daarom was zijn innige begeerte, dat om zijnentwil geen wraak mocht geoefend worden. „Mij komt de wrake toe," zegt de Heere.

Hij was ook genegen over andere zaken te spreken, die niet onmiddelijk op zijn dood betrekking hadden. Zoo vertelde hij ook van zijn lotgevallen onder de Republikeinsche machten. Hier kwam uit: dat hij maar drie dagen bij het commando was, waarbij hij zich aansloot, en dit waren de laatste dagen voor hij gevangen was. Voorheen was hij gebruikt in het overbrengen van boodschappen naar de commando's in den Vrijstaat. Nadat hij zich nu drie dagen bij het commando bevonden had, sliepen zij in het huis van den heer Labuscagne nabij Steijnsburg. De commandant met eenige manschappen, waaronder zijn vriend Jan Kruger, die daar sneuvelde, sliepen in een slaapkamer, en hij met zijne andere makkers lagen dicht bij elkander in een kamer in het huis. Zij waren 's nachts ten 12 uur naar bed gegaan en sliepen zeer vast, omdat zij erg afgemat waren, tot 's morgens 3 uur, toen zij plotseling gewekt werden door het geschreeuw van „hands up" door de Britsche soldaten. De schrik was groot en ze waren dadelijk in de war. Er was geen kans voor verweer, omdat de geweren op hen gericht waren en „Hands up, Hands up," maar aldoor geroepen werd.

Het eerste wat in hun hoofd kwam was overgave. Geen schot is er in die kamer gevuurd. „En nu, zei hij, wist hij niet wanneer en waar die beide moorden door hem gepleegd waren, waarvan hij beschuldigd stond. Hij stierf onschuldig aan moord; maar daarom was hij te meer verheugd om te sterven; want nu had hij die zonde niet om mee te worstelen en wist hij dat hij stierf voor de goede zaak waarvoor hij de wapenen had opgevat. God had hem een werk gegeven om te verrichten en nu had God tot hem gezegd: „Tot hiertoe en niet verder." Zijn deel van de groote taak was afgedaan en de anderen waren gespaard gebleven om haar voort te zetten. Nu begeerde hij slechts dat zijn dood tot bevordering der zaak mocht bijdragen."

Of er ook iemand was, die hem aangeraden of geinfluenceerd had de wapenen op te nemen? Deze vraag werd hem gedaan. Zijn antwoord was beslist

„Neen." Hij was op een buitenplaats toen het Boerencommando kwam. Reeds lang was hij peinzende over de mishandeling in de vrouwenkampen van zoovelen zijner stamverwanten en of hij er persoonlijk niets tegen doen kon. Daarom besloot hij mee te gaan om, zoo het God behaagde, zijn leven te geven voor de arme mishandelde vrouwen en kinderen. En hij ging mee. En nu zou hij sterven. God had gezegd tot hem: „Tot hiertoe en niet verder."

Omtrent 6 uur in den morgen ging Prof. Cachet weder naar de gevangenis en werd spoedig gevolgd door Ds. Geijer. Kloppert zeide hun, dat hij den nacht rustig en spoedig had doorgebracht en dat hij met volkomen gerustheid de eeuwigheid inging. Zijn vertrouwen was op zijn Zaligmaker. Een moord had hij niet gepleegd, maar wel zijn broeders geholpen, die verdrukt werden. Wel was hij een groot zondaar, doch hij wist dat hij een Zaligmaker had, die voor al zijn zonden betaald had. Hij zeide ook onder de gesprekken dat hij gehoord had, dat de burgers wraak wilden nemen over zijn dood, maar dit zou hem smarten, daar de wraak alleen God toekwam. Eenige psalm- en gezangversjes werden door hem opgezegd, daar het in de cel te donker was om te lezen. Eindelijk knielde hij neder en deed met vaste stem een gebed. Zoo wachtte hij het uur der terechtstelling af. Toen het dag werd bracht men hem iets te eten. Hij gebruikte een weinig en kleede zich behoorlijk aan en maakte zich gereed.

De laatste minuten— wie kan die ooit vergeten.— Wat er toen gesproken en gebeden is geworden, staat als met vlammende letters in het geheugen gegrift.

Eenige minuten voor 9 uur vroeg hij aan de leeraren „hoe laat is het?" Toen hij het antwoord vernam, riep hij in verrukking uit: „Mijn ziel dorst naar den levenden God, meer dan het hert naar de frissche waterstroomen. Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen." Toen het uur der terechtstelling aangebroken was, knielde hij wederom neder en bad. Terwijl hij nog bezig was kwam de beul binnen. Men liet hem zijn gebed ten einde brengen.

Hij stond toen op en nam hartelijk afscheid van de twee predikanten en den gevangenbewaarder en liet zich zonder verzet knevelen. Onder het knevelen zeide de beul hem, dat het zijn droevigen plicht was hem het leven te ontnemen, maar dat hij toch geen verkeerd gevoel omtrent hem moest koesteren. Zijn antwoord was: „Ik vergeef allen, gelijk God mij alles heeft vergeven om Christus wille." Hierop groette hij den beul.

Bedaard ging hij naar het schavot, terwijl Prof. Cachet hem onder het gaan eenige troostrijke spreuken toesprak.

Op de achterplaats van de gevangenis was het schavot opgericht. Hier waren velen vergaderd, die door den commandant verplicht geworden waren tegenwoordig te zijn. De meesten van die menschen waren Afrikaners. Een sterke macht soldaten was ook tegenwoordig. Met vasten tred beklom hij de trappen van het schavot, op allen een diepen indruk makende van volkomen zielevrede en zielevreugde. Hij sloeg zijne oogen hemelwaarts en was niet meer.

C. Claassen.

Excecutie te Somerset Oost op 24 Juli 1901.

Veroordeeld door een krijgsraad.

C. CLAASSEN.

Executie op 24 Juli 1901, te Somerset-Oost

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

C. Claassen was van het district Somerset-Oost. Hij had zich bij de Republikeinen aangesloten en deed dienst bij de paarden. Hij was wat men noemen zou „arm van geest."

Den 23sten Juli 1901, moestens volgens kennisgeving de inwoners van Somerset-Oost allen op de markt tegenwoordig zijn, om het vonnis van Claassen aan te hooren. De kommandant Llewellyn klom op eenen wagen en begon op een harden toon het vonnis te lezen, toen hij aan het einde kwam riep hij uit: „om gehangen, gehangen, gehangen te worden."

De Hollandsche predikant daartoe gedwongen, werd nu gelast dat vonnis in 't Hollandsch te vertalen. Bedaard en stil ging de schare uiteen, men had een diep medelijdend gevoel voor den veroordeelde, te meer daar men vermoedde dat hij niet wist wat gaande was.

Dienzelfden avond kwam een tweede kennisgeving, meestal aan de Afrikaners, dat zij zich den volgenden morgen ten acht ure bij het kantoor van den kommandant moesten rapporteeren. Na een uur wachtens aldaar, kwam de kommandant aan. Bij zijn aankomst zeide hij: „Sergeant Jones marcheer al deze ongewenschte personen naar de gevangenis."

Aan tegenstand was niet te denken. Naar de gevangenis gaande werden zij in twee rijen om het

schavot geplaatst. Iets later kwam de kommandant, greep een diaken van de Ned. Ger. Kerk aan de borst, rukte hem rond, trok hem naar voren en zeide: „sta hier, zoodat gij mooi kunt zien (op de galg wijzende) het zal u goed doen.” Daarop ging hij naar een jongen man van omtrent twee en twintig jaar, die zijn hoed even over zijne oogen had getrokken, als wilde hij het schouwspel niet aanschouwen. Dezen sloeg hij den hoed van het hoofd en waarschuwde hem goed te zien. Hierop kwam de beul met Claassen binnen, ging de trappen op en spoedig was hij niet meer.

H. L. Jacobs en A. C. Jooste.

Executie op 24 Juli 1901 te Kenhardt.

Veroordeeld door een krijgsraad.

H. L. JACOBS en A. C. JOOSTE.

Executie op 24 Juli 1901, te Kenhardt.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

H. L. Jacobs en A. C. Jooste werden in een gevecht gevangen genomen. Jacobs werd in het been gewond en kon, toen hij gerecht werd, nog niet goed loopen. Bij hun verhoor werden zij door een agent verdedigd. Zij werden schuldig bevonden aan hoogverraad, daarom dat zij zich bij de Republikeinen hadden aangesloten, en toen zij werden gevangen genomen in bezit waren van uitzettende kogels. De kommandant liet een predikant roepen en zeide teen aan hem, dat Jacobs en Jooste binnen 24 uur doodgeschoten zouden worden, en dat hij hen te eenigertijd dag of nacht kon bezoeken.

Beiden waren zeer aangedaan, diep bewogen, het was geen geringe zaak te sterven. Zij bleven niet lang in dezen rusteloozen toestand. Na den storm kwam stilte, kwam gelatenheid, tevredenheid, onderwerping aan hun lot. Jooste zeide toen: „dat het te lang was nog te wachten tot den morgen."

Jabobs had nog een flauwe hoop op genade, dat het vonnis nog ter elfder ure veranderd zou worden. Niemand kon hem in die hoop versterken of moed geven, daar was geen anderen weg open dan naar boven. Zijn lot was beslist, de donkere storm moest doorwaad worden, ziel en lichaam moesten scheiden. Terwijl hij nu zoo over zijn lot en aan

de donkere ure des doods dacht, zeide hij: „het is toch treurig zoo jong en op die wijze aan zijn einde te komen."

Het is menschelijk voor den dood terug te deinzen; God heeft in den mensch een vrees voor den dood geschapen tot zelfbewaring, maar als de ure nadert, dan neemt Hij ook de vrees weg en geeft stervens genade. Zoo ook hier. Na zoeken kwam vinden, na strijd stilte en vrede. Uit beider monden kwam de getuigenis: „Wij hebben genade ontvangen den dood tegemoet te gaan."

Den volgenden dag ten een uur in den namiddag, werd op hun verzoek een biduur met de andere gevangenen gehouden. Het onderwerp bij die gelegenheid was: „De genade van den Heere Jezus Christus, de liefde van God, de gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u." De gebeden waren hartroerend en zullen altijd in het geheugen van de andere gevangenen blijven.

Het uur van scheiden brak aan, men groette elkander. Op een vraag of men wel aan hunne ouders mocht zeggen, dat zij in Christus verlost waren, antwoordden beiden: „Ja zeker!

Tusschen 3 en 4 uur werden zij per kar naar de gerechtsplaats genomen. Zij waren beiden betrekkelijk jong. Bij het graf werd hun vonnis gelezen, terwijl zij van de kar gebracht werden. Zij werden op de stoelen vastgebonden, geblinddoekt en doodgegeschoten. De stoelen werden gebroken en bij hen in het graf gelegd. Het is ons aangenaam hieronder van beiden een brief te kunnen opnemen.

KENHARDT, 23 Juli 1901.

Mijn zeer dierbaren Vader, Moeder, Broeders en Zusters.

Voor het laatst neem ik de pen op om U kennis te geven, dat ik en broeder Hendrik Jacobs morgen namiddag vertrekken zullen uit den tijd naar de eeu-

wigheid. Ik vertrek getroost, want de Heere is bij mij en Hij zal bij mij blijven, totdat ik mijn laatsten adem uitblazen zal, en dan zal ik Hem eere geven. Zoo mijne ouders, broeders en zusters, troost u aan deze gedachte, wij zullen elkander weder ontmoeten daar boven bij onzen God in den hemel, in de veilige plaats. Voor het laatst wil ik u nog toeroepen blijft bij den Heer, roept Hem aan, terwijl gij nog in de gelegenheid zijt het te doen. Brengt al de kinderen in de vreeze des Heeren op. Zie om naar Frans dat hij den rechten weg bewandelt. Ach! klein Abraham was mij zoo lief. Ik heb nu niets meer te schrijven, het ontbreekt mij ook aan lust. Ik groet u Vader, Moeder, Broeders en Zusters met een laatste kus.

Vaarwel mijne Ouders, Broeders en Zusters, vaarwel! vaarwel!

De Uwe,
ABRAHAM CHRISTIAAN JOOSTE.

Hier hebt gij een aandenkingslied:

De Heere komt ter middernacht,
Thans is 't nog alles stil,
Wel zalig wie Hem steeds verwacht
En Hem ontmoeten wil.
Ach! houdt vooral uw lamp aan brand,
Dat niets uw liefde doof.
Bouw op den rots en niet op 't zand,
Staat vast in 't waar geloof,
Opdat ge in waarheid, niet in schijn
Gevonden wordt bekleed.
Hoe bitter zou uw jammer zijn
Als gij niet waart gereed.

Hier is mijn troost: Ps. 46 : 1—3.

Prijs den Heer met blijde galmen;
Gij, mijn ziel hebt rijke stof;
'k Zal, zoo lang ik leef, mijn psalmen
Vrolijk wijden aan Zijn lof:

'k Zal zoolang ik 't licht geniet,
Hem verhoogen in mijn lied.

ABRAHAM CHRISTIAAN JOOSTE.

KENHARDT-GEVANGENIS.

Aan mijne Broeders en Zusters!

Mijn lieve Broeders en Zusters ik moet u bekend maken, dat ik den 24sten naar mijn graf ga, maar mijn Jezus gaat met mij, anders kon ik u dit niet bekend maken. Zoekt in de dagen van uw leven den Heere Jezus terwijl Hij te vinden is. Leeft toch niet voor de wereld. Laten wij elkander in den hemel ontmoeten, waar geen scheiding zijn zal, daar zullen wij God loven en danken. Weest uwe ouders gehoorzaam in alles. Nu zal ik maar eindigen. Weest gegroet van mij, mijne lieve Ouders, Broeders en Zusters, met een onvergetelijken kus.

H. L. JACOBS.

P. J. Fourie, J. van Rensburg

EN

L. F. S. Pfeiffer.

Executie 19 Aug. 1901 te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

P. J. FOURIE.

J. VAN RENSBURG.

L. F. S. PFEIFFER.

P. J. FOURIE, J. VAN RENSBURG en L. F. S. PFEIFFER.

Executie 19 Augustus 1901, te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

In „De Graaff Reinetter" van 1 Aug. 1901 vinden wij een verslag van het verhoor van P. J. Fourie en J. van Rensburg. Wij nemen het onveranderd over. Deze heeren werden den 19den Augustus 1901 doodgeschoten. De persoon die hen bezocht, weigerde eenige ifnormatie te geven. Doch uit vertrouwbaren bron vernemen wij, dat zij kalm en bedaard hun dood tegemoet gingen.

PETRUS JAC. FOURIE, een Afrikaner van omtrent 40 jaren, van Uitkomst, district Jansenville, stond terecht wegens hoogverraad, het vermoorden van zekeren Christian, een naturel, en ook van zekere soldaten, poging tot moord en brandstichting door het verbranden van Berrington's woonhuis te Uitkomst.

De prisonier pleitte schuldig aan de eerste, doch onschuldig aan de vier overige beschuldigingen.

J. L. Norden, van Jansenville, verklaarde dat hij den prisonier kende. Hij had den getuige 14 dagen geleden geïnformeerd, dat hij in het gevecht te Blauwkrans was geweest. Hij was eenmaal een welgesteld man. De getuige nam deel aan het gevecht, bij welke gelegenheid twee soldateu gedood werden. Hij zag hen begraven. De getuige had een gesprek met den prisonier in den tronk alhier.

Charles Mc. Naughton verklaarde dat hij den prisonier kende, en dat een soldaat bij het gevecht te Blauwkrans gesneuveld was. Dit was in Maart l.l.

Capt. Bonin Hobson, van de Uitenhage Verdedigings-macht, verklaarde dat hij den prisonier lang kende. Hij is een Britsch onderdaan en een man van grooten invloed bij zijne menschen.

Luit. Winn verklaarde dat de prisonier een van de mannen was, die zich te Onbedacht overgaven; hij liep eerst in het bosch voordat hij zich overgaf, en uit die bosschen werd geschoten. Hij was ten volle met wapens uitgerust, doch wist niet of zijn rifle geladen was geweest.

Hendrik Moos, een kaffer, verklaarde dat hij zich te Uitkomst in Maart l.l. bevond, toen de „wilde Boeren" er kwamen; zij vingen zijn zwager Christian Smit. Dit was op Zondag, doch op Maandagmorgen was de prisonier met zijn rifle bij de woning van Ockert Fourie. De Boeren kwamen naar Uitkomst, alwaar de getuige destijds woonde. De vermoorde Christian was in militairen dienst en droeg een rifle—hij was een „Scout" De Boeren namen Christian dien Zondag gevangen en op den volgenden Dinsdagmorgen schoten zij hem dood aan de overzijde der rivier. De getuige was niet tegenwoordig, hij was toen juist op Ockert Fourie's plaats, doch hij zag het lijk zes dagen daarna. Hij was door het hoofd geschoten. De getuige wist niet hoeveel Boeren er waren, doch het was een groote klomp. De rivier was dien Zondag vol water en de Boeren waren bij den drift hooger op doorgegaan. De getuige kon niet zeggen of de prisonier een van de mannen was geweest, die Christian gevangen genomen hadden, doch hij was een lid van het commando, want hij had zich aldaar aangesloten.

De prisonier zeide dat hetgeen Moos zeide juist was. Hij was er met zijn rifle.

Februari Ruiters bevestigde de getuigenis van Moos. Hij zag den prisonier bij het Boerencommando, hij was bij Berrington's huis op dien Maandag, doch de getuige had niet het lijk van Christian gezien. Wel had getuige drie schoten gehoord en vernam later dat Christian doodgeschoten was. De prisonier zeide dat de verklaring van Februari correct was.

Door het Hof: Ik heb den prisonier niet gezien, nadat het huis verbrand werd.

Rosa Ruiters verklaarde dat zij in Maart l.l. op Fourie's plaats woonde. Zij herinnerde zich dat de Boeren aldaar aankwamen, en ook toen Christian door hen naar de plaats gebracht werd. Op Zondag en Woensdag waren zij bij Greeff's huis en Dinsdag gingen zij met hem door de rivier. Zij hoorde toen een rifle schot en zag Christian niet weder na dien tijd en zag ook zijn lijk niet. Zij had den prisonier na dien tijd niet weder gezien. Een deel van het commando ging door de rivier en het andere deel ging naar Berrington's plaats, alwaar zij het huis verbrand hebben.

De prisonier verklaarde nu dat hij zich wel bij de Boeren bevond, doch dat hij zich nooit bij hen had aangesloten. Uitspraak gereserveerd.

Jan van Rensburg, een jonge Afrikaner van omtrent 22 jaren, een Britsch onderdaan van Aberdeen, stond terecht wegens hoogverraad, moord, brandstichting en diefstal.

De prisonier pleitte schuldig aan slechts de eerste aanklacht.

J. D. Momberg, legde ook getuigenis voor de vervolging in deze zaak af. De prisonier nam deel in het gevecht te Oudeplaats, tegen het einde van Mei. De getuige had de Boeren hooren verklaren, dat een Britsch soldaat alhier gesneuveld was. Hij zag den prisonier met rifle en bandelier bij het gevecht.

Door den prisonier: De boeren hadden het kopje vlak achter het huis te Oudeplaats dien dag bezet. Ik zag hen naar het kopje rijden, terwijl ik voor de deur stond. De Boeren hebben op een Britsche patrouille aldaar geschoten en een soldaat werd gedood.

Luit. Winn, van het 9de Lanciers, legde wederom getuigenis af ten effecte, dat de prisonier een der mannen was geweest, die te Onbedacht gevangen genomen werden.

A. Shaarwood Jun., van Murraysburg, verklaarde dat hij den prisonier kende en hem bij verscheidene gelegenheden te Murraysburg gezien had. Hij was aldaar op den 6den Juli, toen het Magistraats-Hof aldaar verhinderd werd. De prisonier was een van het commando dat de huizen aldaar verbrand had; hij was gewapend. Hij had daar stevels gestolen, voor dat het Hof verbrand werd. Zekere Veenstra, een andere rebel, stal ook een paar. Dit was het eigendom van de Regeering, daar het politiestevels waren. De getuige zag hem de stevels stelen.

De prisonier zeide dat de stevels, die hij in het Hof droeg, door Scheepers kommando genomen waren. Voorts dat de vijand hem gevangen genomen en verplicht had zich bij hen aan te sluiten. Zij vertelden hem tevens, dat als hij zich niet bij hen aansloot, de Britten hem zouden arresteeren. Zij hadden hem zoo vele leugens verteld, dat hij eindelijk de wapens tegen zijne eigene regeering opgenomen had. Uitspraak uitgesteld.

Voltrekking van het vonnis.

Op den 17den Augustus 1901 verschenen 13 zoogenaamde rebellen op het Kerkplein, ter aanhooring van hun vonnis. Onder die 13 waren Pfeiffer, Petrus J. Fourie en Jan van Rensburg, die ter dood veroordeeld werden. Majoor Shute las de vonnissen voor. Er was een groote opkomst, waaronder een getal personen die gedwongen werden tegenwoordig te zijn. Zij ontvingen hun vonnis manmoedig en gaven geen teekens van vreesachtigheid. De voltrekking van het vonnis vond plaats Maandag den 19den Juli 1901, op eene plaats genaamd Zemelpoorthoogte, vroeg in den morgen. Een getal stedelingen was tegenwoordig. Zij werden halverwege begeleid door de Band van de Coldstreams. Zij werden gelijk doodgeschoten. Ieder gevonnisde had eene compagnie van zoowat 22 manschappen tegenover zich. Zij werden uit den ambu-

lancewagen, gehaald waarin zij van de gevangenis vervoerd waren, en geleid naar de plaats des onheils.

Voordat zij op de stoelen gebonden werden, stapte Pfeiffer voorwaarts, en na een blik in de verte geworpen te hebben, bekeek hij zijn graf, keerde manmoedig om en ging op den stoel zitten. Natuurlijk werden zij gebonden en op het woord „vuur" vielen zij allen achterover. De dood was onmiddelijk. Nadat zij in een kombaars gerold waren, plaatste men hun overschot in het graf en het vonnis was voltrokken. Op een afstand hief de Band een triomfmarsch aan.

Er blijft nog op te merken, dat Fourie en van Rensburg verschenen voor het Militaire Hof, bestaande uit Kolonel Doran, Kapitein Mullins en Luitenant Dawson, op den 29sten en 30sten Juli 1901.

D. Olewagen en I. Nel.

Executie 26 Aug. 1901 te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

D. OLEWAGEN.

I. NEL.

DANIEL OLEWAGEN en IGNATIUS NEL.

Executie op 26 Augustus 1901, te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Hier volgt het verslag van Ds. C. D. Murray, van Petrusville.

Het was Zaterdag namiddag den 24sten Augustus 1901 om 1 uur, toen het blauwe briefje van den plaatselijken kommandant mij naar zijn kantoor bracht. In korte woorden zeide hij dat het hem speet, dat nog twee rebellen gericht moesten worden, n.l Daniel Olewagen en Ignatius Nel en dat ik ze te eeniger tijd kon bezoeken tot des Maandags morgens half zeven uur.

Van dit onderhoud mocht ik niet spreken tot na vijf uur. Met een zwaar, biddend, bevend hart ging ik naar huis. Te kwart voor vijf werden zij tusschen troepen naar het Kerkplein gebracht om hun vonnis te vernemen. Daar, te midden van een regiment troepen en eene schare van menschen, waarvan velen gecommandeerd waren om daar te zijn, ontvingen die twee ongelukkigen hun doodvonnis.

Ten half zes uur ging ik naar de gevangenis om hen te zien. Zij waren ieder in een cel. Om mij toe te laten moesten de zware grendels ontsloten worden. Olewagen zat alleen op een mat in 't midden van den klipvloer. Hij wist wat hem te wachten stond en dat hij geheel onvoorbereid was om zijn einde te ontmoeten. Hij was een frissche jonge man van achtien jaar en had zich in de Camdeboo bij Scheepers aange-

sloten. Volgens zijne verklaring in de cel aan mij had hij in een gevecht deelgenomen en vier schoten gevuurd. Het was mijn plicht om hem op den dood voor te bereiden. De weg der zaligheid kende hij, doch had dien nog niet bewandeld. Wij spraken niet veel; maar met enkele woorden werd hij er op gewezen, dat de verloren zoon „tot zichzelven kwam en met schuldbelijdenis naar zijnen Vader ging." „Olewagen man, laat jou gebed van nacht net dit wezen: Heere laat mij mijne zonden zien!" Met deze woorden verliet ik hem voor den nacht. Den volgenden morgen ten acht uur was ik weer bij hem. Wonderlijk was de verandering in hem. God had hem zijne zonden geopenbaard en hij was diep bekommerd over zijnen toestand. „Z o o durf ik niet sterven!" riep hij. Hoe heerlijk is het in zulk een oogenblik met de ziel tot het kruis te gaan! Welk eene vreugd smaakt het hart wanneer die ziel, door een kinderlijk geloof, Jezus Christus aanneemt! Olewagen vond vergiffenis en vrede. De vreugde van zijn hart was te lezen op zijn aangezicht. Toen wij met dankgebed uit elkaar gingen, was het zijn voornemen om na te zien en te overdenken de groote welkomst die de Vader aan Zijnen verloren Zoon gaf. „Ik ga morgen naar mijnen Vader en ik wil weten hoe Hij mij ontvangen zal." Zoo sprak hij.

Na den morgen, voor en na den namiddagdienst, alsook laat na den avonddienst waren wij bij elkaar. Gedurig liep het gesprek en het gebed over de heerlijke toekomst, over de Vaderlijke ontvangst. Hij was als een schooljongen, haastig om naar huis te gaan. Na ons slot-dankgebed groette hij mij voor den nacht met de woorden: „Mijnheer de nacht zal voor mij lang wezen; ik ben zoo haastig!"

Den volgenden morgen, ten half zes ure,—zijn laatsten morgen op aarde—trad ik zijn cel binnen. „O! zeide hij, ik dacht dat zij mij kwamen halen. Ik kan niet meer wachten." Wij stonden te praten. De man was vol van geloof dat de Heere hem in het laatste vreeselijk oogenblik niet zou verlaten en zijn aangezicht glansde bij

de gedachte van de heerlijkheid daarna. Om zes uur kwamen zij hem halen. Doch laat ons naar Nel gaan, die dien Zaterdag met hem veroordeeld werd.

Na mijn eerste bezoek aan Olewagen ging ik naar de cel waar Nel opgesloten lag. Toen de deur opengedaan werd zag ik voor mij een kind, wel groot, uitgegroeid en sterk, zijnde bijna zes voet hoog, maar toch nog volgens zijn aangezicht en jaren—een kind. Hij was pas zeventien jaren geworden. Hij zat op den vloer met het hoofd voor de borst, treurig want hij wist niet waarom hij van zijne vrienden weggenomen en alleen opgesloten werd.

„Goeden ovond Nel!" „Na'ant Vrienden!"

„Meneer waarom het hulle mij hier alleen opsluit?"

„Vriend weet je niet waarom je hier alleen opgesluit is?"

„Nee Meneer, ik weet nie wat ik gemaak het!"

„Waar was je van middag?

„Op die Kerkplein, Meneer."

„Wat het hulle daar met jou gemaak?"

„Meneer, hulle het mij daar met troepe omsingel en mijn hoed afgehaal en toe iets in Engelisch gelees; maar ik kan nie Engelisch verstaan; ik weet nie wat hulle gelees het."

„Het hulle dit nie vertaal?"

„Nee, hulle het mij toe sommer weggevat en hier kom opsluit."

Begrijp eens. De jonge man wist niet dat hij tot den dood veroordeeld was.

Ik moest het hem zeggen! Doch laat ons dat oogenblik niet ontsluieren. Genoeg te zeggen hij werd te pletter geslagen door de tijding dat hij Maandag moest sterven.

„Wat Meneer? Doodschiet? Mij? En wat het ik gedaan? Ik het nooit een geweer in mij hand gehad! Ik was perdewachter en het in de heele maand dat ik bij die commandos was, nooit een geweer in mij hand gehad! Meneer, ik kan dit voor God zweer en al mij maters weet dit."

Niets geestelijks kon ik tot hem zeggen, dit zag

ik, totdat ik aan zijn smeekend verzoek had voldaan, om dit aan den kommandant te gaan zeggen en te vragen, dat men hem gelegenheid zou geven om zijn onschuld te bewijzen. Ik beloofde dit en ging dadelijk naar den kommandant. Gelukkig vond ik hem nog op zijn kantoor. Hij ontving mij vriendelijk en hoorde wat ik te zeggen had, doch hij sluitte dadelijk ons onderhoud met te zeggen, dat het hem speet dat de zaak afgedaan was. „Als Lord Kitchener, op raad van zijn wetgeleerde — die de schuldigste personen uitzocht — het doodvonnis bekrachtigd heeft, dan is er geen appèl." Hij verzekerde mij dat Nel schuldig was en daarmede moest ik gaan. Hoe ik ook pleitte voor uitstel van het voltrekken van het vonnis, totdat met Lord Kitchener gecorrespondeerd kon worden— er was niets aan te doen. Loodvoets ging ik terug naar de kleine cel. Toen de grendels terugschoten sprong Nel op met bevende verwachting. Spoedig zat hij weer. Een groote vrees voor den dood pakte het kind beet. Hij beefde over zijn geheele lichaam, geen woord kwam uit zijn mond.

Met veel moeite en alleen na veel gebed en inspanning kreeg ik hem zoover om alle hoop op verandering van vonnis op te geven en zijne gedachte op God te vestigen.

Hij wist zoo te zeggen niets van godsdienst af. Wel had hij de namen „God" en „Christus" gehoord. Wel wist hij dat er een Opperwezen boven de lucht was, maar van Gods Vaderschap en Christus Verzoening wist hij niets. Van den weg der zaligheid had hij nog nooit gehoord. En binnen zes en dertig uren moest hij de eeuwigheid ingaan! Lang en laat dien avond zaten wij bij elkander, eerst zonder een woord. De hand op zijne schouder en de stille, kalme tegenwoordigheid van een medemensch bracht hem langzamerhand tot bedaren.

Zachtjes werd hij gebracht om te luisteren naar het verhaal van den Verloren Zoon. „Meneer, dit is ik!" zeide hij, mij bedaard maar met diepe beteekenis aanziende toen het lezen eindigde. Wij baden

te samen. Toen wij voor den nacht scheidden vroeg hij mij om 's morgens terug te komen. „Goed Nel, ik zal komen, maar kijk ik wil jou een werk gee. Zal je dit doen?" „Ja Meneer!" „Laat nou alle andere gedachten staan en denk nu net: ik is weg van mij Vader, ik het zonde gedaan, mijn Vader Zijn hart is zeer daar over. Denk daaro'er en staat dan op jou knieën, en zeg aan jou Vader — Hij kan goed hoor — dat je jammer het." „Ja Meneer, ik zal dit doen."

Den volgenden morgen was er op zijn aangezicht een overweldigend gevoel van zonde te lezen.

„O! riep hij, de Vader zal mij nie terug ontvang."

Met welk een vreugde kon ik hem de verzekering geven dat Zijn Vader hem zou terug nemen. Wij spraken en baden te samen, toch ik moest hem verlaten zonder dat hij rust hàd. Nog tweemaal bezocht ik hem voor den avond, doch hij kon het niet gelooven dat God hem zou vergeven. Laat dien avond was hij nog in angst.

„Nel, man, waarom kan je niet die Heer ze woord geloof?"

„Kijk hier, ik wil jou iets vertel, zal je mij geloof of zal je zeg dat ik een leugen vertel?"

„Nee, Meneer, ik zal Meneer gloô."

Nou, ik vertel jou in die Naam van God dat Hij jou zal vergeef als je Hem vra! Gloo je dit? Wacht moet nie antwoord. Laat ons nou op die knieën gaan."

Wij knielden met het aangezicht ter aarde.

„Nel, kom, bid nou achter mij aan." „O mijn Vader!", hij zeide dit, „ik het vreeselijk veel zonde gedaan." Hier barste hij in tranen uit. „Mij hart is zeer daaro'er. O Vader! vergeef mij toch! Ach Vader! Meneer zeg dat Hij mij zal vergeef. Ik gloo dit!" Een pauze. „Heer ik gloo dit! riep hij, o God! mij hart is vol licht! Op zijn aangezicht vallende weende hij van blijdschap en zoo verliet ik hem stilletjes. Den volgenden morgen, om half zes uur, vond ik in de cel geen levende doemeling, maar een man vol van geloof en vreugde. Wij waren maar weinige oogenblikken te samen en gingen op de knieën liggen. Hemelsch is het dank-

gebed dat hij uitsprak. Reeds wandelde hij daarboven.

De grendelen schieten terug—hij schrikt niet. De deur vliegt open—hij glimlacht. De boeien sluiten om zijn armen—hij dankt hen. Hij wordt uitgebracht. Olewagen is reeds in de "yard." Zij groeten elkander met vonkelende oogen. Zij worden door gewapende troepen in een ambulancewagen geplaatst en bewaakt. Door het dorp gaan zij, niemand ziet ze, doch allen weten het. Niemand spot, niemand, zelfs niet een vijand, lacht. Uit het dorp, op den weg naar Murraysburg — langs den Krants, bij de doornboomen voorbij. Reeds ben ik daar. De wagen stopt—de troepen klimmen uit—ik ga in. „Olewagen, Nel! is jullie bang?" „Nee Meneer, de Heere is bij ons!" Met geboeide handen nemen zij hoed en cap van het hoofd. „Amen" zeggen beiden. „Nu mijne Vrienden, laat het laatste gebed op uwe lippen wezen: „„Heere Jezus ontvang mijnen Geest."" „Ja Meneer!" „Nu — Vaartwel! ik groet u!" „Nee Meneer," sprak Olewagen, „nie Vaartwel! maar tot wederziens!" En warm drukte hij mijn hand tusschen de zijnen.

Nel nam mijn hand en drukte die. Zij stappen uit de wagen en werden weggebracht en de Heere ontving hunne geest. De twee verlorene zonen waren thuis.

Johannes Hermanus Roux.

Executie 7 October 1901 te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

JOHANNES HERMANUS ROUX.

JOHANNES HERMANUS ROUX.

Executie op 7 October 1901, te Graaft Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

——————:o:——————

Geboren 8 Aug. 1883. Bij de burgers aangesloten 12 Maart 1901. Gevangen genomen 8 Aug. 1901. Doodgeschoten 7 Oct. 1901.

Gedurende de laatste uren van Hermanus Roux werd dagelijks in eene of andere „yard" van de groote gevangenis te Graaff Reinet biduur gehouden. Sommige namiddagen in al de drie „yards." Zelden of ooit ging ik in de yard waar Hermanus Roux opgesloten was, of ik werd getroffen door de houding van dien jongen man. Hij was stil, doch iets in zijn oog en aangezicht sprak van edelheid en mannelijkheid. Gedurende zijne terechtstelling was hij nederig doch onverschrokken. Aan onze biduren nam hij dan ook kinderlijk deel.

Zaterdag namiddag ten vijf uur stond hij onbewogen op het Kerkplein zijn doodvonnis aan te hooren. Wij waren bewogen — het was voor ons verschrikkelijk.

Loodsvoets volgde ik hem naar de gevangenis. Hij zat in een cel opgesloten. Toen de zware grendels terugschoten om mij in te laten, stond hij op met een stillen „Goeden avond Mijnheer!"

„En Roux, wat is dit dat ik van jou hoor?"

„Ja Meneer dit is waar — hulle gaan mij Maandag doodschiet!"

„En vriend is je klaar — geschikt om God te ontmoeten?"

Zonder te aarzelen antwoordde hij met het hoofd op de borst: „Nee Meneer, ik ben nie klaar om te sterve."

Wij zaten toen samen neder op den steenen vloer, om met alle ernst zijn toestand in het aangezicht te zien: gevonnisd en nog onbekeerd!

Zal ik—k a n ik—die oogenblikken beschrijven? De kinderlijkheid waarmede hij luisterde en het woord aannam, de tranen die in zijne heldere oogen glinsterden, toen hij vernam van Gods liefde niettegenstaande zijne zonden maakte mijn gemoed zoo vol dat ik haast niet mijne tranen kon bedwingen.

Doch er was iets dat hij nog moest inzien n.l. dat zijn vorig leven, dat hij goed dacht, daar hij een zeer luidruchtig, uitspattend zondaar geweest was, niet zijne zaligheid bij God kon verdienen.

Wij lieten hem dien nacht, na gebeden te hebben, om dit woord te overdenken in Jes. 64 : 6. „Onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed."

Den volgenden morgen stond hij mij met vonkelend oog te wachten.

„Hoe gaat het Roux?"

„Meneer de lieve Heer heeft mij van nacht al mijne zonden vergeven. Hij het mij vroeg in den nacht gewijs dat al mijn werken bij Hem niets kan verdien. En toen was ik zonder raad, ik dacht dat ik moest verloren gaan, maar daar kwam toen bij mij op die versje."

„Ik leg mijn schuld op Jezus
„Het vlekk'loos Lam van God."

„En Meneer, ik het toe sommer op mij knieën gegaan en al mij zonde op Jezus geleg; en omdat ik dit gedaan het, het de lieve Heer al mij zonde vergeve."

„Wij zongen zamen daar in die cel:
„O de vreugd die Jezus geeft."
„Vreugd mij vroeger nooit bekend."
En preezen God met vele tranen van dankbaarheid.

Nog verscheidene malen zag ik hem dien dag. Na den avonddienst vond ik hem weenend van vreugde op den vloer, vol van verlangen om de heerlijkheid in den morgen in te gaan. „Meneer, zeide hij mij, mijn ziel

bezwijkt van sterk verlangen." Maandag morgen om half zes vond ik hem stil en bedaard, doch met een glimlach om de lippen, die sprak van vrede en vreugde in zijn hart.

„Meneer zal ons nie nog eenmaal saam de Heere dank voor zijne goedheid aan mij. Mij hart is zoo vol van blijdschap. maar net ik ben zoo jammer ver mij ouders, maar de Heer zal hulle troosten."

In den ambulancewagen bij de plaats des gerichts ontmoeten wij elkaar voor het laatst. Hij vraagde mij een brief aan zijne ouders te schrijven. hen meldende dat hij vol vrede en vreugde de eeuwigheid inging.

Wij dankten ook daar nog zamen en gaven hem in Gods hand.

„Meneer," zeide hij, „nu gaat ik om persoonlijk de Heere te bedank voor wat Hij aan mij gedaan heeft." Tot wederziens, Meneer."

CHARLES W. MURRAY.

:o:

GRAAFF REINET, 6 Oct. 1901.

Liefhebbende Moeder!

Ik neem de gelegenheid om u een paar regels te zenden om u slechts bekend te maken, dat ik weg ga naar mijn Vaderland. Ik ben onder verhoor geweest en ben met den dood gevonnisd. Zoo mijn lieve Moeder, u moet toch niet treurig over mij zijn. Ik ben veilig in den lieven Heer. Zoo troost u maar. Ach! mijn lieve (moeder) ik heb veel naar u verlangd, maar ik zal maar geduldig dragen wat mij opgelegd is. Ik zal u nooit weer op aarde ontmoeten. Tracht gij toch allen om uw God te ontmoeten. Ik eindig met beste groete aan u allen. Ik blijf uw zoon,

JOHANNES HERMANUS ROUX.

:o:

H. J. Veenstra, J. van Vuuren.

EN

F. Toy.

Executie op 4 Sept. 1901 te Colesberg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

HENDRIK JAN VEENSTRA.

F. TOY.

HENDRIK JAN VEENSTRA,

J. VAN VUUREN en F. TOY.

Executie op 4 Sept 1901, te Colesberg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

H. J. Veenstra was de zoon van Tietse Douwes Veenstra; hij werd geboren den 30sten April 1879 te Amsterdam (Holland), bezocht de beste scholen en had verscheidene certificaten van verschillende vakken, ook van Handelsscholen, waarin hij voornamelijk zijn opleiding ontving. Hij kende degelijk, behalve zijn moedertaal, ook Duitsch, Fransch en Engelsch en kon zich gemakkelijk daarin uitdrukken. Hij kwam naar Zuid Afrika in 1899 om zijn familie te bezoeken en bij zijn terugkeer in het Vaderland in een Hollandsch-Fransche bezigheid te gaan, welke hem voor een jaar verlof voor afwezigheid had gegeven.

Het uitbreken van den oorlog vertraagde zijn terug gaan. Hij sloot zich bij de Burgers aan den 3den April 1901 en werd werd den 14den Juli onder Luit. Izak Liebenberg in de Camdebo gevangen. Zoo ver wij weten werd hij beschuldigd geholpen te hebben twee gebouwen te Murraysburg en een te Vleiplaats te hebben laten verbranden. Hieronder volgen twee brieven van hem, die zeker de zijnen tot troost zullen zijn.

———‡———

Van J. van Vuuren konden wij niets vernemen behalve dit, daar hij niet Engelsch verstond liet men ten een uur in den nacht den heer H. Wilson roepen om met hem te spreken over zijn zielstoestand. Op een vraag van mij, zeide de heer Wilson, dat van Vuuren gezegd heeft dat hij bereid was Zijn God te ontmoeten.

———‡———

F. Toy kwam van Gottenberg, Zweden, was een schilder van beroep en woonde te Johannesburg. Toen de oorlogswolken samen pakten, kwam hij naar de Kaap Kolonie, maar toen de Burgers later de Kolonie indrongen, sloot hij zich bij hen aan. Wat de beschuldiging tegen hem was weten wij ook niet.

Deze drie Veenstra, van Vuuren en Toy, werden naar de gevangenis te Colesberg gebracht; den derden Sept, 1901 werden hunne vonnissen op de markt gelezen en bekend gemaakt dat zij den volgenden morgen ten zeven ure doodgeschoten zouden worden. Na deze afkondiging werden zij naar de gevangenis terug gebracht. Daar Ds. Scholtz door de militairen van Colesberg verwijderd was, deed ouderling Meiring aanzoek bij den Commandant om de ter dood veroordeelden te bezoeken. De Commandant zeide aan hem, dat hij een Engelsche geestelijke bevolen had hen te bezoeken, maar dat hij bij hem verlof kon krijgen om hen te zien. Vervolgens werd bij deze geestelijke aanzoek gedaan, die hem zeide, dat indien de veroordeelden begeerig waren om een ouderling te zien, hij hem dan kennis zou geven. Maar die kennisgeving kwam nooit.

Den volgenden morgen ten zeven ure klommen deze drie van een ambulancewagen af, bij hun graf buiten het dorp. Hunne oogen werden toen toegebonden, zij waren niet geboeid. Iedere man werd door twee soldaten naar het graf geleid, waar zij op stoelen vastgebonden werden. Daar zaten zij nu ver van vriend en maagschap. Het teeken werd gegeven en een en twintig schoten werden op hen gelost. Twee waren dadelijk dood, maar de derde leefde nog, zijn hoofd viel dan naar voren dan naar achteren, doch ook hij was spoedig dood. Zij werden van de stoelen ontbonden, in kombaarsen toegenaaid in het graf geworpen. De stoelen werden op hen geworpen en met hen begraven. Een paar dagen later werden stoelen weder uitgehaald, gebroken en verbrand.

————:o:————

BRIEVEN van H. J. VEENSTRA.

COLESBERG, 3 Sept. 1901.
Ongeveer 8 uur 's avonds.

Den heer F. VAN DER AHEE.

Waarde Oom, Neef en Nichten.

Het is met een bedroefd hart voor U, dat ik U eenige regelen ter afscheid zend. Niet voor mij zelf ben ik bedroefd, dit was ik, maar God zij dank, geeft de lieve Heer mij de kracht en de genade, om nu in het mij opgelegde lot te berusten. Hoe vreeselijk het voor de achterblijvende bloedverwanten ook schijnt, verlang ik nu naar het uur, waarop het vonnis aan mij zal worden voltrokken. Zijt niet bedroefd geliefden, want zeker zal het hierboven gelukkiger zijn dan op aarde. Ik heb altijd gebeden, dat niet mijne, maar dat alleen des Heeren wil moest geschieden. Het heeft Hem goed gedacht mij in gevechten voor 's vijands kogel te sparen, om mij eerst eenigen tijd in de gevangenis tijd te schenken, mijne zonde te overdenken en ze voor Jezus bloot te leggen, dit is toch zeker een bewijs van de groote liefde Gods jegens ons, daar Hij ons niet in onze zonden wil doen sterven. Bedroefd u dus niet over mij, want ik hoop en geloof en vertrouw en bid, dat Jezus mij een plaats in Zijns Vaders Huis zal bereid hebben.—O, ik hoop en bid dat ik allen, ja allen daar zal zien, wanneer ook uwen tijd zal gekomen zijn.

De psalmen die mij zoo veel troost in het gebed geven, zijn Ps. 23, Ps. 43 : 3, 4 en 5, vooral de eerste houdt mijn moed staande en is ook dezelfde, waarbij mijn vader leefde. Zou men elkander daarboven terugvinden ?

Nog rust op mij de zware taak om ook mijne lieve moeder te schrijven. Gaarne had ik dat u daarbij een begeleidend schrijven voegde, en mijn brief aan mijne

moeder in een couvert deed, en met couvert en al in de uwe plaatste, opdat moeder eerst uw brief leest en dan voorbereid kan zijn op den inhoud van den mijne. Dit zult u zeker doen, niet waar?

De Goaler zal u van mij zenden ongeveer £1.4, twee gouden ringen en een waterproof. Oom Goedhals wenscht de waterproef. De ring met de zwarte steen, schenk ik u voor gedachtenis en de andere ring verzoek ik u naar moeder terug te zenden. Moeder gaf mij die.

Te Graaff Reinet werden ze mij afgenomen, nu wensch ik dat u vijf photo's, prijs 2/6 elk, koopt, en die ook naar huis zendt. En dan oom, ge weet onder welke omstandigheden mijne moeder verkeert, zoudt u haar dan niet eenigzins willen helpen? U en oom Willem tesamen? Ik dank u Oom en al uwe huisgenooten, alsook Oom Willem en Tante Mina en huisgenooten, voor al de liefde en goedheid, waarmede gij mij omringd hebt. Geeft allen mijn laatst vaarwel op Tooverfontein, op Zadelsnaier en Middelfontein, en Tante Gerdien en Oom en Manny, zoo ook alle vrienden en bekenden, en weest u en Judith en Heintje en Maria en Fransje ook vaarwel gewenscht van uwen Neef

HENDRIK JAN VEENSTRA,

die op den 4den Sept. 1901, des morgens ten 7 ure het tijdelijke met het eeuwige verwisselt.

Ik zend mijn Bijbeltje, zendt dit ook aan moeder. 12 Juli 1901 werden 22 man gevangen te Onbedacht-Camdeboo. 15 Juli kwamen wij in de gevangenis te Graaff Reinet. 1 September ben ik en nog twee van daar naar hier gezonden om vonnis te ontvangen, dat voor alle drie hetzelfde luidt. Vaarwel.

HENDRIK.

———:o:———

COLESBERG, (Gevangenis).
3 September 1901.

Hartelijk geliefde Moeder en Zuster.

Het doet mij moeite om u te schrijven, hetgeen ik verplicht ben nu te doen. Moge de Heer u Goddelijke kracht geven om het te dragen, gelijk Hij mij genade en kracht heeft gegeven om te berusten in het mij opgelegde lot en te zeggen: alleen des Heeren wil geschiede. De Heere nu heeft het goed gedacht mij van de aarde te ontrukken, om mij in Zijn Vaders huis een plaats aan te wijzen.

Hetgeen ik geloof en hoop en vertrouw, dat Hij om Jezus wil doen zal. Ik heb veel te strijden gehad, ruim zes weken bracht ik in de gevangenis door, maar dit was tot mijn heil, want daar vond ik den weg tot Jezus. O! hoe goed is God voor zondaren; dat Hij mij niet gedurende een gevecht door 's vijands kogel deed vallen, maar mij eerst den tijd gaf den weg naar het Hemelsch Paradijs te zoeken. O! hoe groot is de genade Gods voor ons. Ps. 23, vaders Psalm, schenkt mij zoo veel kracht en moed om alles te dragen, zoo ook de drie laatste versen van Ps. 43. Treurt dus niet over mij, ik hoop en vertrouw, dat God om Jezus wil mij de Hemelpoort zal ontsluiten en dat ik daar vader zal wederzien.

Treurt niet ik ga slechts vooruit en ik bid dat gij allen mij eens zult volgen, ik zal voor u zonder ophouden bidden.—O! laten Grada en Sophia toch nooit het rechte pad verlaten, laten zij toch den Heere Jezus hartelijk liefhebben, want ik heb ondervonden wat een troost en wat een moed het aan een mensch geeft te weten, dat de Hemelsche Vader alle gangen bestuurt. Bidt zonder ophouden en geloof aan het bidden tot God in 's Heeren naam. En dan dank ik u voor alle gebeden, die u en Tante en Mej. B. voor mij hebben opgezonden en het heeft mij in de laatste dagen gelukkig en getroost doen gevoelen, te weten dat daar ver zoo oprecht voor

mij gebeden is. En nu zal ik morgenochtend ten zeven ure (4 Sept.) de eeuwigheid ingaan en ook daar krijg ik weer troostwoorden uit het Gezang:

Als wij de doodsvallei betreên
Laat ons elk aardsche vriend alleen.
Maar Hij de beste vriend in nood
Verzelt ons over graf en dood.

Dus niet alleen.

Oom Frans heb ik geschreven u mijn ring terug te zenden, benevens vijf portretten, waarop ik ook voorkom. Daarvan is een voor u, een voor Tante Anna, een voor Floris Vedenlof, de twee overige weet u wel plaats voor. Laat Floris weten dat hij Ps. 1 voor oogen houdt, dan zal het goed gaan. Mijn laatste groete geldt ook hem.— Ik sloot aan bij de Boeren en werd 12 Juli 1901 gevangen in een zwaar gevecht. En nu mijn geliefde Moeder en Tante en Mej. ten Boom vraag ik u vergeving voor al het verdriet u aangedaan, voor al de tranen die gij om mijnentwil storten.—O! ik hoop dat allen tegen wien ik misdreef mij vergeven zullen.

Een Engelsch predikant was bij mij en sprak met mij naar aanleiding van Joh. 14 en 15 en deed gebeden met mij. Hij beloofde aanstonds terug te keeren. O! welk een zegen dat hij komt en met mij bidt. Een laatst vaarwel aan mijn lieve Moeder en familie, lieve Tante en lieve Mej. ten Boom en familie en alle familieleden en bekenden, vooral Floris.

Daarboven zal ik voor u allen bidden, zooals gij voor mij gebeden. Zijt Gode in gebeden aanbevolen.

Ik zie een poort wijd open staan.

Door uwe Zoon, Broeder, Neef en Vriend,

HENDRIK JAN VEENSTRA.

Mijn bijbeltje zal u ook gezonden worden. Vaarwel! tot een zalig wederzien in Gods Vaderhuis, lieve, lieve Moeder en Zusjes.

JOHANNES GERT WOLFAARDT JANSEN.

Johannes Gert Wolfaardt Jansen

EN

Rautenbach.

Executie te Vrijburg op 11 October 1901.

Veroordeeld door een krijgsraad.

7*

JOHANNES GERT WOLFAARDT JANSEN en RAUTENBACH.

Executie op 11 October 1901, te Vrijburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Jansen werd tweemaal gecommandeerd door de Republikeinen, en ging den 15den Januari 1900 op commando — naar Twee Rivieren — en ging terug met het commando tot naar Komatipoort. Hij kwam weer terug met het commando naar het district Vrijburg, werd met nog een man, Rautenbach, afgesneden van het commando en door de Engelschen gevangen genomen aan Masiet, district Mafeking, den 3den September 1901, net op zijn huwelijksdag.

Hij werd naar Vrijburg gebracht en kwam drie maal voor een krijgsraad, tesamen met Rautenbach.

De getuigenis tegen Jansen was, dat hij vier paarden en Rautenbach veertig donkeys genomen hadden van P. B. Dit was waar, maar zij en nog een paar mannen hadden het gedaan op bevel van hun kommandant. Doch de zaak werd tegen hem opgenomen als diefstal.

Na een maand en acht dagen in de gevangenis te zijn geweest, kwamen zij voor de derde maal voor een krijgsraad en werden ter dood veroordeeld, maar niet dadelijk bekend gesteld met hun vonnis.

In de gevangenis te Vrijburg waren een groot getal gevangen Afrikaners, ook andere gevangenen, waaronder een soldaat was. Op zekeren dag zeide de soldaat-prisonier aan een Afrikaner gevangene: „Weet u dat twee uwer gehangen zullen worden? De

een is Jansen, maar de naam van den anderen is mij ontgaan." Men wist dat de jonge Rautenbach samen met Jansen in de gevangenis kwam en hij het dus moest zijn. Rautenbach vroeg een weinig later (want hij had gehoord wat de soldaat gezegd had), aan een bejaarden medegevangene: „Is het een zwaren dood om gehangen te worden?" „Neen," was het antwoord, „het zwaarste is op den galg te klimmen, maar de dood zelf is oogenblikkelijk." „Wel," zeide hij toen, „als dat zoo dan ben ik tevreden, ik kan mijn leven blijmoedig afleggen voor mijn volk."

Den 10den Oct. 1901 werden Jansen, Rautenbach en twee anderen uit de gevangenis genomen, om hun vonnissen publiek te ontvangen. Allen ontvingen den doodstraf, doch Lord Kitchener had het vonnis van Geel in levenslange gevangenschap en dat van Wolfaart in tien jaar dwangarbeid veranderd.

Het vonnis des doods zou den volgenden morgen ten acht ure over Jansen en Rautenbach voltrokken worden. Jansen, een gehuwd man, dertig jaar en elf maanden oud, Rautenbach nog maar een jongeling. Tegen den avond werden de schoonmoeder van Jansen en de moeder van Rautenbach toegelaten, om hen een bezoek van twintig minuten te brengen. Ook ouderling van Tonder kreeg verlof hen te bezoeken. Jansen zeide aan zijn schoonmoeder (Mevr. Strijdom), om aan zijne vrouw te zeggen dat zij maar tevreden moest zijn, al ging hij sterven, hij ging naar Jezus in Wiens armen hij veilig was. De Heer zou voor haar zorgen — „Moeder wees tevreden ik ga naar Jesus." — „Moeder ik ga onschuldig den dood in."

De wachten die in den laatsten nacht met hen waren zeggen dat Jansen den nacht op zijne knieën heeft doorgebracht, en ten laatste nog de twee laatste verzen van Ps. 134 heeft gezongen.

Heft uwe handen naar omhoog,
Slaat naar het heiligdom uw oog, enz.

Het wordt gezegd dat Rautenbach tegen een uur dien nacht in een rustigen slaap viel, met zijne handen op zijn borst gevouwen. Toen de cipier hen in

den morgen vroeg of zij nog iets wilden gebruiken, namen zij een kopje koffie. Ten acht uur werden zij gehangen. Jansen was nog lijdende aan de mazelen. Van het schavot groetten zij de schare glimlachend met een buiging. Het luik viel en zij waren niet meer.

De vrouw van Jansen werd den 4den Jan. 1901 naar Kimberley-Kamp gezonden, en gedurende een jaar en negen maanden had zij hem niet gezien. Toen hij gevangen genomen werd vroeg hij om zijne vrouw te mogen zien; dit werd geweigerd. Men zeide hem dat zij eerst kon komen nadat hij gevonnisd was. Maar daar hij in den namiddag zijn vonnis kreeg en dat vonnis reeds den volgenden morgen voltrokken zou worden, kon zij hem niet voor zijn dood zien. Den dag na zijn dood hoorde zij dat hij reeds opgehangen was. Zij heeft drie kinderen, de jongste werd geboren zes maanden nadat de vader op commando ging.

Jansen schreef aan zijne vrouw.

VRIJBURG, 10/10 1901.

Aan mijne dierbare Vrouw C. S. JANSEN.

Liefste.

Ik moet u melden dat het met mij treurig gesteld is. Ik ben ter dood veroordeeld en morgen ten acht uur moet ik opgehangen worden. Maar God zij gedankt, dat ik niet een moordenaar ben.

Liefste schat, u moet maar tevreden wezen, daar is een God, die zal voor u en de arme weesjes zorgen. Liefste mijn hart voelt zich zoo bitter, dat ik niet kan schrijven. Maar bid tot God waar het voor u zwaar en moeielijk wordt.

Liefste als u weder tot een huwelijk overgaat, vraag toch den Heer een man, die zorgen zal voor de kinderen.

Verder liefste, als het vrede wordt, meld ik u, dat bij Dirk Groenewald vier ossen en een koe, en

bij Oelf Hennay vijf ossen zijn. Op Onveiligspan is een paard en zadel, die ik bij de kaffers heb laten staan. Daar zijn drie ossen van broeder Hendrik bij. Verder zal ik maar sluiten met de pen. Het is een harde weg. Met hartelijke kussen aan mijne vrouw en kinderen, om u nooit weder hier op aarde te ontmoeten, maar hier namaals bij Jezus.

Houdt uw oog gevestigd op Jezus. Mijne ziel is bedroefd tot den dood toe.

J. G. W. JANSEN.

Jacobus Schoeman.

Executie 12 October 1901 te Tarkastad.

Veroordeeld door een krijgsraad.

JACOBUS SCHOEMAN.

JACOBUS SCHOEMAN.

Executie 12 October 1901, te Tarkastad.

Veroordeeld door een krijgsraad.

Jac. Schoeman Czoon werd in het district Somerset-Oost geboren. Reeds in zijn vroege jaren kon men een neiging naar het goede in hem bespeuren. In de jongelings biduren was hij de leider, en zijne gebeden waren gekenmerkt door ernst. In zijn omgang was hij aangenaam en aantrekkelijk.

Hij sloot zich bij de Vrijstaters aan en werd met kommandant Lotter's commando gevangen genomen en naar Graaff Reinet vervoerd. Door een militair Hof werd hij schuldig bevonden aan „voornemens moord te plegen, aansluiting bij den vijand en het stelen van drie paarden van een zekeren heer Louw" en ter dood veroordeeld. Hij wist niet dat hij ter dood veroordeeld was, maar werd naar Tarkastad genomen en aldaar in de gevangenis geplaatst, waar hij een maand bleef. Gedurende deze maand hebben eenige van zijn familieleden aanzoek gedaan hem te bezoeken, maar dit werd hun niet toegelaten.

Den 11den October 1901 werd hij op de markt gebracht om zijn doodvonnis aan te hooren. De De plechtigheid begon met het lezen van een lijst van namen. Zekere personen hadden kennis gekregen op dat bepaalde uur tegenwoordig te zijn, en nu bij het hooren hunner namen moesten zij antwoord geven en bij gebreke hiervan òf naar de gevangenis gaan òf £10 boete betalen.

Bedaard luisterde Jacobus naar het doodvonnis, het was juist twee uur en ten een uur den volgenden dag zou dat vonnis voltrokken worden. Hij werd nu naar de gevangenis teruggebracht; drie en twintig uur was nu al wat hem van het leven overbleef. Een Engelsch predikant werd toegestaan hem nu te bezoeken. Wat er nu gesproken werd weten wij niet, maar wij hebben toch vernomen, dat zijne getuigenis zoo sterk was en zijne vooruitzichten zoo schoon waren, dat zelfs een Engelsch predikant aan zijne zaligheid niet kon twijfelen. Waarschijnlijk heeft deze geestelijke naar Engeland geschreven, want van daar kwam een verzoek, vragende of al de veroordeelden tot den dood, even kalm en gereed waren te sterven als hij.

Wij gaan nu terug naar de gevangenis. Wij vinden hier twee vrienden van den veroordeelde, zij zullen hem volgen tot aan het graf, ook een wagen bespannen met vier muilen om hem naar zijn graf te voeren.

Daar komt hij uit den tronk, oudersteund door twee soldaten, hij leunt met zijne armen op hunne schouders, terwijl hunne armen hem opvatten, want hij kon niet alleen loopen. Hoe is hij veranderd. Zijn kleur is heengegaan, zijne krachten geweken; wat kan de oorzaak zijn? Heeft het gevangenis-leven, het voedsel dat hij kreeg, of heeft ziekte deze verandering teweeg gebracht? Heeft hij geleden aan buikloop? Bleek en mager beklom hij den wagen en ging voort tot bij een sloot. Hier werd hij van den wagen geholpen door de sloot en naar het graf, omtrent zeventig pas, evenals bij den tronk door soldaten ondersteund.

Bij het graf was een stoel, hierop ging hij zitten. Ook waren er twee mudden ongebluschte kalk, een waterkar en vier gekleurde bandieten.

Jacobus Schoeman werd nu aan den stoel gebonden, zijn oogen werden met een zwarten doek toegebonden. De Engelsche predikant las hem een paar verzen uit den bijbel voor, knielde neder en bad voor hem, daarop groette hij hem en stapte weg.

Omtrent vijf en twintig treden van het graf waren twaalf gewapende soldaten, zes in half knielende positie en zes stonden recht op achter hen. Het teeken om te vuren werd gegeven, allen schoten te gelijk. Schoeman's hoofd viel achterover, hij was oogenblikkelijk dood. De dokter opende zijn vest en wees vier kogelgaten op zijn borst, een kogel trof hem op zijn linkeroog.

De vier bandieten ontbonden hem van den stoel, legden hem in een kombaars en lieten hem in het graf neder. De twee mudden ongebluschte kalk werden op hem uitgeschud, het zwik uit het vat op de waterkar getrokken; het water stroomde nu in het graf. Het begon nu te rooken, te schuimen, te bobbelen. Het schuim was zichtbaar boven het graf. Na een weinig wachtens werd het graf opgevuld met aarde. Aldus eindigt de geschiedenis van Jacobus Schoeman.

Johannes Cornelius Lötter.

Executie 12 October 1901 te Middelburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

JOHANNES CORNELIUS LÖTTER.

JOHANNES CORNELIUS LÖTTER.

Executie op 12 October 1901 te Middelburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

J. C. Lötter werd den 15den Januari 1875 te Bouwersfontein, district Somerset-Oost, geboren. Zijn leven was een woelig leven, hij hield veel van rond te reizen. Een tijd lang woonde hij in den Oranje-Vrijstaat. Hij kwam terug naar de Kaap-Kolonie, en en was voor een paar jaar in een handelsbezigheid te Naauwpoort, tot kort voor den oorlog. In November 1899 ging hij van Middelburg naar Colesberg, waar hij zich bij de Boeren-commandos aansloot en dienst deed als privaat burger. Tusschen Bloemfontein en Kroonstad werd hij gewond, hierna was hij rapportrijder voor de Boeren-commandos. Hij werd door de Engelschen gevangen genomen en naar Bloemfontein gezonden. Na vier dagen gevangenschap wist hij te ontsnappen, nog in bezit van zijn rapport. Van stap tot stap werd hij verhoogd, totdat hij kommandant werd.

In een regenachtigen nacht werd hij in het district van Graaff Reinet omsingeld in een schuur, waarin hij en zijne mannen schuiling tegen de koude hadden gezocht. Na een hevig doch kort gevecht tegen een verpletterende overmacht, werd hij genoodzaakt zich over te geven. Hij zelf werd aan het hoofd gewond en toen naar Graaff Reinet genomen, daar in de gevangenis geplaatst, voor een krijgsraad gebracht en later naar Middelburg genomen en daar gevonnisd om gedood te worden.

Den 10den October 1901 werden briefjes rond gezonden aan zekere klasse der bevolking om tusschen elf en twaalf uur den 11den op de markt tegenwoordig te zijn, om daar de vonnissen van de rebellen aan te hooren.

Kom. Lötter werd naar de markt gebracht. Angstig wachtte daar een vriendenschaar, maar helaas niet in staat hem te ondersteunen. Men had het ergste verwacht, doodvonnissen waren iets algemeens geworden, maar aan hen gewoon worden kan men niet. Het vonnis werd geveld—Lötter is ter dood veroordeeld,— zijn zwak gestel, of zooals hij later zeide „honger", was de oorzaak, hij kan het niet aanhooren „hij viel in zwijm" Toen hij terug gebracht was naar de gevangenis, deed Mej. N. aanzoek om hem te bezoeken, dat werd haar vergund. Zij zegt: „Ik ging hem zien, met de hoop hem te vertroosten, Mr. V. ging met mij. Wij moesten door een massa gewapende Khakies, die met „fixed" bayonnetten de straat bewaakten.

Wij gingen eerst naar het kantoor van den cipier, van daar werden wij geëscorteerd door een wacht. Wij gingen door de stille, koude gangen, zware dikke deuren werden ontsloten en gesloten. Eindelijk traden wij den cel van Kom. Lötter binnen. Daar vonden wij niet een door wanhoop krankzinnige man, neen, wij vonden op het bed liggende een jonge man, kalm en gelaten, afgetrokken van de aardsche dingen. Hij vroeg mij bij hem te zitten en was zeer verblijd ons te zien. Hij vroeg Ben te rooken en wou zelf eerst niet rooken, maar zei met eens: „Ja broeder, dit zal ons laatste rook zijn!" Voor hij aan het rooken ging zeide hij: „Mej. N., met uwe toestemming." Ik knikte het hoofd, want woorden had ik niet. Toen hij mijn droefheid opmerkte, zeide hij: „Ach! neen, Mej. N., treur toch zoo niet over mij, geen weenen, ik ben bereid te gaan, het is Gods wil, een ding heb ik spijt van en dat is, dat ik niet de vrucht van mijn arbeid zal zien, dat vrede en ik hier niet elkander zullen ontmoeten. Vrede voor mijn ziel, o, ja! dien heb ik, maar mijn lands-, mijn volksvrede is voor mij verborgen." Hij gaf mij een papiertje

uit „Reynolds" geknipt, het bevatte iets omtrent het verwachten van den vrede. Laat mij zeggen hoe ik zijn cel vond, alles was daar, wat het hart lusten kan, wat eetwaren betreffen. Soda, lemoenen, sigaren ja alles. Maar wie heeft lust om te eten onder zulke omstandigheden? Het was n u te laat.

Ik gaf hem toen twee dagboekjes „Daily Light." De text voor Oct. 11 was Ps. 22 : 12: „Zoo wees niet verre van mij, want benauwdheid is nabij, want er is geen helper. „Ja! zei hij, was God mijn Helper niet, ik ware verloren." Hij vroeg mij ook den text voor Oct. 12 te lezen. Het was Math. 24 : 44: „Daarom zijt ook gij bereid." „Ik ben, zeide hij, O! ik ben zoo verheugd wanneer ik aan de eeuwigheid denk, die mij te wachten staat, niet over jaren maar slechts over een paar uren — morgen — als de zon opkomt — zal mijn groote zon ook in het gezicht komen."

„Zuster, laat mij u zeggen, gij kunt niet Afrikaander blijven als gij niet eerst als Gods kind staat, want zij zullen u trachten te verleiden, zij zullen u dreigen met alle wreedheden, zij zullen velen van u omkoopen, en dan is het, dat God als Vader zal moeten helpen.

Toen het haast tijd was om heen te gaan, wilde hij mij iets geven als aandenken en daar hij niets had, gaf hij een haarlokje, dat wij met een knipmes afsneden.

„Alles, alles is nu gereed, zei hij, nog net een ding ontbreekt en dat is, ik zou zoo graag al mijn vrienden groeten eer ik heenga." Hij kuste mij hartelijk en zei: „God zij met u tot wij elkander weder ontmoeten."

Ik vroeg hem of het niet een bewijs was van Gods ontevredenheid, dat hij en zijn manschappen nu allen in dezen hachelijken toestand verkeeren.

„O! neen, zei hij, nooit had ik berouw over den stap, dien ik genomen heb, het is eene rechtvaardige zaak voor God en ik werd daartoe geroepen."

„Hebt gij dan niet den dood verwacht?" „Uw in zwijm vallen op de markt noopt mij tot die gedachte."

„O! ja,— maar vergeet niet, ik had behoefte aan lichaamskrachten, zij hebben mij bit.er laten verhonge-

ren en daarbij aan een hartkwaal lijdende, was de dood te groot om aan te denken. En mijn dierbare moeder kwam mij voor den geest. Ach! ik gevoel voor haar."

„Uw tijd is verstreken," klonk van de deur. Wij gingen heen, de woorden „God zij met u" nog in onze ooren.—

Di. Postma en le Clus hadden ook verlof bekomen hem te bezoeken en hem te vergezellen tot aan het graf. Het doodvonnis werd voltrokken buiten het dorp, op de gewone wijze, aan een stoel vastgebonden en toen door een aantal soldaten doodgeschoten. Hij was moedig en onderworpen aan zijn lot bij het graf. De dood was oogenblikkelijk.

———:o:———

Kommandant LÖTTER's laatste brief.

MIDDELBURG, 11 Oct. 1901.

Geliefde Moeder, Vader, Broeders en Zusters.

Hiermede wensch ik u bekend te maken, dat ik heden tot den dood gevonnisd ben. Weest getroost moeder, vader, broeders en zusters. De Heer heeft gezegd dat niet een enkel haar zonder Zijnen wil van ons hoofd kan vallen. Ik ben geheel tevreden mijnen Heer te ontmoeten. Weest gegroet van mij, niet voor eeuwig, want wij zullen elkander weder hiernamaals ontmoeten.

Ik blijf uwen Zoon,

J. C. LÖTTER.

———:o:———

Ds. le Clus schreef aan de moeder van kommandant Lötter.

MIDDELBURG, 15 Oct. 1901.

Waarde Vriendin.

Op verzoek van uw overleden zoon, Hans Lötter, wil ik eenige regelen over hem tot u richten. Ik heb

hem mogen bezoeken in de laatste dagen van zijn leven, om met hem te spreken over de eeuwige dingen. Ik vond hem berustende in den wil des Heeren en hij verklaarde zich bereid te gaan en den Heer te ontmoeten, rustende en geloovende niet in eigen werk en waarde, maar alleen op het bloed van Jezus.

Hij zeide mij dat hij vooral in den laatsten tijd een geheel ander mensch was geworden en gekomen was tot het geloof in den Heere Jezus Christus, Die hem menigmaal had geholpen, en hem geholpen had uit vele gevaren. In dit geloof in den Heiland is hij tot het laatste toe kalm en beslist gebleven, en daarin heeft hij ook genade gevonden om alle vijanden te vergeven.

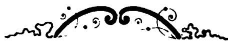
Ik kan niet anders denken dan dat hij zalig in den Heer is heengegaan, naar het eigen woord van den Heer: „Zalig zijn de dooden die in den Heere sterven." Uw zoon erkende in alles wat hem overkomen was, den wil des Heeren en daarom was hij ook volkomen tevreden. Om deze reden wil hij dan ook, dat gij niet om hem zult treuren, als eene die zonder hoop is. Hij is de heerlijkheid zijns Heeren binnen gegaan en verlangt dat ge hem daar zult volgen.

Denk aan uwen zoon slechts als voorgegaan naar de hemelsche kusten, waar gij hem na een korte scheiding wederom zult vinden.

De Heere helpe u daartoe en sterke u door Zijne genade is de vurige wensch en bede van

Uwen vriend en tijdelijken leeraar,

J. F. LE CLUS.

John Alexander Baxter.

Executie 13 Oct. 1901 in het distr. Aberdeen.

Veroordeeld door een krijgsraad.

JOHN ALEXANDER BAXTER.

JOHN ALEXANDER BAXTER.

Executie op 13 October 1901, in het district Aberdeen.

Veroordeeld door een krijgsraad.

:o:

De vader van dezen jongen Baxter schreef ons: „De naam van mijnen zoon was John Baxter, zijnde mijns vaders naam, den WelEerw. J. A. Baxter (Engeland). Hij werd geboren den 20sten Jan. 1879 te New-Castle, Natal. Twee dagen voor de ramp te Isandlhwane — den 24sten — nam ik de moeder en het kind veiligheidshalve naar Utrecht. Hij was altijd een gehoorzame zoon, ik kan mij niet herinneren dat ik ooit reden had om hem te straffen. Hij was van nature begaafd en heeft zich onderscheiden op school. Hij was een dappere knaap en zeer goedhartig. Ik kan mij nog herinneren dat hij eens thuis kwam, twee kleine doode lammeren dragende, bitterlijk weenende, ik had veel moeite om hem te troosten.

Op 16jarigen leeftijd ging hij naar het Telegraaf-Departement te Johannesburg. Spoedig kreeg hij een betere betrekking in het tolkantoor te Elandsfontein en van daar verhoogd naar het kantoor te Pretoria.

Toen de oorlog uitbrak wist hij dat het hem niet toegestaan zou worden van Pretoria op commando te gaan, omdat hij zwak van gezicht en daarbij ook niet sterk was.

Hij ging toen naar Klerksdorp en bood zijne diensten aan, ging op commando onder Generaal Liebenberg. Ik weet dat hij eenmaal gewond was, hoewel hij mij nimmer daarvan kennis gegeven heeft.

Den 12den November 1901 liet kapitein Powell mij te Volksrust roepen en overhandigde mij een brief van mijnen zoon. Het was een korte brief in het Hollandsch geschreven. Het hield in dat hij door de Engelschen gevangen genomen, en omdat hij in Khaki gekleed was ter dood veroordeeld was. Voorts vroeg hij ons niet over hem te treuren, want hij was zeker van een eeuwig zalig leven. (Eenige verdere regels in dezen brief laten wij weg.)

Op zekeren morgen, in het distr. van Aberdeen, reed de jonge Baxter tusschen een patrouille in van vijf en twintig man van Kol. Scobell's kolonne, hen aanziende voor zijn eigen manschappen. Het was ten zeven ure. Hij was gezeten op een zwartbruine muil en was goed gewapend, maar ongelukkig in khaki gekleed.

Ten acht uur kwam hij als gevangene in Kol. Scobell's kamp aan. Om tien uur kreeg hij kennis dat hij voor een krijgsraad zal komen. Om twee uur kwam hij voor een raad van drie rechters en werd ter dood veroordeeld, omdat hij in khaki gekleed was.

Hij werd naar een tent gebracht, daar schreef hij drie brieven, twee in de Hollandsche en een in de Engelsche taal. Zij waren geschreven aan zijn vader, aan een vriend te Pretoria en aan Kom. Bouwers, hem radende zijn manschappen, indien mogelijk, niet in khaki te kleeden, want dat beteekent den dood als zij gevangen worden en ook stelde hij hem in kennis met zijn lot. Nadat hij klaar was met schrijven, knielde hij neder en bad in stilte. God alleen weet wat omging in zijn hart, niemand sprak met Baxter over de toekomst.

De kolonel was uiterst vriendelijk en vroeg hem of hij iets wenschte te eten of te drinken, maar hij wilde niets nuttigen, enkel een pijp tabak rooken, dat was alles. Zijne houding en de indrukken die hij op zijne vijanden maakte, waren die van eenen held en van een welopgevoed man. Men had besloten hem ten vijf ure dood te schieten, en daar het nu tijd was naar het graf te marcheeren, dronk hij op verzoek van

kolonel Scobell een weinig whiskey met hem. Toen de soldaten met hem weg marcheerden, salueerde hij de officieren en stapte moedig en in orde alsof hij zelf een soldaat was.

Bij het graf gekomen wilde men hem op een kist laten zitten, maar hij weigerde dat te doen, zeggende dat hij als man wenschte te sterven. Ook zijne oogen wilde hij niet laten toebinden. „Zeg maar hoe moet ik staan," zeide hij. „Wel!" was het antwoord, „nog wat meer gedraaid." Hij deed wat men begeerde. Het bevel werd gegeven om te schieten, vier kogels troffen hem in het achterhoofd en hij viel dood neder. Uit achting, die men voor hem koesterde, na een kennismaking van eenige uren, liet men het lijk een uur liggen, (rolde het in twee kombaarsen), eer het begraven werd.

Sedert bovenstaande geschreven is, hebben wij de officieele kennisgeving ontvangen, die luidt:

(Copy van de officieele kennisgeving.)

„Een Boer, prisonier, met name J. A. Baxter, werd gevangen genomen door kolonel Scobell's kolonne omtrent den 14den October. Hij werd voor een krijgsraad gebracht, daar hij khaki-kleederen aan had, met het voornemen om alzoo Z. M. troepen te misleiden. Hij werd schuldig bevonden en dadelijk doodgeschoten.

Zijn begeerte was dat ingesloten brief overhandigd zal worden.

(get.) A. L. POWELL, Kapt.

VOLKSRUST, 12-11-01.

———:o:———

District MURRAYSBURG.
13 Oct. 1901.

Den Heer E. A. BAXTER,
Amsterdam,
Distr. Ermelo, (Transvaal.)

Lieve Ouders.

Ik ben heden morgen krijgsgevangen genomen door

den vijand en terzelfder tijd veroordeeld tot den dood, voor het dragen van khakikleederen. Weest niet bedroefd mijn lieve Ouders, want het is de wil des Heeren en ga ik ook den dood binnentreden met zekerheid dat Hij bij mij zal blijven van nu aan tot in eeuwigheid. Mijn testament heb ik gelaten bij den Heer H. S. wonende te Klerksdorp.

God zegene u allen.

Weest gegroet van uw beminde,

J. A. BAXTER.

PIETER JACOBUS WOLFAARDT.

Pieter Jacobus Wolfaardt.

Executie op 15 October 1901 te Middelburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

PIETER JACOBUS WOLFAARDT.

Executie op 15 October 1901, te Middelburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

:o:

Pieter Jacobus Wolfaardt werd geboren den 4den Juni 1869. Op den 14den October 1901 werd hij te Middelburg (K.-K.) ter dood veroordeeld en den 15den October werd het vonnis aldaar voltrokken.

Toen de republikeinsche krijgsmachten den tweeden inval in de Kaap-Kolonie deden, sloot hij zich bij Kritzinger aan. Aan dapperheid ontbrak het hem nooit. Dikwijls had men hem moeten waarschuwen dat hij niet zooveel moest wagen.

Den 5den September 1901 werd hij echter met kommandant Lötter te „Paardeberg" nabij Pietersburg in 't district Graaff Reinet, gevangen genomen. Van daar werd hij met Lötter en de andere gevangenen naar Graaff Reinet gebracht om terecht gesteld te worden. Ook hier bewees hij door zijn ferme houding, dat hij den naam van Afrikaander volkomen waard was, want hij weigerde beslist eenige informatie te geven, zelfs toen hem schoone beloften gedaan werden.

Eindelijk werd hij naar de Middelburgsche gevangenis gebracht, waar hij de laatste acht dagen van zijn leven sleet. Zijn oudste zoontje, die Pieter heet, probeerde meer dan eens om bij zijn vader te komen, daar hij de lieveling van zijn vader was, maar het werd hem steeds geweigerd.

Op Maandag den 14den October werd hem het doodvonnis op het Marktplein te Middelburg voorgelezen. Hij hoorde het aan even bedaard en moedig als

hij op het slagveld was. Hij stond daar kalm en bedaard. Naar de gevangenis teruggebracht werden zijn familiebetrekkingen toegelaten met hem te spreken.

Zijn echtgenoote was de eerste die bij hem in zijn cel kwam. Zij weende bitterlijk, maar hij kwam haar tegemoet en zeide: „Vrouw, ween niet." „Denk toch hoe goed onze lieve Heer is." „Ik heb Hem altijd gevraagd om mij toch te sparen, zoodat ik weer mijn dierbaren kon zien en Hij heeft mijn gebed verhoord." Daarop vroeg zij hem of hij bereid was om te sterven en zijn antwoord was: „Ja, heelemaal." Hij verzekerde haar verder dat de Heere hem had bekend gemaakt dat hij zou doodgeschoten worden nadat hij gevangen werd.

Hij kon den Heere niet genoeg danken dat Hij hem tijd gegeven had zich voor te bereiden en dat Hij hem niet weggenomen had, toen hij nog in de zonde leefde. De andere familiebetrekkingen werden ook toegelaten hem te zien. Ook had hij het voorrecht zijn jongste zoontje voor het eerst te zien. Vòòr zijn familiebetrekkingen van hem afscheid namen, deed hij een krachtig gebed met hen voor het laatst en beval zijn vrouw en drie kinderen aan de zorg des Heeren.

In den nacht bleven Ds. S. Postma en Proponent le Clus bij hem. Zij spraken met hem en hij gaf hun de verzekering dat het alles wel was. Omtrent half zeven in den morgen van den 12den October kwam de ambulance-wagen hem halen. De beide predikanten vergezelden hem naar de strafplaats. Hij werd geblinddoekt, moest op een stoel zitten en werd toen doodgeschoten. Zijn laatste woorden waren „Veilig in Jezus armen!"

In Memoriam.

Uit Middelburg in boeien
De dapp're Pieter ging;
Veroordeeld nu ten doode —
Hem scheen de dood gering, —
De dood, dien hij zoo menigmaal
Ontsnapt was over berg en daal,
Voor 't dierbaar vaderland.

Hij ging naar 't slagveld moedig,
Hij ging als man — als held;
Hij vocht als burger dapper
Maar pleegde nooit geweld.
Als Christen bad en leed hij,
Als krijgsman streed en won hij
Op 't blauwgewelfde veld.

Zoo ging het vele maanden,
Toen eens aan zeek'ren oord,
De trouwe broeder-bende,
Zoo snel en ongehoord
Omsingeld werd, en spoedig —
Hoe kalm ook al en moedig —
Was al hun rust verstoord.

Men vocht welhaast als leeuwen
Maar uit kwam niet een ziel
Gevangen werden velen,
Gewond werd, die niet viel.
Toen ging die broeder-bende
Gedompeld in ellende,
Met krijgslien op hun hiel.

„O God, zorg voor mijn kinderen
„En mijn beminde vrouw;

„Vader van weeûw en weezen!
„Gij zijt altijd getrouw! —
„Niet een van al mijn haren,
„Wat dit mij ook moog' baren,
„Heeft daarvan ooit berouw.

„Doch gij mijn ziel zwijg Gode,
„Van Hem is al mijn heil.
„Bereid mij, Heer, ten doode,
„Niets stelt U perk of peil.
„In Jezus' armen veilig, —
‚Bij God den Heer zoo heilig —
„Vaarwel mijn Vaderland." —

W. Kruger en D. C. Breed.

Executie op 17 Oct. 1901 te Cradock.

Veroordeeld door een krijgsraad.

W. KRUGER.

D. C. BREED.

W. KRUGER en D. C. BREED.

Executie op 17 October 1901, te Cradock.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

W. Kruger was van zijn jeugd af aan een Christen. Hij hield veel van biduren, als jongeling had hij dikwijls met eenen makker biduur in het veld, waar geen oog hen zien kon dan alleen God.— Hij was de bestuurder van de plaats van D. Michau in het distr. van Cradock, van waar hij bij de burgers aansloot.

Beiden, Kruger en Breed, werden met Kom. Lötter's commando gevangen genomen, op dien vreeselijken morgen, toen zij in een schuur omsingeld werden in het distr. Graaff Reinet. Het was hier waar Kruger vijf wonden kreeg. Zij werden als gevangenen eerst naar Graaff Reinet en later naar Cradock gezonden.

Op den 16den Oct. 1901, ten twaalf ure, werden zij op de markt, aan elkander geboeid, gebracht en in tegenwoordigheid van vele toeschouwers ter dood veroordeeld.

In den namiddag om vier uur werd verlof aan Ds. J. C. Kruger gegeven om een half uur met hen door te brengen. Wij geven het onderhoud met hen in zijn eigen woorden.

Ik ontmoette hen in een der cellen met de andere gevangenen. Ook een paar wachten en Mr. Wilson Sr. die met mij ging, waren tegenwoordig. Dien middag waren zij aangedaan en zeiden mij dat zij dien morgen tezamen met de andere gevangenen een biduur hielden en dat zij konden voelen dat zij ter dood zouden veroordeeld worden.

Kruger rolde een traan langs de mannelijke wang —als hij sprak van zijne vrouw en vier kinderen, die hij moest achterlaten— ook zijne oude moeder. „Maar, zei hij, ik laat ze in Gods hand."

Breed was zeer aangedaan als hij sprak van zijn land (Vrijstaat) en zijn ouders. Hij zeide mij dat hij weduwnaar was. Hij wilde mij een zakbijbeltje geven om aan den heer J. Coetzee uit Middelburg te geven, een horloge en andere artikeltjes om aan zijn ouders te bezorgen, doch ik mocht ze niet nemen en verwees hem naar den gevangenisbewaarder. Wat daarvan terecht kwam, weet ik niet.

Ik las Ps. 51, sprak een woord van troost, vooral over vs. 19: „Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God niet verachten."

Hun beider oogen glinsterden van tranen, staarden vast in de mijne. 't Was of zij elk woord van mij wilden nemen. Het was een woord van hart tot hart. Ik deed een gebed. Ik vroeg aan Kruger—daar hij een rebel was— of hij zich niet bezondigd had? Waarop hij zei: „Neen! de eenige drijfveer die mij bewoog op te staan was het lijden der vrouwen en kinderen. Ik ben overtuigd dat God mij daartoe geleid heeft."

Het uurtje was verstreken en men moest uiteen.

Niet lang nadat Ds. Kruger hem verlaten had, kwam zijne vrouw en vier kinderen, zijne moeder en en drie zusters, ook een zusterskind, om hem te zien. Zij brachten wat koek en koffie mede, maar werden niet toegelaten om het hem aan te bieden. Toen zij hunne bittere teleurstelling hierin aan hem mededeelden, zeide hij „laten zij het maar houden, ik heb iets beters."

Doch wij laten liefst zijne vrouw ons de beschrijving geven van wat hier voorgevallen is. Zij zegt: „Toen wij de gevangenis binnen kwamen werd hij geroepen. Hij kwam uit zijne cel, met een gelaat als van een engel. Na allen gegroet te hebben onder vele tranen, vroeg ik hem: „Hoe gaat het toch?" Na een poosje gewacht te hebben, zeide hij: „Moeder (want zoo noemde hij mij altijd) het gaat goed." Wij konden

bijna niet spreken, want de oogenblikken daar tusschen die dikke muren waren zoo uiterst plechtig. Wij hadden maar een kwart uurtje om afscheid te nemen van hem die ons zoo dierbaar was. Zijne zuster vroeg hem: „Mijn broeder hebt gij het kunnen denken?" „Ja," was zijn antwoord, „ik heb het alles geweten." „En wanneer," vroeg zij, „zal het wezen?" Hij antwoordde: „Morgen ten zeven uur, Ach! was het toch maar nu," zeide hij, „want hoe eerder hoe beter, wat mij aangaat, ik geef er niet om, ik ben klaar, maar (naar ons ziende) ik ben jammer voor u." Zijne vrouw ziende, zeide hij: „En moeder ik weet gij hebt al bittere mara's gehad en ook nu, maar wees tevreden, gij zult een mooien kroon ontvangen, want ik weet gij zijt een kind van God." Ik zeide toen: „Als ik een kind van God ben, waarom moet ik dan zoo bitter lijden, wat moet ik nog hier doen? Ik kan niet blijven." „Neen," zeide hij, „moeder, gij hebt nog werk voor den Heere, en gij weet dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij heeft beloofd een man der weduwen en een Vader der weezen te zijn. Wees tevreden God zal voor u zorgen. Hier zit mijn broeder Breed, ik heb hem ook gewonnen, tesamen waren wij altijd en tesasamen zullen wij sterven en voor Gods troon staan; ook mijn broeder die gevallen is toen wij gevangen genomen werden, verlangt al naar mij. Jullie weet de Heere heeft mij geroepen, tot dat werk, en nu is mijn werk afgedaan. Ik ben altijd een smart-drager geweest, maar nu ga ik om een kroon te dragen. Ik kon ook maar daar gevallen zijn, want ik kreeg vijf wonden, een zware wond nu nog niet geheeld, maar ik had nog werk te doen, ik moest nog zielen voor den Heer winnen, doch nu is mijn werk afgedaan." Voor zijn moeder staande sloeg hij met zijn hand op zijn borst en zeide: „Moeder hier is uw zoon, doch nu niet meer uw zoon nu Gods kind" en naar mij wijzende zeide hij: „Moeder daar is uw kind neem haar. „Ik heb voor julle jammer want ik weet onder welke omstandigheden gij achter blijft,

maar ik beveel u allen aan God". Naar zijne kinderen ziende, zeide hij: „Kinderen wees toch zoet en gehoorzaam aan uwe moeder, uw papa zal op julle wachten in den hemel." Hierop nam hij zijn bijbel en gezangboek en zeide aan mij: „Lieve neem dit voor u, het was mij een licht op mijn pad en een lamp voor mijn voet. Kijk in Filipp. 1, lees het hoofdstuk, maar neem vers 21 voor u: „Want het leven is mij Christus en het sterven is mij gewin" en ook gez. 119 laatste vers: „Die hoop moet al ons leed verzachten........."

Na allen gegroet en aan God aanbevolen te hebben, ging hij terug naar zijn cel (de vijftien minuten vlogen zoo snel voorbij) omkijkende en de hand opstekende alsof hij ons wilde toeroepen „tot wederziens" „tot wederziens" daarboven. Op kommando oefende hij een gezegenden invloed uit, menigeen heeft getuigd, dat Willie Kruger in Gods hand het middel was hem te redden. Het droevig gezelschap verliet de gevangenis. Ach! wie kan de smart beschrijven!

In den avond schreef hij zijn laatste vaarwel aan zijne vrouw, als volgt:—

CRADOCK, (Gevangenis.)
Den 16den Oct. 1901.

Een woord tot troost aan mijn liefste!

Ik was geroepen tot mijn werk, zooals gij zelf weet waartoe God de Heer mij geroepen heeft. Ik heb getracht getrouw te zijn als daglooner en Gods hand was met mij. O! mijn liefste betreur mijn heengaan toch niet. Mijn drinkbeker is vol geworden en zal ik den drinkbeker niet drinken dien mij de Vader gegeven heeft! O! mijn liefste mijn pelgrimsreize naar de eeuwigheid is bijna ten einde. De voorsmaak van den hemel is reeds zoet in deze dagen, dat ik kan zeggen: „Het leven is mij Christus, maar het sterven is mij gewin" Ik drink dien beker, het is bitter, het is zwaar voor vleesch en bloed, maar mijn Jezus ledigde het tot den droesem toe voor mij.

Ach! wij vinden waar wij staren, niets bestendigs hier beneên. Weg zonden, zwijg lusten, hier kan ik niet rusten in des vijands gebied. O mijn liefste — ik gedenk aan de aangename levensdagen van bijna 14 jaren. O! hoe zoet was ons samenleven, maar O! wat zal het heerlijk zijn als wij eens bij Jezus zijn. Daar zullen wij ook vroeg gestorven vrienden ontmoeten.

Deze gedachte kwam bij mij op, vier dagen vóór wij gevangen genomen werden, en ik zeide het aan de broeders, want mijn hart was zeer, dat er geestelijke achteruitgang bij ons was. Ik zeide hen later, wij werken zoo lang het dag is, want de nacht komt wanneer niemand werken kan, en dat het vreeselijk zal zijn als wij tot de bergen zullen moeten gaan die op ons vallen en tot de heuvelen die ons bedekken. Maar Gode zij dank, er kwam leven in ons. Laten wij aan de eeuwige dingen vasthouden. God is een waarmaker van Zijn Woord. Hij laat geen bidder staan. God de Heer helpe ons allen om aan Zijne beloften vast te houden.

„Komt treên wij dan gemoedigd voort
In 't vast vertrouwen op Zijn Woord.
Hoe moeilijk ons de weg ook schijn
Het eind zal zeker zalig zijn."

W. S. KRUGER.

Den volgenden morgen ten half zes uur kwam ik weer bij hen, zoo luidt het verslag van Ds. Kruger. Zij waren juist klaar met wasschen en kammen en bezig een kop koffie en brood te nuttigen. Zij ontmoetten mij blijmoedig met een glimlach op het gelaat. Ik vroeg hen hoe zij den nacht doorgebracht hadden, waarop zij antwoordden „tamelijk, we hebben wat geslapen."

Breed zeide dat hij nog veel moed omtrent den oorlog had.

Ik las Joh. 14 : 1—12 en vs. 20—31. Ik zeide tot hen dat de geloovige zelfs bij 't naderen van den dood niet behoefde ontroerd te worden. Waar men

Jezus Christus heeft kan niets ons ontroeren. Zij verzekerden mij met kracht en klem dat zij den Heer kenden en dat zij niet vreesden. Breed zeide: „De Heer heeft mij wonderlijk en merkbaar gered in dezen oorlog — en nu is het Zijn wil dat ik sterven zal voor mijn land en volk, ik ben tevreden zooals Hij het wil. Ik ben bereid Hem te ontmoeten.

Kruger zeide vooral toen hij gewond was heeft de Heere zich bij vernieuwing aan hem geopenbaard. Dit alles — hunne bereidheid en tevredenheid trof mij zeer diep. Ik zeide nog aan hen, dat ze nu maar vrij uit den grond des harten spreken moesten, want weldra zouden ze voor Gods aangezicht staan en dan moest het waarheid zijn. Daarop deed ik een gebed. Breed verzocht mij nog Ds. Murray (Petrusville), die voor hen te Graaff Reinet ~~in de gevangenis~~ preekte, hartelijk namens hem te bedanken, daar zijne prediking hem tot grooten zegen was.

De tronkbewaarder kwam binnen, nadat wij daar een half uur gesproken hadden. Stel u niet voor dat er vervaardheid of schrik was — neen kalmte — diepe ernst dat was al.

Naar de Gerechtsplaats.

Kalm stapten wij drieën voor den „Goaler" uit, beklommen den ambulancewagen en gingen voort naar het einde.

Natuurlijk hunne aangezichten waren vervallen, zoo als ieder zich kan voorstellen. Doodsche stilte heerschte! Onbegrijpelijke gedachten doorkruisten de ziel. Voort rolt de wagen in den vroegen morgen.— Voor en achter paardenruiters met geweren en bayonnetten. Terwijl de hoeven der paarden door de straten dreunden. O! welke gedachte! Kommandant Breed (Vrijstater) en Veldkornet Kruger zullen weldra de prooi zijn van het moordend lood en in de groeve der verteering gelegd worden.

Zoo, zoo snelt de wagen voort!

Een eind van het graf hield de wagen vijf minuten stil. Toen was het alsof Kruger wat zenuwachtig zei: „Ik wensch nu dat het maar voorbij is."

„Broeder Breed is u volkomen zeker als u de oogen hier sluit dat u in heerlijkheid zal aanlanden? Waarop hij met een blijde tint op het gelaat antwoordde: „Ja volkomen zeker." Kruger gaf mij hetzelfde antwoord. De toon waarop zij spraken gaf mij een zeker gevoel van tevredenheid in eigen ziel.

Juist passeerden wij hun graf, dat ik hun wees, waarop zij antwoorden: „Ja wij zien."

De wagen hield stil, wij klommen af en gingen naar de twee platte stoeltjes; achter elke stoel waren twee ijzeren paaltjes ingeplant om de stoelen vast te doen staan.

Breed nam mijn hand.— „Ik dank u hartelijk Meneer voor uwe goede woorden," drukte mijn hand, en staarde mij moedig in de oogen. O! die druk, dat staren! vergeten, neen, dat kan ik niet. „Tot wederziens!" zei hij. „Zie op Jezus Christus." „Vaarwel."

Zoo ook Kruger.

Daarop drukten zij elkander de hand en Kruger sprak: „Broeder wij hebben hier saâm gestreden, saâm geleden.— De Heere geve dat we saâm de eeuwigheid ingaan."

Zij zetten zich neder, werden op den stoel gebonden en geblinddoekt. De Kommandant vroeg mij· "Have you said your prayers?" „Ja."

We gingen achter de mannen die schoten staan, tien of vijftien treden van hen.

K r r r a c k. Breed die de schoten door de borst kreeg, boog voorover en gaf nog teekenen van leven. Kruger die de schoten door het hoofd kreeg was onmiddelijk dood. De touwen werden losgeknipt. Zij werden in kombaarsen gerold en in het graf geworpen.

Kalm en moedig waren ze. Het was of hunne kalmte zich paarde met de kalmte van dien schoonen morgen. Breed en Kruger waren niet meer.—

———:o:———

BRIEF van D. C. BREED.

GRAAFF REINET, 9 Oct. 1901.

Mrs. W. C. BREED.

Waarde en liefhebbende Moeder, Broeder en Zusters.

Met een teeder hart moet ik u melden, dat ik nog wel ben met gezondheid door Gods goedheid, en wensch het ook van u te mogen hooren. Verder moeder, ben ik hier in de gevangenis. Geliefde moeder, broeders en zusters, u moet toch allen den Heere voor oogen houden. Bid voor ons allen, en zoek den Heere terwijl Hij te vinden is. Zoek haastelijk, wacht toch niet eerst tot het te laat is. Moeder wees getroost, alles zal recht komen. God leeft en ziet moeder, ik moet zeggen dat deze gevangenis mij terecht gebracht heeft van mijne zonden. Ik gevoel mij gelukkig ik heb God ontmoet. Moeder, wij moeten aanhouden den Heer te zoeken. Het is heerlijk in Hem te zijn, en Hij in u, dan gevoelt gij geen bezwaar. De zwaarste straf is niets. De Heer heeft gezegd, die op Mij bouwt heeft op geen zand gebouwd. Laten wij op God alleen bouwen en wij zullen alles ontvangen.

Voorts moet ik eindigen met mijn brief, maar niet met mijn verlangend hart

Met beste groete van uw kind,

D. C. BREED.

N. van Wijk.

Executie 12 November 1901 te Colesberg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

10

N. VAN WIJK.

Executie op 12 November 1901, te Colesberg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Den 12den Nov. 1901 werd te Colesberg gericht, de heer N. van Wijk. Het is ons niet gelukt bijzonderheden van zijn vonnis of executie te krijgen. De waardige Predikant van Colesberg was destijds in de gevangenis. Door de vriendelijke bemiddeling van zijn echtgenoote is het ons gelukt den volgenden brief in handen te krijgen. Onze lezers zullen dien met belangstelling lezen. Hij schreef namelijk :—

COLESBERG, (Gevangenis).

12 November 1904.

Mijn liefste Vader, Moeder, Broeders en Zusters.

Door Gods goedheid heb ik nogmaals en voor de laatste maal de eer aan u te schrijven. O ! ontstelt u toch niet over wat ik u schrijf. De Heere God van hemel en aarde helpe u. Niets zal geschieden zonder den wil van onzen lieven Heer. Ik heb den Heer gevraagd om Zijn wil met mij te doen geschieden, ik ben tevreden met wat opgelegd is, de Heere God is machtig om mij te helpen.

Ik ben hedenmiddag ter dood veroordeeld met den wil van God. Ouders, ik ben gereed den dood te gemoet te gaan, niet door misdaad, maar door valsche getuigen. Ik vergeef hen die tegen mij getuigd hadden,

mocht de Heer het hun ook vergeven. Vader ik zend u mijn zakhorloge en ketting om te dragen, ter gedachtenis aan mij, aan moeder twee pond aan geld, mijn ring aan Annie, een borstspeld aan Dollie. Ook zend ik uwe portretten terug, alles door Ds. Hofmeyr van Hannover, die hier was om met mij een kort gesprek te houden en mij den weg aan te wijzen naar den Heer.

Ouders, Broeders en Zusters nogmaals ontrust u niet over mij, wij zullen elkander hiernamaals weer ontmoeten. Schrijf aan Johanna omtrent mij. Bidt voor mij, dit is nog al, dat gij voor mij doen kunt. Houdt den Heer voor oogen, want wij weten den dag niet dat wij van hier moeten verreizen. Zoo kus ik u allen, met een hartelijke kus. Uw eeuwig verlatende Zoon.

De Heere wees mij genadig.

N. VAN WIJK.

Willie H. Louw.

Executie op 23 November 1901 te Colesberg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

WILLIE H. LOUW.

WILLIE H. LOUW.

Executie op 23 November 1901, te Colesberg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Willie Louw, zoon van den waardigen Predikant laatst van Noorder-Paarl, werd te Murraysburg geboren. Hij genoot een degelijke opvoeding en wijdde later zijn tijd aan de boerderij in het district Colesberg. Hij was in waarheid een man die door allen bemind werd, zacht en beminnelijk van geaardheid. Hoe meer men hem leerde kennen, des te meer achting, liefde en respect men voor hem kreeg. Daarbij was hij een voorbeeldig en werkzaam christen; op zijn plaats arbeidde hij aan de kleurlingen, op commando hield hij godsdienst voor zijne makkers.

Willie werd niet op het slagveld gevangen genomen, maar onder omstandigheden gaf hij zich over met nog zes makkers. Hij werd naar Graaff Reinet gebracht en later naar Colesberg vervoerd; wat daar voorgevallen is, laten wij liefst beschrijven door zijn eigen zuster.

Nadat hij het doodvonnis ontvangen had, vóór zijne zuster bij hem kwam, schreef hij twee brieven, namelijk:

ZATERDAG 23/11/1901.

Mijne zeer dierbare Moeder.

Uw laatsten brief zend ik terug, daar ik u allen ga verlaten voor eene betere wereld, waar geen smart zal zijn. Het is bepaald dat ik heden namiddag zal

vertrekken. Het is Gods heiligen wil. Hij kan geen fout maken. Moge Hij al de dierbaren en in het bijzonder u en lieve papa zeer nabij zijn en sterken. Ja God heeft mij beloofd dat Hij u sterken zal, en daar is nu niets, letterlijk niets dat mij hindert of terughoudt. O! dat ik meer voor Hem gewerkt had. Wat toch is de waarde van een enkele ziel. God, onze liefdevolle Vader, heeft dit alles toegelaten tot roem en eer van Zijnen naam. Adieu.

WILLIE.

Tot weerziens mijn eigen dierbare moeder.

——————:o:——————

O! Lieve George en Kate.

Zoo was dan onze laatste scheiding een „Vaarwel" voor altijd. O! George, ik kan mijne tranen niet bedwingen terwijl ik schrijf, als ik aan de smart denk, die mijn heengaan u zal kosten. Onze liefdevolle hemelsche Vader is niet alleen gewillig en machtig, maar ook begeerig u te troosten en te sterken.

Moge God u beiden zeer nabij zijn is de wensch van uw vertrekkenden broeder

WILLIE.

——————:o:——————

Lieve Vrienden.

Daar ik niet persoonlijk aan u iets kan vertellen van het heengaan van mijn dierbaren broeder WILLIE LOUW en gij begeert daarvan te hooren, zoo heb ik goedgedacht aan u te schrijven. Zal u als u belief dit schrijven ook aan de andere belangstellende vrienden ter lezing geven. Gedurende tien dagen was hij hier in de gevangenis. Door de vriendelijkheid van den kommandant werd het ons toegestaan hem van voedsel en andere benoodigdheden te voorzien en hem twee-

maal per week te bezoeken. Driemaal dus had ik het voorrecht een half uur met hem door te brengen. Twee jaren lang was hij in den krijg en er was geen dag voorbij gegaan waarin ik niet tot God bad om hem te bewaren, opdat ik weder de vreugde mocht smaken zijn aangezicht in leven te aanschouwen. De gebeden waren verhoord. Door vele gevaren, uit groote nooden werd hij gered en ik mocht hem in leven terug ontvangen. Doch hij mocht bij ons niet blijven. Zijn werk op aarde was afgedaan en zijn Vader in den Hemel heeft hem opgeroepen tot hooger, heerlijker dienst.

Op Zaterdag den 23sten November 1901 bezocht ik hem; omtrent half elf uur gingen wij naar de gevangenis. Mina, Andries en ik. Hij was zoo blij ons alle drie bij hem te hebben en zeide het speet hem dat Johan ook niet daar was. Hij liet Mina op zijn knie zitten en Andries nevens hem, terwijl ik schuins voor hem op een veldstoeltje zat. Toen ik nederzat wees ik naar de fraaie bloemen die bij hem stonden en naar de teksten op den muur en zeide, hij scheen zoo gelukkig dat men nauwelijks denken kan dat hij in een gevangenis was. Maar ik ben ook gelukkig, zeide hij. De Heer is wonderlijk goed en heb zooveel om voor dankbaar te wezen. De fraaie bloemen, o, ik waardeer ze en dat u hier is om mij te bezoeken en die dierbare brieven die ik ontving en de Bijbel en boyenal G o d zelf.

O! God's tegenwoordigheid is mij zulk een werkelijkheid. Er is zulk een heerlijke vrede in mijn hart, een vrede welk mij door niets kan ontnomen worden. Toen hij klaar was zeide ik, met mijn hand wijzende naar den tekst, voorkomende op den rol „Lichtstralen voor donkere dagen," welke aan den muur van zijne cel hing. „Ja, als Hij stilt wie zal dan beroeren." En zoo spraken wij nog totdat het halfuur verstreken was en de wachter, die bij ons stond, zeide dat wij moesten gaan. Willie stond dadelijk op en zeide: „Nu zuster dan moet ik u g r o e t e n." Het scheen mij toen alsof hij innerlijk ontroerd werd en het woordje „groeten" was mij ook niet een goed teeken. Ik wilde dit woordje voorbij zien en zeide met beslistheid: „Neen Willie niet g r o e t e n

zeg tot wederziens, want Maandag kom ik weder. Hij antwoordde niets nam van Mina en Andries afscheid, kuste hen lang en met teederheid en mij ook zonder iets bijzonders te zeggen behalve dit dat hij zoo gaarne Johan ook zou gezien hebben en te gelijkertijd gaf hij ons zijn drinkbekertje, dat hij op Kommando gebruikt had, om aan Johan te geven tot herinnering aan hem. Toen wij te huis kwamen, vernamen wij dat ten half twaalf ure een vonnis op het marktplein zou worden voorgelezen.

Daar niemand wist wie gevonnisd zou worden, gingen sommigen van ons op de voorstoep om te zien wie de veroordeelde was. Na een weinig wachtens zagen wij de processie van de gevangenis afkomen. Daar was onze dierbare Willie. Wij konden hem duidelijk zien en o hij was zoo mooi, zoo frisch. Hij was niet versaagd of beangst. Binnen zeer korten tijd keerde de processie terug. O, wat was daar in in een paar oogenblikken gebeurd! Doch Willie stapte terug, evenals hij gekomen was, met vaste treden en de bloesem der gezondheid nog op zijn aangezicht. Hij was niet bleek of verschrokken. Daar wij niet wisten wie gevonnisd zou worden, was de heer Reynecke ook naar het marktplein en wij tehuis verlangden naar zijne terugkomst om van hem te vernemen wat het vonnis was. Toen hij binnen kwam, met een gelaat zoo bleek als ik het nooit gezien heb, konden wij maar al te duidelijk lezen wat op zijn aangezicht geschreven stond. Woorden waren bijna niet noodig.........

Doch er was niet veel tijd. Alles zou zoo haastig geschieden. Reeds ten drie uur moest het vonnis voltrokken worden. Miss Kolbe begon dadelijk zijn middagmaal te bereiden. Zij zond dat ook met Boezak (een getrouwe dienstknecht van George) weg, terwijl de heer Reynecke naar den kommandant ging om verlof van hem te krijgen naar de gevangenis te gaan. Hij verkreeg verlof, ging en bleef omtrent een half uur met Willie. Daarna kwam hij naar huis om zelf iets te eten en toen gingen hij en ik omtrent ten

twee ure om bij Willie te blijven tot aan het einde. Toen wij bij de gevangenis kwamen was hij juist bezig de kleinigheden die hij gebruikt had, bijeen te zetten op een schenkbord en die aan Boezak te overhandigen. Zoodra dit laatste werkje, dat die ijverige handen ooit zouden doen, klaar was, stapten wij in en hij boog zich een weinig voorover, opdat mijne uitgestrekte armen zijn hals mochten bereiken. Hij leunde zijn hoofd op mijn schouder, terwijl hij zeide: „Al ging ik ook in een dal der schaduwen des doods, ik zou geen kwaad vreezen, want Gij zijt met mij uw stok die vertrooste mij." Wij zaten toen neder nevens elkander, hij in het midden en wij spraken over wat gebeuren zou. Hij zeide dat hij het reeds in den ochtend wist, vóór ik en de kinderen hem bezochten. Op de vraag of hij gereed was en of hij geen vrees had, gaf hij de heerlijkste getuigenis, dat hij volkomen bereid was, dat hij jaren lang reeds den Heiland gekend had als zijn verlosser. Hij sprak ook van den zaligen omgang met den Heere in de stille dagen en nachten in de gevangenis doorgebracht. Denk toch niet dat ik alleen was, God was met mij, zeide hij. Nog meer dierbare woorden sprak hij, waaruit het ons duidelijk bleek, dat de gezindheid van zijn hart niet beter kon uitgedrukt worden dan in de woorden van dat schoone lied —

Jezus mijn dierbare toevlucht
  Eenmaal gekruist voor mij,
Vast op die Rots der Eeuwen
  Sta ik nu van kommer vrij.
Hieruit ik hopend wachten
  Dorstend naar de eeuwige rust.
Tot eens de heldere morgen
  Breekt aan de gouden kust.

Voor zich zelven had hij geen bekommernis, maar voor de achterblijvenden, want hij zeide diep bewogen: „Arme Papa en Mama en u allen en o! aan George kan ik niet denken, arme George! Het zal voor de achterblijvenden zwaar wezen, maar niet voor mij. Er was

toen een kleine pauze. Eindelijk zeide ik hem voor:

„Jesus lover of my soul
„Let me to Thy bosom fly.
„While the nearer waters roll
„While the tempest still is high.
„Hide me oh my Saviour hide,
„Till the storm of life be past
„Save into the heaven guide,
„O, receive my soul at last."

„Lieve Willie, gij schuilt in Jezus, niet waar?"

„O, ja! zeide hij, en ik ben volkomen veilig en het zal niet lang meer zijn, dat ik in Hem zal moeten schuilen, want nog maar een paar schreden en ik ben in de eeuwige heerlijkheid."

Wij spraken toen van het overgaan over de Jordaan des doods, waarop Mijnheer Reynecke zeide:—

„Als wij de doodsvallei betreên
„Laat ons elk aardsche vriend alleen.
„Maar Hij de beste vriend in nood
„Verzelt' ons over graf en dood.'

Met heilige kalmte luisterde hij en zeide ook hier en daar een woordje mee. Ik nam toen den Bijbel op die achter hem lag en las uit Openb. 21 : 1—7.

Met zijn middagmaal had Miss Kolbe ook een kopje koffie gezonden die stond nog daar en hij zeide: „Zeg toch Miss Kolbe dank voor die koffie, maar ik heb nu niet lust ervoor want ik drink iets beters," Ik zeide: „Bedoelt u dat u reeds drinkt van het water des levens in de rivier Gods."

„Ja, ja," zeide hij met een glimlach. En zoo spraken wij nog voort. Wij gevoelden dat wij stonden aan den oever van de onbekende heerlijkheid des Heilands, toen ik zeide: „Denk toch Willie uwe oogen zullen den Heiland aanschouwen in zijne heerlijkheid." „Ja, zeide hij, ik heb al daaraan gedacht." Hij verzocht ons toen aan zijn vader te zenden als een speciale boodschap van hem Jes. 41 : 10. Voor zijne moeder liet hij zijne Bijbel achter en verzocht ons aan haar te zeg-

gen dat zij aan hem geschreven had, dat hij Gods woord zijn gezelschap moest maken. In de eenzaamheid van de gevangenis had hij dit gedaan en ondervonden dat Gods woord goed gezelschap was en was nooit moede geworden van het te lezen. Hij gaf toen zijn afscheidsgroeten aan ons om aan al de dierbaren over te brengen. Hij noemde ze allen bij namen en toen hij Abraham's naam noemde, zeide hij: „U moet veel voor hem bidden, want hij doet een heerlijk werk te St. Helena."

„Geef aan al mijn vrienden, ik heb velen, mijn hartelijke groeten en zeg a a n a l l e n voor mij is dit slechts een overplanting, slechts een schrede."

„Het is toch goed, zeide hij, dat ik nu niet moest zorgen voor de eeuwigheid, het zou te veel wezen." „Maar alles, alles is recht tusschen mijn God en mij door Jezus verzoening." Hij vertelde ons toen van een armen man, die in den afgeloopen nacht onder den invloed van drank in de cel nevens hem geplaatst werd, hoe hij te keer ging, toen hij nuchter begon te worden. Arme man, zeide hij, ik heb rustig voor hem gebeden. Hij verzocht ook dat wij George moesten vragen om aan de wachten, die over hem (Willie) zorg hadden gehad, een mandje rijpe vruchten te zenden, wanneer de vruchten rijp werden. Daar de tijd bijna verstreken was, knielden wij tesamen neder om te bidden. Hij bad eerst en begon met te danken voor de vele weldaden die hij genoten had, voor de dagen van stilte en voorbereiding in de gevangenis, doch het meest voor zijn deel aan de groote verlossing, door Jezus gewrocht aan het kruis. Toen bad hij met teederheid en liefde voor de dierbaren die over hem zouden treuren. Hij bad ook dat zijn heengaan tot verheerlijking van den Heere mocht dienen. Ik volgde toen en de heer Reynecke besloot met een kort gebed. En zoo hadden wij het voorrecht dien geliefden broeder af te zien op zijne korte reis naar het eeuwig te huis. Toen wij hem voor het laatste groetten, staande in de deur van de cel, gaf hij ons nog als afscheidswoord Ps. 118: 6. Ook zeide hij vergeet niet lied 565 in Sankey te

lezen, want daarin worden mijne ondervindingen gedurende den laatsten tijd uitgedrukt.

In den ochtend was het helder en schoon. Omstreeks twaalf uur werd de lucht bewolkt en ten twee ure waaide de wind sterk. Het was onstuimig, er vielen ook eenige droppelen regen en gelijktijdig met het schot, die hem deed overstappen uit den tijd naar de eeuwigheid, hoorden wij in de verte als het ware een luid gekreun des donders. De zon heeft haar licht op dien dag niet weder doen schijnen en het is alsof de natuur ons hare deelneming gaf. Den volgenden ochtend, Zondag, scheen de zon in volle heerlijkheid. Toen wij bij het ontbijten in de eetkamer tesamen waren, hing de rol die onze Willie in zijn cel had weer op zijne plaats. De tekst was: „als Hij stilt wie zal dan beroeren?" De tekst voor Zondag was: „Ik leef en gij zult leven." Wij zullen dan niet bedroefd zijn als degenen die geen hoop hebben. Want, enz. 1 Thess. 4: 14.

M. REYNECKE.

EENZAAMHEID,
Januari 9, 1902.

Hoe plechtig was de afscheidsgroete? Van waar de kracht.

Deze gebeurtenis had een allernadeeligste uitwerking op haar zwak gestel gehad, want eenige maanden later stierf zij zacht en zalig in haren Verlosser, werd te Eenzaamheid begraven, waar ook het stof van Willie nu rust. Doch wij gaan ons verhaal vooruit en daarom gaan wij nog eens terug naar de gevangenis.

Nadat zijne zuster afscheid had genomen, werd hij uitgebracht om naar de gerechtsplaats te gaan. Een der wachten verhaalde mij, dat hij er zoo lief uitzag, zoo blijmoedig, maar zoo haastig. O! zoo haastig. Hij groete de wachten hartelijk met een handdruk. Aan mijn berichtgever zeide hij: „Vriend, en hij drukte toen

hartelijk zijn hand, gij moet toch de Heere Jezus aannemen." Deze woorden drongen tot in de ziel, het bracht hem op zijn knieën voor God en nu is hij door Willies raad een verloste zondaar.

De soldaten namen Willie naar de gerechtsplaats achter de schutkraal, daar heeft hij niets bijzonders gesproken. Alles was spoedig gereed, zoodra geschoten werd, nam zijne ziel vleugelen. Het bovenste gedeelte van zijn lichaam werd in een kombaars gerold en hij werd begraven.

Toen dit tooneel afgespeeld werd wisten zijne ouders het niet. Maar juist op dat oogenblik waren zij, Ds. Andrew Murray en zijne vrouw, in het gemeenschappelijk gebed tesamen op hunne knieën om voor Willie te bidden.

Wij laten nog volgen het doodbericht uit „Ons Land."

> **Op Zaterdag namiddag 28 dezer werd onze dierbare „WILLIE" verlost uit de gevangenis te Colesberg, ons nalatende den zoeten troost van een „zalig wederzien."**
>
> **A. A. LOUW.**
> **J. LOUW,**
> **Geb. MURRAY.**
>
> **Avondrust, Paarl, 26 Nov. 1901.**

Johannes Kuhn

EN

Hermanus Kuhn.

Executie in Nov. 1901 te Vrijburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

JOHANNES KUHN en HERMANUS KUHN.

Executie in November 1901, te Vrijburg.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Zeer weinig weten wij van deze twee broeders. Beiden waren gehuwde personen.

Ouderling H. Moolman werd toegelaten den avond voor zij gehangen werden, hen te bezoeken, maar mocht niet langer dan een kwartier bij hen blijven.

Kort voor hij hen des avonds zag, werd ook de vrouw van Manie Kuhn toegelaten afscheid van hem te nemen. Zij had echter maar een half uur tijd, en het was allerakeligst het geween te hooren van vrouw en kinderen bij het afscheid. Men moest hen letterlijk van elkander scheuren.

Manie zeide dat hij veroordeeld was, omdat hij een man, met name Louw, te Mooifontein, alsmede een kaffer aldaar zou doodgeschoten hebben. Hij verklaarde echter dat hij de persoon niet was die dit deed.

Johannes zeide dat hij veroordeeld was, omdat hij uit zijn huis in een gevecht een Scout zou hebben doodgeschoten. Hij erkent dat hij in het huis was, waaruit geschoten werd, maar hij zelf had niet geschoten. Op een vraag van Ouderling Moolman, welke hoop zij hadden voor de eeuwigheid, verklaarden beiden dat zij stierven in volle vertrouwen, dat ook zij in genade zouden worden aangenomen en tevreden waren om te sterven. Hij vond hen biddende en kalm den dood tegemoet gaande.

Bij het ophangen werd niemand meer bij hem toegelaten, alleen de Dokter en Baljuw waren tegenwoordig. Zij werden te Vrijburg in November 1901 opgehangen.

Bester.

Executie in December 1901 in het District Tarkastad.

Veroordeeld door een krijgsraad.

B E S T E R.

Executie in December 1901, in het District Tarkastad.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Bester was vroeger lid van de Kaapsche Politie; hij sloot zich bij de Republikeinen aan en kenmerkte zich als zeer onverschrokken. Een spion van kolonel Scobell deelde mij het volgende mede.

„Ik heb Bester gevangen, hij was gekleed in volle uniform van een Engelschen officier. Ik hield hem een week lang gevangen, totdat ik weder bij de kolonne aankwam in het district Tarkastad. Hij kwam toen voor een krijgsraad en werd dadelijk ter dood veroordeeld. Hij zeide toen: „Gij hebt recht mij dood te schieten, had ik een uwer officieren gevangen genomen, ik zou niet nog zeven dagen gewacht hebben, maar zou hem dadelijk geschoten hebben."

Hij was gewillig te sterven, maar niet met toegebonden oogen, en toen men zijne oogen blinddoekte, rukte hij telkenmale den doek af. Eindelijk was men maar verplicht hem zonder blinddoeken te schieten. Acht kogels troffen hem tusschen de schouders en de dood was oogenblikkelijk.

———‡———

11*

Arnoldus Renike

EN

Louis Brink.

Executie 28 December 1901 te Mafeking.

Veroordeeld door een krijgsraad.

ARNOLDUS RENIKE en LOUIS BRINK.

Executie op 28 December 1901 te Mafeking.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

Wij hebben niet veel informatie kunnen inwinnen van deze twee heeren, doch toch genoeg om de geloovigen in het geloof te versterken.

De heer Renike was een tamelijk bejaarde man en Brink nog maar een jongeling van omtrent een en twintig jaar. Zij werden den 28sten Dec. 1901 in den tronk te Mafeking gehangen.

De oude man hield vol tot het laatste oogenblik dat hij onschuldig was en niet verdiend had gericht te worden, maar moest hij sterven, hij was geheel gereed te gaan; er was zelfs een verlangen naar rust bij hem, want hij zeide dat hij al veel geleden had en de wereld is zoo moeielijk dat er geen begeerte bij hem was om nog langer hier te blijven. Hij ging dan ook met kalmte op het schavot en sprak zijn medegevangene toe, toen men de halters om hunne halsen deed. „Houd moed, broeder! wij zullen spoedig in de heerlijkheid zijn."

De jonge man was in het begin niet zeker van zijn geestelijken toestand, maar later heeft hij gezegd, dat hij gereed was te gaan. Toen de oude man tot hem zeide: „Houd moed, Broeder! binnen kort zullen wij in de heerlijkheid zijn,", heeft hij ook geantwoord „Ja."

Hij heeft ook volgehouden tot 't laatst, dat hij niet strafbaar was, want hij had gehandeld volgens orders van zijn meerderen om den kaffer te schieten, die met assegaai en zonder pas op weg was om te rooven.

Zoo ver men zien kon hadden zij geen pijn te lijden of veel benauwdheid te verduren, want zoo dadelijk met het vallen van het luik storten hunne lichamen neder en werd de nek van beide gebroken; men kon geen sporen zien dat zij gesparteld. Binnen een paar minuten werd het gordijn opgelicht en men kon hen zien hangen. geheel stil. Er was eerst een gedachte dat de Gouverneur 't vonnis van doodstraf zou veranderen, maar dit scheen veel op den ouden man effect te hebben, maar aan den jongen man kon men bemerken, dat hij een gedachte had vrij te komen en toen het vonnis bekrachtigd werd, toen was het of een soort van wanhoop hem den dood wilde laten trotseeren en dat hij dacht dat hij bereid was. Later zeide hij aan zijn leeraar dat hij zich vergist had, doch dat hij tot zekerheid was gekomen van zijne verlossing, want hij had zich geheel en al aan den Heere Jezus toevertrouwd.

Er waren ook geene teekenen van onrust toen men hem kwam binden en hem op het schavot leidde.

Izak Liebenberg.

Executie 11 Jan. 1902 te Aliwal Noord.

Veroordeeld door een krijgsraad.

IZAK LIEBENBERG.

IZAK LIEBENBERG.

Executie op 11 Januari 1902, te Aliwal-Noord.

Veroordeeld door een krijgsraad.

:o:

De heer Izak Liebenberg was een geboren Vrijstater en als burger heeft hij voor zijn land gestreden. Wij kunnen wat zijn einde aangaat niets beters doen, dan terug te geven, wat Ds. J. du Plessis aan zijne moeder schreef.

ALIWAL-NOORD, 14 Jan. 1902.

Aan Mevr. H. C. W. LIEBENBERG.

Norvalspont-Kamp.

Zeer geachte Vriendin.

Ik zit thans neder om een zeer moeielijke taak te vervullen en ik bid om genade voor mij om met teederheid en diep medelijden te schrijven en om genade voor u, om met moed en christelijke gelatenheid te lezen. Het was mijn treurigen plicht om uwen overleden zoon Izak in zijn laatste levensuren bij te staan en te bemoedigen. Van het oogenblik af dat zijn vonnis werd afgelezen tot aan zijn dood, had ik toegang tot hem en mocht ik samen met hem spreken, lezen, bidden en weenen. Die uren zullen mij onvergetelijk blijven, want daardoor leerde ik hoe een christen, door Gods genade gesterkt, zijn dood ontmoeten kan. En hoe zal ik, geliefde Vriendin, mijn medege-

voel met u uitspreken. De Heere roept u om thans den bittersten kelk uit te drinken, die ooit een moeder kan hebben te ledigen. Ik troost mij slechts in de woorden van uwen zoon aan mij. Mijn moeder is een christin, zij weet waar zij haren troost moet zoeken. God zelf zal haar kracht verleenen. Aan de vertroostingen Gods, die niet klein zijn, beveel ik u met uwe moedersmart.

Laat ik u nu iets van zijn laatste uren vertellen. Het vonnis werd in de achterplaats van het gevangenhuis door den Kommandant afgelezen. Toen werd Izak in zijn cel gebracht, waar ik hem dadelijk ging zien. Hij had slechts een verzoek om een jonge dame, Miss Kitty Snijman, uit het kamp alhier te zien. Dit mocht ik voor hem verkrijgen.

Met hem sprekende vroeg ik hem of hij nu zijn zonde voor God had beleden? Zijn antwoord was: Ja! Of God hem had vergeven en aangenomen? Ja! Samen lazen wij eenige gedeelten uit Gods dierbaar Woord en dat lieflijk gezangvers:

Jezus neemt de zondaars aan,
Mij ook heeft Hij aangenomen,
Mij den hemel opgedaan,
'k Mag vertrouwend tot Hem komen:
'k Juich dan, zelfs aan 't eind der baan:
Jezus neemt de zondaars aan!

Dit vers zeide hij kon hij van harte zingen. Wij hebben ook meermalen samen gebeden. Hij dankte God vurig dat hij waardig was geacht om ook genade te ontvangen. Hij bad voor zijn ouders en broeders, vooral voor zijn moeder, dat God hen steunen en sterken en troosten wilde. Hij dacht ook aan mij, den leeraar, die hem bezocht en bad dat God veel zielen op den arbeid in de kampen wilde geven. Op een vraag door mij gedaan, zeide hij, dat hij vier maanden geleden tot bekeering was gekomen.

Gedurende al den tijd heeft hij nooit van zijn verhoor of vonnis gesproken. Op Vrijdagavond laat zeide hij, in antwoord op een vraag door mij, dat hij op order van zijn officier een schot op Neumeijer had gevuurd.

Hij zeide ook eenmaal, dat hij niets had tegen iemand, ook niet tegen den man, die de sterkste getuigenis tegen hem had afgelegd.

Hij ging den dood te gemoet zonder wrok of haat tegen iemand ter wereld.

In den laatsten nacht sliep hij een weinig. Ik bleef bij hem tot tien uur, en was weer den anderen morgen om half zes bij hem, tot dat zijne ziel was heengegaan naar God.

Op den Zaterdagmorgen was hij zeer bedaard en stil, soms was er een blijmoedigen glimlach op zijn lippen. Hij was zelfs bedaarder dan ik, want toen ik begon voor hem te bidden en aan zijne jeugd en frischheid dacht, kon ik mijne tranen niet bedwingen en geen woord wilde over mijne lippen gaan.

Wij lazen samen: Rom. 8 : 31—39, Ps. 23 en Openb. 21 en eenige gezangen. Meermalen baden wij samen, eerst ik dan hij. Ten zeven uur nam hij afscheid van zijn mede-krijgsgevangenen. Het was een aandoenlijk gezicht en ik kon mijne tranen niet inhouden. Een half uur voor het einde vroeg ik hem welk Bijbelvers, of lied, of vers is thans in uwe gedachten. Terstond antwoorde hij: „O! wat zal dat heerlijk zijn, als wij eens bij Jezus zijn!" Ten half-acht uur werd hij uitgeleid om vastgebonden te worden. Ik was de laatste die het voorrecht had hem toe te spreken met het tekstwoord: „Wacht op den Heer, zijt sterk en Hij zal uw hart versterken, ja wacht op den Heer!"

Toen hij het schavot beklom las ik met luide stem Joh. 5 : 24—29.

Nog slechts een paar minuten en hij was niet meer.

Ik dank God voor het voorrecht om hem in zijn laatste uren te hebben mogen bezoeken. De gebeden die hij voor zijn geliefde moeder en voor zijn vader en broeders opzond, zullen gewis verhoord worden. De Heere schenke u dag na dag zijn genade. Amen.

———:o:———

ALIWAL-NOORD, 10/1/02.

Mijn Moeder en Broertje.

Hoe bitter de kelk voor u is, om de treurige tijding van mij te krijgen, weet ik zeer goed. Maar mijn geliefde moeder, gij moet tevreden wezen, om het doodbericht van uwen zoon te ontvangen. Gij moet zoo rekenen de wil des Heeren moet geschieden, hoe bitter het ook voor u is, wees tevreden met uw lot. Christus is onschuldig gekruisigd, en ik die niets anders dan de dood verdiend had, wat ben ik beter dan hij? Moeder, de Heer heeft al mijne overtredingen vergeven en ik behoor mijn Heer toe. Hij heeft mij alles mij alles vergeven en wat Hij doet is welgedaan. Zoo mijn moeder, neem ik mijn toevlucht tot den Heer. Hij is onze toevlucht en troost en zal ons redden en troosten. Jezus neemt de zondaars aan. Lieve moeder, zoo wensch ik u Gods besten zegen toe en broertje en vrienden het zelfde. Geloof en vertrouw op den Heer, dan zal het u goed gaan. Ik ga scheiden en zal u hier namaals in eeuwige zaligheid weer ontmoeten. Ach! hoe zalig zal het zijn, om daar elkander als Gods engelen te ontmoeten. Vaart wel, lieve moeder, nu moeten wij scheiden. Maar uw geloof worde u behouden. Zoo dierbare moeder en vrienden, treurt niet over mij. Ik ben veilig bij den Heer en wat de Heer doet is welgedaan. Zijn wil moet geschieden. — Zoo — ik ga u allen verlaten. Jezus is mijn Redder, ik behoor Hem toe. Jezus neemt de zondaars aan, ook mij heeft Hij aangenomen, mij den hemel opengedaan, ik mag vertrouwend tot Hem komen. Jezus neemt de zondaars aan, mama. Ik heb Ds. du Plessis gevraagd om al mijn goed aan u te sturen, en de portretten, dan kunt gij er mede doen wat gij denkt dat goed is. Ik gevoel mij zoo tevreden onder mijn kruis, want het is de wil des Heeren.

Zoo moet gij ook tevreden zijn en zeggen: „Heer, Uw wil geschied." Lieve moeder, daar is niets wat mij

hindert om te sterven. Ik heb alles aan den Heer overgegeven, zoo ben ik volkomen tevreden. Ik heb Ds. du Plessis bij mij en hij zal bij mij blijven tot het einde toe. Nu op het oogenblik is hij niet hier, maar hij zal haast komen. O! welk een verlossing uit een gevangenis in het eeuwig Koningrijk der Hemelen. Waart gij en mijn broertje maar bij mij. Ach! Vader en twee broeders weten niet in welk een toestand ik ben, als gij hen eens ontmoet zeg hen, zij moeten hun toevlucht tot den Heer nemen en als zij het met oprechtheid des harten doen, Hij zal hen redden.

Moeder, al mijn hoop heb ik op den Heer gevestigd, zoo zal ik nu maar met een verblijd en verlicht hart sluiten. Wees gegroet voor het laatst. Hoe aangenaam is het toch om het Koningrijk der Hemelen te be-erven. Wees voor het laatst door den geest gegroet van

Uw Zoon,

IZAK BARTHOLOMEUS LIEBENBERG.

P.S. Geef mijn horloge aan vader, camaster aan Barend, mijn hoed aan Alit, belt aan Hennie.

Veilig in Jezus armen,
Zacht aan zijn borst gevleid,
Daar in zijn liefdeschaduw
Wacht mij de heerlijkheid.

——:o:——

G. F. Scheepers.

Executie op 18 Januari 1902, te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

GIDEON JACOBUS SCHEEPERS.

G. J. SCHEEPERS.

Executie op 18 Januari 1902, te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

VERSLAG VAN DS. A. C. MURRAY.

Toen ik Kommandant Scheepers ging bezoeken nadat het doodvonnis over hem uitgesproken was, vond ik hem zoo opgewonden en verontwaardigd, dat ik niet veel met hem spreken kon over zijnen geestelijken toestand, en gevoelde dat het best was met hem neer te knielen en geheel zijne omstandigheden en toestand in het gebed den Heer voor te leggen. Het was alsof hij op de knieën, voor Gods heilig aangezicht, tot bedaring kwam. Bij mijn volgend bezoek vond ik hem kalm. Hij sprak gereedelijk over de zaligheid zijner ziel en vertelde mij dat hij vooral bezig was met een woord gesproken door den leeraar van Petrusville (Ds. C. D. Murray), die voor mijn aankomst in de gevangenis de diensten waargenomen had, n.l. „Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt." De prediker had gevraagd: „Is Hij uw Lam dat uwe zonden weggenomen heeft?" Hij kon dat niet zeggen maar verlangde zulks te doen. Hem werd de weg der zaligheid duidelijk gemaakt, en hij werd er op gewezen hoe hij op dat oogenblik vergiffenis zijner zonden ontvangen kon door een kinderlijk vertrouwen op den Zaligmaker. Hij deed het. Hij eigende zich den kruisdood van den Heere Jezus toe

als in zijne plaats geschied, en had vrede in zijn hart.

Wederom gingen wij gezamenlijk tot de troon der genade en vertoefden daar, om alles in het oor van den ontfermenden Vader uit te storten. Het scheen alsof niets hem zooveel kracht en vrede bracht als het gebed en in ons laatste onderhoud dankte hij mij vooral voor de gebeden die wij voor en met hem opgezonden hadden.

Toen ik hem voor de laatste maal bezocht vond ik zijne stemming heel anders dan in 't begin. Hij verklaarde zich onderworpen aan Gods wil, erkennende dat Hij over zijn leven beschikte en alles in Zijn Vaderhand hield. Hij zeide dat hij God nooit genoeg danken kon voor het voorrecht dat hij deze gelegenheid had zich voor te bereiden voor de eeuwigheid. „Hoe velen," zeide hij, „zijn onverwachts op het slagveld door een kogel de eeuwigheid ingezonden, geheel onvoorbereid en ik heb vier en twintig uur gehad om mij voor te bereiden mijnen God te ontmoeten." En zoo is hij kalm en onderworpen, zonder vrees den dood te gemoet gegaan, vertrouwende op den eenigen Heiland die als het Godslam zijne zonden aan het Kruishout gedragen had. In ditzelfde vertrouwen hopen wij Kommandant Scheepers in de vreugde des Heeren te ontmoeten en moge onze lezers daar niet gemist worden.

A. C. MURRAY.

———:o:———

SCHEEPER'S DAGBOEK.

ZIJNE LAATSTE MAANDEN.

(DOOR EDGAR WALLACE.)

In de „Rand Daily Mail," Johannesburg, van 16 dezer, vinden wij eenige kolommen gewijd aan uittreksels uit een Dagboek van Gideon J. Scheepers, dat de persoon hierboven genoemd (Edgar Wallace) van een ongenoemden persoon gekocht heeft. Het zakboekje van Scheepers, een klein boekje met rood couvert, is thans het eigendom van de „Rand Daily Mail," en wij halen met gretigheid het volgende er uit aan, daar onze lezers er veel belang in zullen stellen.

ZIJNE GEVANGENNEMING.

October 10. Verjaardag van ZHEd. President S. J. P. Kruger, Z. A. R. 't Is een dag niet licht spoedig te worden vergeten door eenigen Afrikaander, maar voor mij was hij een van het uiterste gewicht, en nimmer te vergeten. Omtrent vier uur was elke burger gereed om weg te rijden, en de kar was voor mij ingespannen. Ik deed mijn uiterste best om uit mijn bed te klimmen, maar te vergeefs, en ik was dus verplicht om mij over te geven. Ik riep mijne officieren tezamen, n.l. Luitenant Pijpers, Luitenant Luyt en Sergeant Van Heerden. Zij kwamen naar mijne kamer en wij hielden tezamen raad. Zij wilden alle krachten inspannen, om mij verder met hen te krijgen, maar waren spoedig overtuigd dat mijne pijnen en lijden te

zwaar waren om te dragen. Ook had ik wat koorts. Zoo moesten wij elkander vaarwel zeggen, de eene burger na den andere kwam binnen, weenende om mij te groeten. Mijne officieren zaten om mijn bed met mijne manschappen. Allen waren zeer aangedaan. Ik kan niet beschrijven wat ik gevoelde; geene pen is daartoe in staat. Mijn adjudant, Karl Lehmkuhlt, een jongeling van omtrent zestien jaar, dapper en flink als kan begeerd worden, verborg zijn hoofd in mijn borst, snikkend als een kind, en de tranen rolden langs mijn wangen. Ik wensch niet zulk een dag ooit weder te beleven. Maar er was éene troost, dat ik mijn Gouvernement tot het laatste oogenblik getrouw heb gediend, en dat ik alles in mijn vermogen gedaan had om onze rechtvaardige zaak op de rechte wijze te steunen. Zoo wat 2 uur hoorde ik paarden bij de voordeur en ik vermoedde dat het de geneesheer was. Kort daarop kwam Kapitein Saaimans en Luitenant Muller in en spraken mij vriendelijk toe. Zij prezen mij voor mijn moed enz. en vroegen mij of ik iets noodig had. Zij wilden mij terstond wegvoeren, maar op mijn verzoek bleven wij daar tot den volgenden morgen, omdat ik zeer veel behoefte had aan rust.

EEN LOFSPRAAK OVER MAJ. THOMPSON.

Van den hoofd-geneesheer te Matjesfontein zegt hij:—

„Maj. Thompson was een man, die onmogelijk een vijand kon hebben. Hij is zeer verstandig; altoos vriendelijk en oprecht. Met onmiskenbare ijver was hij steeds bezig, trachtende de twee nationaliteiten te vereenigen. Zijne behandeling zijner patienten zal nooit door hen vergeten worden.”

NAAR GRAAFF-REINET.

„Hoe genoot ik de reis naar mijne gevangenis! Hoe heerlijk, hoe aangemaan was het door de groene velden te gaan, om nog eens bergen en bloemen te zien! Ik vergat mijzelven en mijne omstandigheden geheel en al, totdat een mijner wachten, met gevelde

bajonet, mij zei, dat wij omtrent drie mijlen van Graaff-Reinet waren. Kort daarop waren wij op de plaats onzer bestemming. Ik gevoelde mij tamelijk wel; sterk genoeg om naar de ambulancekar te loopen met de hulp van één man.

Een groote schare was er bij het station vergaderd, niet om mij te verwelkomen en niet om mij te vermoorden, maar ik las haat in ieder oog — hunne oogen schitterden als tijgeroogen!"

Verder zijn er korte aanhalingen omtrent gesprekken met een tronkbewaarder en over een kapitein der Hooglanders, die hem niet kon verdragen, en over den heer E. Tennant, Publiek Aanklager in de beroemde zaak tegen Scheepers. Dan volgt een paragraaf onder het opschrift

ZIJN PATRIOTISME.

„Ik ben bereid eenige straf te ondergaan voor mijn land en mijn geliefd volk en mijn President, en mijn bemind Hoofd Christiaan de Wet—o! en al de dappere en edele mannen, die reeds gestorven zijn voor onze zaak! Hoe heerlijk is het om een van de gekruisten voor ons land en vooral voor onzen godsdienst gemoakt te worden! De vijand mag zich verheugen, maar het Afrikaander Volk zal niet sterven! Slachter's Nek roept om wraak en al de andere personen die onschuldig gedood zijn, wat van hen?"

Wat men ook van Scheepers zeggen moge, zijn patriotisme is onsterfelijk — een voorbeeld voor alle volkeren en geslachten in eene eeuw van gemak en genot en geldzucht. Duizenden, die hem verachten, zijn geen oogenblik van hun zelfzuchtig leven tot zulk een hoogte van zelfopoffering als die man geklommen. Zij zijn daartoe niet in staat — hunne kleine, lage zielen hebben geen vleugelen om het ideale te zien, nog minder te volgen.

———:o:———

31 December.—De laatste dag van 1901. Ik denk niet dat ik meer „laatste dagen" zal zien. Het jaar is zeer snel heengegaan, maar nog is ons land in de handen van den vijand.

Januari 1.—Een stille dag. Ik zou gaarne bij mijne familie geweest zijn.

Januari 8.—Te twaalf uur zeiden zij mij dat Kommandant Kritzinger te vijf uur zou aankomen en dat aan mij een betere cel gegeven zou worden. En inderdaad kreeg ik een groote, koele kamer en verlof om te rooken en vruchten te koopen. Met aankomst van Kritzinger, werd hij naar het hospitaal gebracht en strenge bevelen werden gegeven dat wij met elkander geen communicatie zouden hebben. Natuurlijk was ik zeer verlangend een paar woorden met hem te spreken, maar zij wilden ons dit niet toelaten. Ik hoop zeer spoedig Lord Kitchener's beslissing over mijne zaak te hebben.

Januari 12.—Tennant heeft mij een bezoek gebracht en sprak mij zeer beleefd toe.

Januari 14.—Een prachtige dag. Ik voelde mij niet wel en verlangde naar wat versche lucht en het ergerde mij om tusschen de vier muren te zijn. De eenige wijze om den tijd te doen voorbij gaan is om de nieuwsbladen te lezen. maar zij zijn zoo vol leugens, ofschoon wij allen weten hoe ze te verklaren. Ik zag dat Gen. De Wet 400 en 500 khakies gevangen had en een pom-pom en een 15ponder te zamen met een convooi genomen. Ik ontdekte ook dat Kommandant Maritz niet dood was, zooals men mij verteld had, maar slechts gewond, en dat slechts een gedeelte van Kritzinger's lager gevangen was.

Sedert ik Beaufort West verlaten had, heb ik niet een enkele brief ontvangen van eenigen vriend, het schijnt of ze teruggehouden zijn.

Den 26sten Januari werd mij gezegd dat Luite-

nant Liebenberg opgehangen werd te Bloemfontein voor moord van Nieuwmeyer.

Het was voor mij een groote teleurstelling dat Dr. Murray deze week vertrok. Hij was iemand diė mij altoos behulpzaam wilde zijn en zijn uiterste best deed voor al de krijgsgevangenen in de Graaff Reinet-gevangenis.

Januari 17.—Omtrent 8 uur in den morgen kwam de schout naar mijne cel en zeide mij dat ik uitgenomen zou worden, om ten elf uur mijn vonnis te vernemen. Ik werd in een ambulancewagen geplaatst en zij brachten mij in een vierkante plaats gevormd door de militairen.

Kolonel Henniker trad voorwaarts en las de beschuldigingen en geëindigd zijnde, zeide hij dat het hof mij schuldig vond op al de beschuldigingen, uitgenomen de vijfde, en hij sprak het doodvonnis uit. Na mij weder naar de cel gebracht te hebben, zeide een Luitenant mij dat het vonnis morgen zou uitgevoerd worden.

Als gij mij vraagt „Ben ik bang," dan moet ik zeggen: „neen," maar ik voel jammer voor mijne lieve moeder. De beste troost die ik heb, is dat ik onschuldig ben. Ik hoop dat mijn dood de oorzaak zal zijn van groote gebeurtenissen, en dat al de kommandanten en officieren, die nog vechten, mij wreken zullen. Als een hunner hetzelfde lot ondergaat als het mijne, laat hem herinneren, dat het voor land en volk is geweest.

Ik heb altijd geweten, dat de Engelschman een valsch karakter heeft en het bloed van onschuldigen stort, maar ik kon niet gelooven dat zij zóó verschrikkelijk blind waren en niet de waarheid konden zien; maar de Heer onze God zal oordeelen, volgens Zijne rechtvaardigheid. En zoo is het dan dat heden, de 17de Januari 1902, mijn laatste dag op aarde is, maar het is vreeselijk dit te herinneren, men kon gewenscht hebben dat het uur alreeds gekomen ware. O Heere, hoe lang nog zult gij U verborgen houden en toelaten

dat het booze voortga. Red Uw Volk, Mijn God en laat recht geschieden.

Het is mij een groote satisfactie te weten dat ik mijn Gouvernement trouw gediend heb. Had ik geweten dat ik zoo onschuldig gedood zou worden, dan zou ik meer schade aan den vijand gedaan hebben, dan ik deed.

Alle beschuldigingen tegen mij konden in een gebracht zijn, namelijk dat ik mijne instructies ten uitvoer had gebracht.

Omtrent elf uur bezocht de heer Tennant mij en schudde mij de hand.

De heer Auret kwam terzelfde tijd en ik overhandigde hem alles dat mij toebehoorde

Ds. Murray kwam om met mij te bidden, maar ik weigerde, daar hij met den vijand symphatiseert en ik zeide hem dat ik niet oprecht met hem kon samen bidden. Naderhand voelde ik beter gezind en toen hij weder kwam, bad hij meest hartelijk voor mij en mijne familie.

Omtrent tien uur had een officier mij gezegd dat ik niet met zonsopgang zou gedood worden, maar gedurende den dag. Deze informatie gaf mij eerst wat verlichting, maar naderhand verlangde ik dat alles afgedaan was, hoe eerder hoe beter.

Ik sliep van omtrent elf tot drie en begon toen dit en verscheidene brieven, nu om mij leggende, aan mijn familie en vrienden te schrijven en wacht nu geduldig mijn laatste uur af.

Omtrent 4,30 v.m. berichte mij de schout dat de executie uitgesteld was, doch hij kon niet zeggen voor hoe lang.

Ten twaalf uur kwam de officier terug en zeide mij dat ik gedood moest worden te vijf uur, en zoo is dit mijn laatste schrijven, en ik schrijf mijn dagboek met de beste wenschen en laatste zegeningen aan mijne vrienden en familie, en ik hoop dat wij elkander weder ontmoeten zullen in een betere plaats waar.........

Einde.

———:o:———

DE BEDE EENER MOEDER.

:o:

OPEN BRIEF aan de Hoofd-Generaals der gewezen Zuid-Afrikaansche Republiek en Oranje-Vrijstaat.

Heer Editeur!

Vergun mij door middel van uw geëerd blad mijn bitter lijden bekend te maken aan onze Generaals, ja aan de gansche wereld, om te zien of er dan aan mij geen recht kan geschieden en niet alleen aan mij, maar aan de geheele familie en alle vrienden van wijlen kommandant

GIDEON JACOBUS SCHEEPERS.

Zooals reeds bekend is, werd hij gevangen genomen, terwijl hij erg ziek was, op den 10den October 1901, waarna hij toen naar Graaff Reinet (K.K.) gebracht werd en in Januari 1902 door de Engelschen ter dood veroordeeld werd, welk vonnis volgens aanteeteekening in zijn dagboek op den 18den Januari zou voltrokken worden. En nu, Heer Editeur, volgt mijn ernstig verzoek aan de Generaals, ja, aan allen die er belang bij hebben. Gedurende zijn gevangenschap had hij een dagboek geschreven, hetwelk hij eindigde met deze woorden: „Ik sluit nu mijn boek met de omliggende brieven aan mijn familie en vrienden en wacht geduldig mijn laatste uur op aarde af.”

Aan hem werd toegelaten door den hoofd-officier, nadat hij zijn vonnis gehoord had, om voor 't laatst brieven te schrijven aan zijne ouders, familie en vrienden, hetwelk hij ook deed volgens verklaring van den heer Auret, die zijn verdediging leidde, doch al deze brieven en al zijn papieren en documenten werden van hem afgenomen door een zekere Tennant, die gedurende den oorlog een zoo beruchte rol speelde, en de Afrikaners zoo bitter vervolgde. Nu is mijne vraag: wat is er van al zijne brieven geworden? Waar zijn

ze? Geen ouder of familie heeft ooit een brief ontvangen of gezien. Zijn testament werd aan Generaal French gezonden en wij ontvingen slechts een onvolledige copie ervan. Waar is het ware testament door mijnen zoon zelven geschreven?

En U, hooggeachte Generaals, ik bid U om mij hierin te hulp te komen, ik, de familie en al de vrienden verlangen en willen de brieven, waarmede mijn dierbaren zoon zijn dagboek geeindigd heeft, in ons bezit hebben; zij werden toch aan ons gericht, zij zijn ons eigendom, de oorlog is voorbij, waarom konden die ons niet toegezonden worden en waar, waar zijn ze?

Hoe wij ook moeite deden en hoe wij er ook om vroegen en schreven, alles was tevergeefs.

Heer Editeur, er is nog meer: het laatste verzoek van mijn geliefden zoon was, om zijn stoffelijk overschot na den oorlog op te graven en in zijn dierbaar Transvaal, op de plaats Roodepoort, zijn geboorteplaats, bij te leggen.

En wie zal nu nalaten, welk ouder zal niet hun leven zelf willen geven, indien zij slechts kunnen voldoen aan het laatste verzoek van hun dierbaren zoon, een zoon, die hun zoo na aan het hart lag? Zoo ging dan zijn vader in Januari na den oorlog, naar Graaff Reinet, om te zien waar zijn graf was. Daar werd hem gezegd dat hij de toestemming moest hebben van den Gouverneur, van Lord Milner, om het graf te openen; hij verzocht Zijn Lordschap beleefd om slechts het graf van zijn zoon te openen en er een zinken plaat over te doen om het stoffelijk overschot niet verder te doen beschadigen, om alzoo later, wanneer ZExc. het de rechte tijd zal achten, het lichaam op te graven en over te voeren naar Transvaal. Doch hoe mijn echtgenoot ZExc. ook bad en smeekte, alles was te vergeefs. Hem werd absoluut alles geweigerd, hij mocht het graf niet eens openen. Ja, en nog het treurigste van alles, niemand kon en wilde hem het graf aanwijzen. Hoe hij ook moeite deed, niemand was daar die kon zeggen: „Hier of daar ligt uw zoon begraven.”

Vraagt men waarom zij dat niet weten, dan zeggen zij eenvoudig, omdat niemand gezien heeft dat hij doodgeschoten werd, en waar, en nog minder weet iemand waar z'n graf ligt. Ofschoon de inwoners van Graaff Reinet kennis kregen om tegenwoordig te zijn wanneer het vonnis voltrokken zou worden, werd dit bevel later ingetrokken en niemand mocht tegenwoordig wezen, niettegenstaande het in den oorlog in de Kolonie was, dat wanneer iemand gerecht werd, in verband met den oorlog, al de inwoners, Afrikaners vooral, tegenwoordig moesten wezen om het aan te zien, om hen zelven af te schrikken, werd deze uitzondering hier gemaakt. Ik vraag nu aan eenig persoon, die een eerlijk hart in zich heeft, welke moeder kan dat verdragen? Welke moeder kan haar zuigeling, die haar zoo dierbaar was, zoo vergeten? Wie zal niet van verdriet neerzinken wanneer zij denkt aan den laatsten brief, door haar zoon aan haar geschreven, maar die haar zoo wreed onthouden wordt, ook dat zij niet eens weet wat hij daarin voor 't laatst tot haar te zeggen had? En wie zal niet van vertwijfeling vergaan wanneer zij aan het laatste verzoek van haar zoon, toch zoo smeekend gedaan, om zijn beenderen op zijne geboorteplaats bij haar te begraven, niet mag voldoen?

Moeders van mijn volk, laat u dat geweigerd worden, ja dat u zijn graf niet eens mocht kennen, dat niemand u die kan aanwijzen! Kan er erger zielefoltering, door den meest verfijnden wreedaard bedacht worden?

O, ik geloof wel dat er meer gevallen van dien aard ook in de harten van andere moeders knagen, maar zij weten dan ten minste waar hun dierbaren nu rusten. Maar dat is juist wat ik verlang te weten. Indien mijn zoon dood is, waar is dan zijn graf? En indien hij leeft, zeg het mij dan gij, die er iets van afweet! Stelt u toch slechts voor een enkel oogenblik in mijne plaats en voel of die beker niet te bitter is om te ledigen tot den bodem toe! O, het is ondragelijk om in die onzekerheid voort te leven, en het wordt mij elken dag ondragelijker. Indien hij leeft,

zeg mij dan in Godsnaam slechts: uw zoon leeft, en het zal mij genoeg zijn. En indien hij dood is, breng mij dan bij zijne beenderen, opdat ik aan zijn laatst verzoek kan voldoen. Generaal Christiaan de Wet! Hoort eens hier wat mijn zoon van u zeide: toen hij ter dood veroordeeld was, vergat hij zich zelven en zeide in zijn dagboek: „Ik ben bereid om eenige straf te ondergaan voor mijn land en geliefd volk, mijn President en mijn geliefde Hoofd-Officier, Christiaan de Wet en al de dapperen, die alreeds voor onze goede zaak gestorven zijn."

Hij vergat den bitteren kelk, die hem te wachten stond. Ik bid U, gij Voormannen van ons Volk, wilt toch ook een oogenblik aan hem denken die zijn jonge leven zoo gewillig gaf, door een onderzoek in te stellen.

Ik sluit met nog eens de bede, aan onze gewezen hoofd-officieren, om toch onderzoek in te stellen en mij de juiste waarheid te zeggen, wat er van mijn zoon geworden is wat de brieven en waar is zijn testament?

En aan u, Heer Editeur, om toch te willen toestaan, dat allen, wie zij ook mogen wezen, mij slechts informatie willen of kunnen geven, dat zij dat door middel van uw geëerd blad mogen doen of aan onderstaand adres.

En nu ga ik sluiten met de goede verwachting en een vriendelijk verzoek aan al de Hollandsche bladen in de Kaap Kolonie, om deze brief letterlijk over te nemen.

Ik ben de diepbedroefde Moeder,

SOPHIA C. SCHEEPERS,

Roodepoort.

Postkantoor Wonderfontein, distr. Middelburg,
Transvaal.

———:o:———

Francois Edward Davis.

Executie 25 Jan. 1901 te Somerset Oost.

Veroordeeld door een krijgsraad.

FRANCOIS EDWARD DAVIS.

F. E. DAVIS.

Executie op 25 Januari 1901, te Somerset-Oost.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

F. E. Davis was lid van „Nesbitts Horse." Hij sloot zich bij de burgers aan, en werd den 23sten November 1900, met vier makkers, waarvan een krank was, in den Vrijstaat op een boerenplaats gevangen genomen. Hij werd den 25sten Januari 1901 te Somerset-Oost doodgeschoten.

Wat ons diep trof was de dringende begeerte, die hij had om zijne vrouw te zien. Hij schreef een brief die luidt:

SOMERSET-OOST, (Gevangenis).
22 Januari 1901.

Lieve Broeders en Zusters.

Heden moet ik u schrijven, dat mijn tijdje kort is op aarde, en mijne begeerte is om mijne vrouw en kind nog eens te zien op aarde. Broeder Jan wees als u belieft zoo goed en zend mijne vrouw om afscheid van mij te komen nemen, want ik weet dat mijn tijdje kort is. Gisteren nacht is een gezicht aan mij verschenen als een Engel des Heeren, en heeft aan mij gezegd, dat ik mij gereed moest maken om te sterven. Broeders en zusters ik ben nu gereed en tevreden om te sterven, ik ben niet bang, God is met mij, ik ben met Hem verzoend. Alleen heb ik begeerte om mijn

vrouw en kind te zien. Ik ben bereid den dood te ontmoeten, ik weet ik moet sterven. Broeders zoekt den Heer, opdat gij niet te laat mocht zijn om God te ontmoeten. Ik ben onverschillig geweest, ik heb veel berouw er over; maar God was mij genadig, en nu wil ik maar liefst het einde zien en sterven. Breng mijn vrouw en kind, opdat ik hen kan groeten, dit is mijn eenigste begeerte. Ik weet ik moet sterven, en wensch nu mijn vonnis te ontvangen, want hoe eerder ik met Jezus kan zijn hoe beter voor mij. Broeders, als ik niet mijne vrouw kan zien, zeg haar van mij vele groeten, en zeg haar dat zij mijn kind ook moet groeten in mijne plaats en het goed opvoeden; God wil de kleine kinderen hebben. Maar lieve broeders, als ge kunt, brengt mijne vrouw in, ik heb een ding aan haar te zeggen. De borstspeld stuur ik haar, het is mijn handenwerk in de gevangenis, ik heb het zelf gemaakt van een klipje, bewaar het als een aandenken voor ons kindje van haren vader. Mijn pijp, mes en twee studs moet ge onder elkander deelen, voor ieder iets als aandenken van uwen broeder.

God is mijn leidsman, niets zal mij ontbreken. Goeden dag, al mijn broeders en zusters, ik wensch u allen, zoo gelukkig te gevoelen om te sterven als ik mij gevoel in den Heer. God kent mij en heeft mij aangenomen.

Ik ben nu maar begeerig bij God te zijn. Gebruik Gods Woord, vergeet Gods roede niet, de oorlog is niet alleen om ons een volk van de wereld te maken, maar ook een volk van God. Leest Ps. 146 en Jesaja 41 : 10. God zij en blijve met u allen.

Zijt gegroet van uw broeder

FRANCOIS EDWARD DAVIS.

Het is dan zijne broeders gelukt aan zijn smeekend verzoek gehoor te geven. Vrijdagmorgen den vier en twintigsten Juli kwam zijne vrouw naar het dorp en kreeg verlof van den commandant hem te bezoeken. Toen zij bij hem kwam scheen hij zoo gelukkig te zijn,

dat zij aan hem vroeg: „Jack, hoe schijnt u toch zoo gelukkig en ik zoo treurig?" Hij zeide toen: „Kunnen wij dan treuren als de Heer ons zoo lief heeft!" „Ja," hernam zijne vrouw, „en hier zit gij dan in de gevangenis." „Ja, hier op aarde, maar niet voor eeuwig; als hier uitkom dan ben ik voor eeuwig vrij." Daarop zeide zij tot hem: „Misschien wordt gij nog opgehangen." Zijn antwoord was: „Jezus is opgehangen en wat ben ik dan beter dan Hij, Hij was voor mij gekruisigd en ik voor ons Volk." Hij nam toen het kindje en kuste het teederlijk en zeide: „Ja, mijn kind, jammer dat ik u niet kan groot maken, ik zou u leeren God vroeg te zoeken, want daar is niets zoo aangenaam als Gods kind te zijn."

Hierop vroeg zijne vrouw aan hem: „Is u dan Gods kind." „Ja," was het antwoord, „van gister nacht om twaalf uur af, ben ik Gods kind; was ik het eerder geweest dan waren wij allen beter af."

„Hoe weet gij dat gij Gods kind zijt.?'

„Omdat God zelf mij een bezoek bracht en mij de verzekering gaf dat ik Zijn kind ben en dat ik sterven zal.'' Hierop verhaalde hij, dat hij iets zoo wonderlijks zag. Hij zeide: „Donderdag nacht om twaalf uur werd ik wakker en de geheele plaats was licht, ik dacht toen dat het iemand met een lamp was, maar op eens zag ik iemand staan als een Engel in het wit gekleed, met twee vlekken als van een duif. Eer ik kon spreken sprak die man, en hij zeide toen: „Ik breng u een boodschap en die boodschap is, dat gij ter dood veroordeeld zult worden, zijt gij bereid?" Hierop was het mij alsof ik in een flauwte viel, toen ik weder tot mijzelve kwam, was alles mij duidelijk. God heeft mij lief, ik ben de Zijne, ik ben verlost. Ook ben ik bewust dat ik sterven zal. Niets hindert mij nu, ik kan u en mijn kind groeten tot een wederzien in den hemel. Zoek den Heer van nu aan, God is heilig en wil bij de reinen wonen."

Zijne vrouw zeide toen tot hem, dat zij weer zou komen als hij zijn vonnis ontvangen had. „Ja, zeide hij, dat is goed, maar ù moet het kind niet weer saâm

brengen; ik heb haar aan God toevertrouwd." Hierop scheide zijne vrouw van hem. Hij werd naar de markt gebracht om daar zijn doodvonnis aan te hooren; doch wij gaan de geliefkoosde marktvergadering nu niet beschrijven.

Nadat Davis het doodvonnis ontvangen had kreeg Ds. Steijn van Bedford verlof hem te bezoeken.

Den morgen voor zijnen dood, bracht zijne vrouw hem een tweede bezoek.

Op den wal aan de kleine Boschrivier was zijn graf gedolven; daar stonden dan ook belangstellende vrienden angstig te wachten om het schrikwekkend einde gade te slaan. Een ambulancewagen met twee muilen bespannen, vergezeld van gewapende soldaten, nadert langzaam. In het beekje is een modderige poel en hier bleef de wagen staan. Hoe de drijver ook al trachtte vooruit te komen, de muilen wilden of konden niet. Eindelijk zeide Davis: „Geef mij de leidsels ik ben een goede drijver." Maar Tommie was ditmaal doof of wilde niet hooren. Welk een gesukkel! De Tommies deden hun best, aan de wielen stootten zij, aan de bekken der muilen trokken anderen, uit kwam de wagen, een steenworp van het graf werd stil gehouden. Davis klom af en stapte moedig naar het graf, stond een oogenblik naar het graf te kijken en ging toen op den lossen stoel aan het hoofd des grafs zitten. Een touw werd drievoudig om zijne armen gesloten en den stoel gedraaid en van achteren geknoopt. Zijne handen waren los.

Zijne oogen werden toegebonden. Hij trok zijn lijf in, zoodat het touw wat meer geriefelijker pastte en trok met eigen handen de doek wat dieper over zijne oogen. Nu vouwde hij zijne handen tesamen en hield zijn hoofd achterover. De soldaten vuurden, en de ongelukkige man viel met stoel en al in het graf; de pooten van den stoel staken uit boven het graf. Een dokter naderde en zeide dat hij terstond dood was. Het graf werd toegemaakt, het was zeer ondiep.

Acht dagen nadat hij begraven was, kwam een regenbui, de grond spoelde weg en boven het graf,

stak zijn voet uit, alsook de stoel waarop hij gebonden was.

Op last van den Commandant werd de stoel uitgehaald, gebroken en verbrand, het lijk werd met kalk of iets dergelijks overdekt en op nieuw begraven.

Mevrouw de Wed. Davis verzoekt ons te melden, dat de schroeven van den verbranden stoel in haar bezit zijn; deze werden aan haar gezonden door Mevr. S. met de boodschap: „Neem deze schroeven als een aandenken; wijs het aan andere boeren die hun koningniet eeren, en zeg hun dat zij ook doodgeschoten zullen worden, indien zij zich niet komen overgeven."

Jacobus Francois Geldenhuis.

Executie op 14 Februari 1902, te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

JACOBUS FRANCOIS GELDENHUIS.

Executie op 14 Febr. 1902 te Graaff Reinet.

Veroordeeld door een krijgsraad.

———:o:———

VERSLAG VAN DS. A. C. MURRAY.

Ook van Geldenhuis hebben wij de vaste hoop dat hij met God vrede gemaakt heeft voor zijn dood. Het doodvonnis was hem onverwachts en ik vond hem in tranen toen ik hem daarna ging zien. Hij gevoelde zich een groot zondaar voor God en luisterde reikhalzend naar den weg om vrede met God te vinden. Het wasa lleraandoenlijkst zijnen ernst te zien. Als een kind liet hij zich onderrichten en zag op Jezus.

Bij een later onderhoud gebruikte hij het volgende beeld: „Ik zag mijne zonden altijd als een groote berg tusschen mij en God en dacht dat ik een pad daardoor werken moest door mijne gebeden en strijden, maar nu zie ik dat Jezus de berg weggenomen heeft en ik kan net zoo als ik ben naar God gaan."

En God heeft hem aangenomen en in zijn hart de verzekering gegeven van vergiffenis en reiniging in het dierbaar bloed.

Het woord waarmede hij zich sterkte voor wat hij te ondergaan had, was: Ps. 27 vs. 1: „De Heere is mijn Licht en mijn Heil: voor wien zou ik vreezen?" „De Heere is mijn levenskracht: voor wien zou ik vervaard zijn?"

A. C. MURRAY.

———:o:———

BRIEF van J. F. GELDENHUIS.

GRAAFF REINET, 13/2/1902.

Geliefde Broeder en Zuster.

Een treurige boodschap moet ik u bekend maken, dat is, dat ik ter dood veroordeeld ben. Maar wees niet verdrietig over mij, de Heer zal alles met mij recht maken. Ik zal u beiden in mijn vaderland gaan wachten bij mijne moeder en zuster. Ik wil niet meer ruilen met u, ik ga mijn eeuwig leven daarboven ontvangen.

Geliefden, als gij mijn brief krijgt, wees zoo goed en zing Gez. 182 en lees in uw Bijbel Ps. 82 en 83 en wees getroost.

Ik sterf voor mijn bloed. Jezus is gestorven voor mij, ik neem Hem aan als het mijne, ik werp mij radeloos in Zijne armen.

Geeft mijne liefde aan al de bekenden en hebt goeden moed, gij zult weder verlost worden uit de verdrukking.

Geliefde broeder en zuster, maakt wat gij wilt met de dingen van mij, die onder u zijn, ik zal mijn kombaars ook zenden, dan geeft gij het aan uwe Sannie, en geeft mijn beste liefde aan haar.

Ik heb nog veel te denken, ik zal u maar afgeven aan de bescherming van onzen lieven Heer. Zoo blijf ik uw verre zijnde broeder met beste zegen, en liefde en zaligheid aan u toegewijd, blijf ik u verwachtende

JACOBUS F. GELDENHUIS.

P.S. Gestorven in den ouderdom van vijf en twintig jaren, een maand en negen dagen.

JACOBUS FRANCOIS GELDENHUIS.

———:o:———

F. Du Rand.

Executie 5 April 1902 te Cradock.

Veroordeeld door een krijgsraad.

F. DU RAND.

F. DU RAND.

Executie op 5 April 1902, te Cradock.

Veroordeeld door een krijgsraad.

:o:

Vroeg in den morgen van den 4den April 1902 stonden twee rebellen, Du Rand en Jan van Heerden, op het marktplein te Cradock, om de afkondiging van hun vonnis aan te hooren. Om hen stonden de stadswacht, Europeanen en gekleurden, en eenige soldaten te paard. Vlak voor de gevangenen in het midden van het plein, stonden de C. S. O. en eenige officieren, en aan hun linkerhand waren de Magistraat, de Burgemeester, Engelsche geestelijken en anderen. De tolk stond tusschen de C. S. O. en de gevangenen. Du Rand, een jonge man van omtrent vijf en twintig jaar, met een bevallig gelaat, sterk gespierd lichaam en breede schouders, waren de handen aan elkander geboeid en werd bevolen vooruit te stappen. Hij stond kalm en rechtop te luisteren naar het doodvonnis, dat eerst in het Engelsch door den C. S. O. gelezen en toen in het Hollandsch overgebracht werd. Noch zijn houding, noch zijn voorkomen verried een schaduw van vrees of neerslachtigheid. Hij werd beschuldigd op drie aanklachten: trachten moord te plegen, strooperij en aansluiting bij den vijand. Hij werd schuldig bevonden door een Militair Hof op alles en veroordeeld om gehangen te worden, welk vonnis door Lord Kitchener werd bekrachtigd.

Du Rand werd nu bovolen terug te staan, en Van Heerden gelast zijne plaats in te nemen.

De beschuldigingen tegen Van Heerden waren:— Moord, trachten moord te plegen, zich bij den vijand aansluiten, strooperij en trein verongelukken. Hij werd op al de aanklachten schuldig bevonden en ter dood veroordeeld, hetwelk door Lord Kitchener was veranderd in levenslange dwangarbeid en verbanning.

Du Rand sprak openhartig met wien hij in aanraking kwam, over gewone onderwerpen, waa de gelegenheid zich voordeed. Ook gaf hij bevelen wat met zijne goederen gedaan moest worden en schreef eenige afscheidsbrieven aan zijne ouders en andere bloedverwanten. Ten negen ure bad hij zeer ernstig en kort daarop viel hij in een diepen, rustigen slaap van vier of vijf uren, evenals iemand die geen gewetensbezwaar of gemoedsaandoeningen heeft. In antwoord op mijne vraag hoe hij zich gedroeg gedurende de laatste oogenblikken zijns levens, antwoordde de cipier dat hij niet de allerminste vrees heeft getoond.

De militaire authoriteiten hadden besloten dat de terechtstelling ditmaal stiptelijk privaat zou zijn, derhalve werd de tijd en plaats van executie geheim gehouden en slechts aan mij door een ambtsvriend bekend gemaakt. Vroeg in den morgen van den 5den April, (het was nog donker toen ik ontwaakte, want ik ben er aan gewoon te eeniger tijd te ontwaken naar ik verkies,) voelde ik dadelijk dat het tijd was om op te staan. Het treurspel waarvan ik straks getuige zou zijn, kwam mij dadelijk helder voor den geest. Het uurwerk des levens van een medemensch was bijna afgeloopen. Zes woorden vlogen mij steeds door het hoofd: „geschoten, geschoten te worden wanneer den dag aanbreekt," en terwijl deze hachelijke woorden mij steeds door het hoofd rilden, kwam mij duidelijk voor den geest wat ik spoedig zou aanschouwen: een jonge sterke man, in volle genot zijner gezondheid zou spoedig een lijk wezen. Ik was spoedig bij kaarslicht gekleed, en kwart over vijven hoorde ik de R. M. O. mij roepen. Wij reden te paard naar de gevangenis, het was nog donker, de maan weerkaatste nog haar licht.

Wij waren het eerst bij de gevangenis en vonden

de nachtwacht nog bezig hun fladderende lichten heen en weder te werpen.

Kort na ons kwam de heer J. J. van Rensburg met vergunbrief van den Commandant om den gevangene te zien. Ik volgde hem naar de cel van Du Rand, eenigen van de stadswacht waren met hem. Wij vonden Du Rand nabij de deur, reeds gekleed, geen teeken van angst of verstoring des gemoeds zichtbaar op zijn gelaat of in zijne oogen, hij had het voorkomen van iemand, die zich geheel gelukkig gevoelde. Van Rensburg zeide toen tot hem: „Du Rand, mijn vriend, hebt gij een besef wat spoedig met u zal gebeuren?" Hij antwoordde met onbelemmerde stem: „Ja, en ik ben heel te maal klaar."

Van Rensburg vroeg hem toen: „Zijt gij waarlijk bereid uwen God te ontmoeten?" Hij antwoorde: „Ja, Oom, volkomen bereid." Ik naderde toen en van Rensburg maakte mij aan hem bekend. Du Rand zeide dat hij mij kende en mij dikwijls gezien had, als ik bezoeken in de gevangenis aflegde. Mij naderende gaf hij mij de hand en met een vriendelijke glimlach zeide hij, terwijl hij mijne hand hartelijk drukte: „Goede morgen Dokter, zijt ge gekomen om mij te groeten?" Met een stamelende stem en een knop in mijn keel, antwoordde ik hem, dat ik hem weer zou zien voor het einde. Ik verliet hem toen. Toen ik de buitenste deur uitging ontmoette ik den korporaal van de wacht, hij was zeer zenuwachtig en neerslachtig, doch bewonderde den heldenmoed van den jongen man, die zoo spoedig zou sterven. „Groote Hemel!" riep hij uit. „welke verbazende geestkracht heeft die man!" Op de straat zag ik de personen die zouden medegaan, zij hadden een vier zitplaats Kaapsche kar, met twee sterke muilen bespannen, en een escorte te paard van tien gewapende mannen achter en voor het rijtuig. Het was nog niet volkomen licht, de schemering van het grauwe aanbreken van den dag was dof, een somber aanschijn werpende op de nabij zijnde huizen en boomen, alsof de natuur mee treurde. De sergeant over het escorte schreeuwde

aan een der wachten dat alles gereed was en dat de gevangene uitgebracht moest worden.

Ik keerde haastig terug naar het kantoor, de cipier stond in de deur en Du Rand onmiddelijk achter hem. Du Rand werd uitgebracht; in het voorbijgaan draaide hij zich naar de cipier en met een glimlach zeide hij: „Goeden dag, Ou Baas, hartelijk dank voor al uwe vriendelijkheid aan mij betoond." Hij was geboeid aan een militieman en werd vergezeld door Van Rensburg. De drie namen hunne plaatsen op de kar in, Du Rand en de soldaat achter, Van Rensburg en de drijver voor. Wij reden op een korte draf de straat op, alles was stil en treurig. Halfweg door het dorp sloten de C. S. O. en een officier zich bij ons aan. De weg was los en zwaar, en de spoed langzaam. Er heerschte diepe stilte. Omtrent een mijl van het dorp keerde mijn medgezel zich naar mij en zeide: „Welk een afstand! Wat vrees'lijk afschuwelijk werk, hoe deins ik er voor terug!" Ik antwoordde: „Ja, het is een afschuwelijk werk, en de arme man die daar zit, verbeeld u eens hoe hij moet voelen, daar hij toch weet dat hij binnen een kwartier een lijk zal zijn. Dunkt u dat gij ook even kalm als hij den dood te gemoet kan gaan?"

„Neen, dat denk ik niet," was het korte antwoord.

Juist ten zes uren kwamen wij bij het gras aan, op de linkeroever van de Vischrivier, omtrent ander halve mijl van het dorp.

De zon was nog niet op, maar het was licht genoeg om op tien passen wel te mikken op een ontbloot plekje wit hemd.

Twaalf mannen van de militie onder een Luit. en Sergeant stonden er. Tien passen achter hen stond een stoel vastgemaakt tusschen twee ijzeren palen, twee voet achter de stoel was het open graf zichtbaar. Du Rand was nog vastgeklemd met handboeien aan den soldaat, klom van de kar en stapte moedig naar den stoel. Hij ging terstond zitten. Zijn rechterhand was los, van Rensburg en ik waren hem gevolgd en stonden nu voor hem. Van Rensburg, zijne hand drukkende, zeide: „Vaarwel broeder, wij zullen elkan-

der weder ontmoeten in den Hemel." Hij antwoordde: „Ja Oom, hartelijk dank voor uwe belangstelling in mij." Ik greep toen zijn hand als laatst vaarwel, hij drukte mijne hand hartelijk en zeide: „Goeden dag," zelfs toen nog met een geopend graf achter hem en gewapende soldaten tien pas voor hem, opende hij zijne lippen met een glimlach toen hij afscheid nam, ja waarlijk het was een glimlach van zoete onschuld, mijns inziens de uitdrukking van den toestand der ziel in volle verzekering van eeuwige gelukzaligheid.

Welk een oogenblik tot nadenken, het stoffelijke en geestelijke van een mede-mensch, zullen in een paar seconden van elkander gescheiden worden, de adem van den Schepper, die den mensch een levende ziel maakt, met al dat wonderbaar gewrocht van werktuigen en geestvermogens, gaat terug naar den Schepper, doch het natuurlijk leven moet vernietigd worden, niet op natuurlijke wijze, maar door den hand van mede-stervelingen. De R. M. O. opende Du Rand's vest, zijn wit hemd blootstellende als mikpunt. Ik plaatste mijn hand op zijn hart, doch er was geen versnelde actie te bespeuren, zijn polslag was normaal. Juist toen hij bemerkte dat de soldaat zijn armen aan de stoel begon vast te binden, keek hij naar Van Rensburg en zeide: „Als zij er niet om geven, ik zou liever wenschen niet vastgebonden te worden, ik zal volkomen stil zitten."

Ik vertaalde zijn verzoek, waarop de soldaat vriendelijk antwoordde, dat hij verplicht was zijn instructies uit te voeren. Dit werd aan Du Rand duidelijk gemaakt, waarop hij zeide: „Doe wat gij noodig acht, in ben volkomen gereed."

„Ik ben volkomen gereed," waren zijn laatste woorden. Hij zat stil, slechts een arm of been bewegende naar hem bevolen werd te doen om aan den stoel gebonden te worden. Ik sloeg hem nauwkeurig gade, niet het minste teeken van ontsteltenis was te bespeuren, zelf zijn kleur veranderde niet.

De soldaat was uiterst langzaam de armen en beenen in positie te brengen en te binden, doch eindelijk was hij klaar. De handboeien moesten ontsloten en

de blinddoek over de oogen gebonden worden. De boeien gaven veel moeite, ik dacht dat zij permanent gesloten waren, doch eindelijk kwamen ze toch los. Nu moesten de oogen toegebonden worden en hieraan werd ook veel tijd besteed. Eindelijk stapte hij terzijde en gaf aan den Luit. een teeken dat alles gereed was.

Du Rand was nu alleen, waarlijk alleen. Geen vriend, geen bloedverwant, geen liefdehand om hem in de ure des doods te streelen, geen moeder, geen vader om hem de laatste vaarwelkus op de lippen te drukken en woorden van troost en bemoediging toe te spreken.

Daar zat hij rechtop met het hoofd omhoog en gereed de wereld te verlaten. In zijn eenzaamheid was hij toch niet alleen. Wie gaf hem den moed te sterven? Wie stond in het stervensuur aan zijn zijde? Is het niet Hij, die dood en eeuwigheid overwonnen heeft en machtig is te zeggen: „Vrees niet, Ik ben met u!"

De woorden of bevelen van den Luit. klonken scherp en schel door de heldere morgenlucht:

"Right about face."

"Present arms."

"Fire!"

Ker, r, r, rack brulden de Lee Metforts.

Du Rand gaf een diepe wurgende zucht, zijn hoofd viel voorover en zijn armen beefden; in een paar seconden gaf hij nog eens een benauwde zucht en zijn hoofd viel achterover. Ik dacht toen dat hij dood was, maar hij ademde nog. Op zijn borst zag ik kleine ronde blauwachtige gaten, kogelwonden, drie bij elkander in een lijn met de linkertepel. Een rilling ging door de leden, hij gaf de laatste snik, het lichaam zonk en hangt nu slechts aan de banden waarmee het gebonden was. Hij was dood, zijn geest was gevlogen naar zijn eeuwig tehuis. Zijn lichaam werd in kombaarsen gewonden en begraven.

———:o:———

P. W. Van Heerden.

Executie 12 Nov. 1901, te Tarkastad.

Veroordeeld door een krijgsraad.

——————:o:——————

P. W. VAN HEERDEN.

P. W. VAN HEERDEN.

Executie op 12 Nov. 1901, te Tarkastad.

Veroordeeld door een krijgsraad.

:o:

P. W. Van Heerden was een boer van beroep in het distr. van Tarkastad. Hij was van middelbare leeftijd, zwaar van lichaamsbouw en zeer slecht van gezicht, met behulp van een bril kon hij tien pas ver zien, zonder bril kon hij niet iemand in een vertrek herkennen.

Een zoon van hem had zich bij de Republikeinen aangesloten en deze zoon had eens zonder wapen vijf gewapende tegenstanders ontwapend en ze als gevangenen naar zijn Kommandant gebracht, natuurlijk door zijn slimme taktiek.

Kommandant Kritzinger bracht een kort bezoek tegen einde van Juli of begin van Augustus aan de plaats van P. W. Van Heerden. De volgende morgen na zijn bezoek, kwam een Engelsche patrouille ook op de plaats aan. P. W. Van Heerden ontving hen vriendelijk en gaf hen koffie te drinken. Zij gingen spoedig weg en reden naar de plaats van C. Venter, waar zij afzadelden om hun morgenmaal te bereiden. Terwijl zij hiermede bezig waren, kwamen tien burgers op hen af, een gevecht volgde, maar niemand werd gedood of gewond, zoo ver wij vernomen hebben. De burgers namen zes en twintig gevangenen en namen hen naar het kommando van Kommandant Kritzinger. Toen deze manschappen het huis van P. W. Van Heerden voorbij gingen stonden hij en zijne vrouw nog in de deur.

De volgende morgen liet de Engelsche bevelhebber P. W. Van Heerden en C. Venter roepen naar zijn kamp. Bij hun aankomst aldaar werden zij gearres-

teerd en naar Steynsburg gebracht, waar C. Venter los gelaten en P. W. Van Heerden in de gevangenis gebracht werd. Van daar werd hij naar Graaff Reinet gezonden om door een Militair Hof verhoord te worden. Van Graaff Reinet werd hij terug gezonden naar de Steynsburg-gevangenis, waar hij een tijdje moest blijven. Later werd hij naar Tarkastad gezonden om zijn vonnis aan te hooren en zijn schrikkelijk lot te ondergaan.

Zoo als gewoonte was bij de militairen, kregen een aantal personen kennis om den 11den Nov. 1901, des namiddags om drie uur, op de markt tegenwoordig te zijn, om het vonnis van P. W. Van Heerden aan te hooren.

Een schaar van gedwongen, maar tevens belangstellende menschen kwam dan ook op het bepaalde uur tezamen. Niemand die P. W. van Heerden kende, had eenig bezwaar tegen wat zijn vonnis kon zijn, zij wisten allen dat hij bijna blind was, daarbij te zwaar van lichaamsbouw om vriend of vijand tot hulp te zijn. De eenigste misdaad die hij kon begaan, was misschien dat hij de vijand van voedsel heeft voorzien, zoo rekende men.

Met gespannen aandacht luisterde de schare naar het doodvonnis, dat als een onverwachte donderslag neerkwam toen de Kommandant het las. „De beschuldiging was niet gering, neen het luidde: „dat hij zich bij den vijand heeft aangesloten, de wapens tegen zijn wettige regeering heeft opgenomen en aldus getracht heeft moord te plegen, die daad zou met den dood gestraft worden, aan den galg te hangen, maar in plaats van gehangen te worden, zou hij doodgeschoten worden. Het vonnis is door Lord Kitchener bekrachtigd."

P. W. van Heerden werd nu naar de gevangenis teruggebracht. Een uur later ontving de heer L. van Heerden een verlofbrief van den Kommandant, hem vrije toegang gevende den veroordeelde te bezoeken, alsook eene mondelinge boodschap, dat hij bij de executie tegenwoordig mocht zijn.

De heer L. van Heerden schreef ons ongeveer het volgende:

Op de ontvangst van een verlofbrief ging ik dadelijk naar de gevangenis. Toen ik bij P. W. van Heerden kwam, zeide hij tot mij, dat hij den volgenden morgen ten zeven uur doodgeschoten moest worden en dat onschuldig. Hij daagde zijne beschuldigers uit voor Gods Rechterstoel om zijn schuld te bewijzen.

Ook zeide hij dat de Militaire Rechters hem niet een kans wilde geven om een Procureur aan te stellen om zijne zaak te verdedigen of ook zijne getuigen op te roepen. Onverhoord is hij veroordeeld. Reeds drie maanden in de gevangenis had hij doorgebracht, waar zijn lichaam gemarteld is, en het einde is nu dat hij doodgeschoten moest worden. Maar, zeide hij, als ik het offer van mijn plaats moet zijn, dan leg ik mijn leven vrijwillig af, drie maanden heb ik met God in de gevangenis doorgeworsteld, al wat ik nu begeer is Hem te zien."

Door mij zond hij een boodschap aan zijne vrouw en kinderen, dat zij zich toch niet moesten bezondigen, maar aan de voeten van den Heer moeten blijven, daar zullen zij troost vinden en kracht ontvangen, om alle lasten te dragen, en daar hij niet het voorrecht had zijne vrouw en kinderen te groeten, verzocht hij mij zulks te doen. (Zijne vrouw en kinderen waren op het dorp.)

Ik bleef dien nacht bij hem. Omtrent vijf uur in den morgen vroeg hij aan mij: „Wanneer zullen zij dan komen om mij te halen?" Ik antwoorde dat zij aan het klaarmaken zijn en wel spoedig zouden opdagen. „O!" zeide hij, „ik heb nog geen beslist antwoord gekregen, omtrent het uur van executie, maar ik gevoel toch dat ik ten zeven uur ga rusten. „Mijne oogen zullen Hem zien, gelijk Hij is, op de goude straten van het nieuwe Jeruzalem zal ik met Hem wandelen, ja, meer doen dan wandelen, ik zal met Hem avondmaal houden en Hij met mij. „Voor altijd zullen de tranen gedroogd zijn, want tranen en smart en droefheid en dood zullen daar niet zijn. Hoe hijg ik naar het oogenblik van afreizen, hoe ver-

DT 1918
P75 J67
1904

lang ik naar de kristalle stroomen. Ik ben haastig en wensch dat zij nu zullen komen om mij te verlossen, o! die rust zal goed zijn!"

Zijn laatste verzoek was, dat ik bij hem zoude blijven tot het einde en dit mocht ik aan hem beloven.

Toen de tijd verstreken was, namelijk den 12den Nov. 1901, des morgens iets voor zeven ure, kwam een man in zijne cel om hem te boeien. „O! zeide hij, dat is toch niet noodig." Nochthans gaf hij vrijwillig beide handen om geboeid te worden. Toen wij de cel verlieten, kwam een tweede man ons tegen met een glas brandewijn, die men hem te drinken aanbood, maar hij weigerde beslist het te drinken, met de woorden: „O! neen, ik zal het niet drinken."

Wij gingen naar den wagen, ik hielp hem opklimmen en nam plaats naast hem. Bij het graf hielp ik weder afklimmen. Ik vergezelde hem naar den stoel bij het graf, hij ging zitten, en terwijl men 't een en ander in gereedheid bracht las ik Gez. 20. Hij zeide woord voor woord na zooals ik het las. Ik deed een gebed voor hem. Hier eindigt alles, hij sprak niet weder, zijne oogen werden toegebonden en hij zelf werd aan den stoel vastgebonden. Allen verwijderden zich.

Op tien passen stonden tien gewapende soldaten. Het teeken werd gegeven, zij vuurden en...........de dood was oogenblikkelijk.

De Kommandant, de dokter en nog een paar mannen gingen nader om te zien hoe hij getroffen was. De meeste kogels gingen door zijn borst, een trof hem op de bovenlip, hieruit stroomde het bloed.

Spottend zeide een Hottentot: „Maar hoor! die boer het bloed!"

Hij werd nu ontbonden van den stoel, in een kombaars geplaatst en in het graf gelaten. Twee mudden ongebluschte kalk werden over hem uitgeschud.

———:o:———

ıstig
rlos-

ɔude
ven.
?den
wam
hij,
illig
: cel
een
ood,
oor-

nem
graf
aar
wijl
ez.
het
igt
oe-
en.

en.
de

ar
en
of

ie

n
-

HOOVER INSTITUTION
To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below

STANFORD LIBRARIES

Hoover Institution Library
3 6105 070 097 980

